

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ด้าน
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

GUIDELINES FOR DEVELOPING EDUCATIONAL QUALITY BY USING A THIRD ROUND
EXTERNAL QUALITY ASSESSMENT RESULTS ON THE LEARNING ACHIVEMENT OF
SCHOOLS UNDER PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS OF

กนกวรรณ ทุมสะกะ

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม
ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

GUIDELINES FOR DEVELOPING EDUCATIONAL QUALITY BY USING
A THIRD ROUND EXTERNAL QUALITY ASSESSMENT RESULTS ON THE
LEARNING ACHIVEMENT OF SCHOOLS UNDER PROVINCIAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS OF SAKONNAKHON

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for MASTER OF EDUCATION (Research & Development on Human Potentials)

Faculty of Education Srinakharinwirot University

2018

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้าน
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ของ

กนกวรรณ ทุมสะกะ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ที่ปรึกษาหลัก

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตา ตุลย์เมธากาว)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สิ้นจินดา
วงศ์)

ที่ปรึกษาร่วม

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุธันทน์พรกุล)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ มีชาญ)

ชื่อเรื่อง	แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพ ภายนอกกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร
ผู้วิจัย	กนกวรรณ ทুমสะกะ
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนตา ตูลย์เมธากการ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา และกระบวนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview) วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) โรงเรียนมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา จัดระบบบริหารและสารสนเทศ ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการจัดทำรายงานประจำปีและจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ปัญหาที่พบ คือ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ ไม่เป็นระบบ และความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และ 2) โรงเรียนควร 2.1) การจัดการเรียนรู้: กำหนดมาตรฐานการศึกษา และแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรสถานศึกษา จัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย 2.2) การประเมินผลผู้เรียน: ประเมินผลผู้เรียนรายบุคคล เพื่อรู้จุดแข็ง-จุดอ่อน นำไปแก้ไขพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียน การประเมินและพัฒนาครู โดยให้อบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ 2.3) การวัดประเมินผล หรือเรื่องอื่น ๆ ประเมินคุณภาพการเรียนการสอนของครู 2.4) ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา: มีการประกันคุณภาพการศึกษาตามกระบวนการ PDCA อบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ในการประกันคุณภาพภายใน กับครูบุคลากรในสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง 2.5) ด้านระบบการเงินเพื่อการศึกษา: จัดทำแผนการใช้เงินงบประมาณ และสรุปผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปี

คำสำคัญ : การประเมินคุณภาพภายนอก, แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

Title	GUIDELINES FOR DEVELOPING EDUCATIONAL QUALITY BY USING A THIRD ROUND EXTERNAL QUALITY ASSESSMENT RESULTS ON THE LEARNING ACHIVEMENT OF SCHOOLS UNDER PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS OF SAKONNAKHON
Author	KANOKWAN TUMSAKA
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2018
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Manaathar Tulmethakaan

The purposes of this research were as follows : 1) to study the problems and the development process of learning achievement; 2) to study the guidelines for the development of external quality assessment results using the third round as an indicator of the learning achievement of schools under the provincial administrative organization of Sakonnakhon. The data collection tool was an interview form. The techniques of data analysis were used for content analysis. The results were as follows: 1) the school established educational standards at educational institutions, development plans for educational institutions aimed at quality in accordance with educational standards and to organize administrative and information systems. The implementation of the educational management development plans of educational institutions. There was also a follow-up study on quality. There was an internal quality assessment in accordance with educational standards at educational institutions. An annual report was prepared as a Self-Assessment Report (SAR), which provided continuous quality development. The problem was that the information systems were not systematic. There was discontinuity in terms of monitoring and cooperation issues from relevant personnel; and 2) schools should 2.1) Learning management: the school established educational standards, an educational development plan in accordance with the core and school curriculum and teaching and learning through various methods. 2.2) The evaluation of learners: evaluation of individual learners to know the strengths and weaknesses to fix the problem, and to develop and promote learners according to their potential. 2.3) Teacher evaluation and development: by providing training workshops on issues related to learning management evaluation measurement or other matters . In order to assess the quality of teaching and learning of teachers. 2.4) Educational Quality Assessment System: there is a quality assurance for education according to the PDCA process. The workshop development provides knowledge of internal quality assurance. With teachers, personnel in educational institutions and parents. 2.5) Financial system for education: to create a budget plan and summarizing the annual budget spending

Keyword : Guidelines for Development, External Quality Assessment

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตา ตูลย์เมธากา อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์หลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อธิสิทธิ์ สุวทันพรกุล อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ร่วม ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการทำงานวิจัยตลอดจนตรวจปรับแก้ข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่งเป็นงานวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สินจินดาวงศ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรัช มีชาญ ที่กรุณาสละเวลาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ และให้คำแนะนำที่ทำให้ปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิกา ตั้งประภา อาจารย์ ดร.พนิดา ศกุนตนาค ดร.นภาพร ส่งแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภัทรดร จันวันดี และ คุณนภาพร ศรีมรกต ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำปรึกษาในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ครูผู้รับผิดชอบ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการทำปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณบิดา มารดาและครอบครัวที่ให้อำลัใจ ช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่ศึกษาทำปริญญานิพนธ์ในการเรียนจนประสบความสำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวที่คอยชื่นชมความสำเร็จของผู้วิจัยและขอบพระคุณญาติพี่น้อง เพื่อนครูที่ให้อำลัใจและช่วยเหลือการสนับสนุนการทำปริญญานิพนธ์เป็นอย่างดี

กนกวรรณ พุ่มสะกะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย.....	5
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
1. ขอบเขตด้านประเด็นศึกษา	6
2. ขอบเขตด้านพื้นที่.....	7
3. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
1. การประกันคุณภาพการศึกษา.....	15
1.1 ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา	15
1.2 ความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา	19

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา	22
1.4 หลักการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา.....	25
1.5 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพ.....	26
1.6 การจัดระบบประกันคุณภาพภายใน	29
1.7 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	30
1.8 มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่น	36
2. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	41
2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	41
2.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา.....	46
2.3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	53
2.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	59
2.5 การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา.....	62
2.6 การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	66
2.7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน	69
2.8 การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษอย่างต่อเนื่อง.....	71
3. การประเมินคุณภาพภายนอก.....	74
3.1 ความหมายของการประเมินคุณภาพภายนอก.....	74
3.2 แนวคิดและหลักการของการประเมินคุณภาพภายนอก	76
3.3 ความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอก.....	77
3.4 วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก	77
3.5 หลักการของการประเมินคุณภาพภายนอก	77
3.6 การดำเนินงานการประเมินคุณภาพภายนอก	78

3.7 เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สาม	78
3.8 ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก..	87
3.9 กระบวนการ/ขั้นตอนการประเมินภายนอก	87
4. แนวคิด ทฤษฎี การพัฒนาคุณภาพการศึกษา	91
4.1 ความหมายของคุณภาพการศึกษา	91
4.2 ความหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	93
4.3 องค์ประกอบเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	94
5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาขององค์กรโรงเรียนในสังกัด องค์กรบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร	97
5.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	100
5.2 โครงสร้างขององค์กร	106
5.3 การมีส่วนร่วมของบุคลากร	108
5.4 บรรยากาศองค์กร	114
6. ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สามของโรงเรียนในสังกัดองค์กรบริหารส่วน จังหวัด สกลนคร ทั้ง 6 โรงเรียน	116
6.1 โรงเรียนที่ 1	118
6.2 โรงเรียนที่ 2	119
6.3 โรงเรียนที่ 3	121
6.4 โรงเรียนที่ 4	125
6.5 โรงเรียนที่ 5	127
6.6 โรงเรียนที่ 6	128
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	130
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	140
1. การกำหนดและเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก	140

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	142
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล.....	143
4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	145
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	146
ตอนที่ 1 ผลการศึกษา สภาพปัญหา และกระบวนการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของ โรงเรียนในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร	146
โรงเรียนที่ 1 โรงเรียนที่ยื่นแก้ไขปรับปรุงแล้วได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม เป็น “ผ่าน”	147
โรงเรียนที่ 2 โรงเรียนที่ยื่นแก้ไขปรับปรุงแต่ยังคงได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ สาม เป็น “ไม่ผ่าน”	154
โรงเรียนที่ 3 โรงเรียนที่ไม่ยื่นแก้ไขปรับปรุง ซึ่งได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม เป็น “ไม่ผ่าน”	158
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพ ภายนอกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดสกลนคร.....	173
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	188
สรุปผลการวิจัย.....	188
อภิปรายผล	192
ข้อเสนอแนะ	202
บรรณานุกรม	204
ภาคผนวก.....	211
ภาคผนวก ก	212
ภาคผนวก ข	220
ประวัติผู้เขียน.....	223

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 กลุ่มตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	84
ตาราง 2 กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน.....	86
ตาราง 3 กรอบและตัวชี้วัดการศึกษาที่สะท้อนถึงคุณภาพ	92
ตาราง 4 สรุปผลรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดสกลนคร.....	117
ตาราง 5 กำหนดการและแผนการในการเก็บข้อมูล	144
ตาราง 6 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม จำแนกตามกลุ่มตัวบ่งชี้ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน.....	146
ตาราง 7 สรุปสภาพ ปัญหา การดำเนินประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ที่ ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกที่สาม.....	164

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	14
--------------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษานับว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตราที่ 4 กล่าวถึงการศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม มีปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง สถานศึกษาหรือทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาในแต่ละแห่งซึ่งต้องมีคุณภาพที่จะจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับมาตรฐานที่จะทำให้ทราบว่าสถานศึกษาในแต่ละแห่งมีคุณภาพหรือไม่ก็ต้องมีเกณฑ์ในการจัดระบบการศึกษาขึ้นซึ่งหมายถึงต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา (ชนกนาถ กัมปตพล. 2550: 1)

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากโลกก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ หรือเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่าเศรษฐกิจฐานความรู้ มีการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วเกิดความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา รัฐจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาของคนในชาติให้ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ ในขณะที่การแข่งขันในโลกเพิ่มความรุนแรงขึ้น แต่กลับพบว่าคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยด้อยกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย - แปซิฟิก จากการวิจัยเอกสารของสถาบัน International Institute for Management Development (IMD) ในปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยมีสมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐานการศึกษาอยู่ในระดับที่ 48 สูงกว่าเพียง 3 ประเทศ คือ อินเดีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2544: 6)

อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาของประเทศไทย รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมากและให้แนวปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยอาศัยระบบการประกันคุณภาพเป็นกลไกขับเคลื่อนและมีผลบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งระบุไว้ในหมวดที่ 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (มาตรา 47-51) โดยมีมาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานทุกระดับ ในส่วนที่เกี่ยวกับสถานศึกษาโดยตรง

กำหนดไว้ในมาตราที่ 48 ระบุว่า ให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและแนวการจัดการศึกษาในตาระดับตามที่กำหนดไว้อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี โดยสถานศึกษาและบุคคลากรรวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูลเพิ่มเติม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 40)

การประกันคุณภาพจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจให้ทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรของสถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมเชื่อมั่นได้ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพมาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรกำหนด และสังคมต้องการ และสืบเนื่องจากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้กระจายบทบาทการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่เชื่อมั่นและพอใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ดังนั้นหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตั้งแต่การวางแผนดำเนินงานและตรวจสอบผลการดำเนินงานตามภาระรับผิดชอบอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (สุพัตร์ พิบูลย์. 2544: 41-43)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เรียกโดยย่อว่า สมศ. จัดตั้งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทาง การจัดการศึกษาในแต่ละระดับ สมศ. ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก (พ.ศ. 2544-2548) โดยไม่มีการตัดสินผลการประเมิน แต่เป็นการประเมินเพื่อยืนยันสภาพจริงของสถานศึกษา ขณะเดียวกันถือเป็นการสร้างความเข้าใจกับสถานศึกษา เพื่อให้ปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ.2549-

2553) เป็นการประเมินตามวัตถุประสงค์ของ สมศ. ที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาของการจัดตั้ง สมศ. โดยนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบแรกมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษา และการประเมินคุณภาพ ภายนอกกรอบที่สาม (พ.ศ.2554-2558) เป็นการประเมินเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาจากผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบมากกว่ากระบวนการโดยคำนึงถึงความแตกต่าง ของแต่ละสถานศึกษาซึ่งการประเมินคุณภาพภายนอกและการประเมินซ้ำสำหรับสถานศึกษาใน รอบสามนี้จะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 เท่านั้น (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. 2546) กรณีสถานศึกษาไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน หรือรับรองแบบมี เงื่อนไข ให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขโดยจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพส่งให้ต้นสังกัด (พร้อมสำเนา แจ้งมายัง สมศ.) เพื่อพิจารณาอนุมัติภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการประเมิน โดย กำหนดระยะเวลาให้ต้นสังกัดสามารถทบทวนแผนพัฒนานั้นภายในสามสิบวัน หากไม่มีการ ทบทวน สถานศึกษาสามารถขอรับการประเมินซ้ำได้ภายในสองปี นับตั้งแต่วันที่สถานศึกษาส่ง แผนพัฒนาไปยังต้นสังกัด และ สมศ. หากสถานศึกษามีได้ดำเนินการดังกล่าว สำนักงานจะไม่ทำ การประเมินซ้ำสำหรับสถานศึกษานั้น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2555)

จากข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบ สาม ประเมินช่วงปี 2554-2558 จำนวนทั้งสิ้น 29,557 แห่ง พบว่า สถานศึกษาที่ได้ระดับคุณภาพ ดี จำนวนมากที่สุด จำนวน 15,803 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 53.47 สถานศึกษาที่ได้ระดับคุณภาพดี มาก จำนวน 2,198 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 7.44 และไม่รับรองมาตรฐาน จำนวน 11,556 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 39.10 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2558) เนื่องด้วยการผ่านห่วงการประเมินคุณภาพภายนอกมาแล้วถึงสามครั้งและจากการประเมิน คุณภาพภายนอกกรอบที่สาม โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร มีโรงเรียนมัธยม ในสังกัดจำนวน 6 โรงเรียน ได้เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกสาม โดยทั้ง 6 โรงเรียน พบว่าต่างก็ประสบปัญหาในการประเมินคุณภาพ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งได้รับการประเมินระดับคุณภาพ ต้องปรับปรุง จำนวน 4 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และต้อง ปรับปรุงเร่งด่วน จำนวน 2 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 33.33 เมื่อได้รับผลการประเมินไม่ผ่าน โรงเรียนจึงต้องทำการปรับปรุงเพื่อรับการประเมินซ้ำจาก สมศ. ให้ปรับปรุงแก้ไขโดยจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพส่งให้ต้นสังกัด (พร้อมสำเนาแจ้งมายัง สมศ.) เพื่อพิจารณาอนุมัติภายใน สามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการประเมิน โดยกำหนดระยะเวลาให้ต้นสังกัดสามารถ

ทักท้วงแผนพัฒนานั้นภายในสามสัปดาห์ ซึ่งมีโรงเรียนที่ร่วมปรับปรุง จำนวน 4 โรงเรียน ผลการประเมินหลังจากปรับปรุง คือ ผ่าน 3 โรงเรียน ไม่ผ่าน 1 โรงเรียน และโรงเรียนที่เหลือ ไม่ได้ยื่นปรับปรุง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2555: 4-6)

จากการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ชี้ว่าสาเหตุหลักของปัญหาคุณภาพการศึกษาไทย ขาดความรับผิดชอบ ทั้งในส่วนของทดสอบ ระบบการประเมินผล โรงเรียนและครู และระบบการเงินเพื่อการศึกษา หลักสูตรและตำราเรียนไม่สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทำให้การเรียนการสอนเน้นการจดจำเนื้อหา มากกว่าการเรียนรู้เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง ขาดความรับผิดชอบของระบบการศึกษาต่อนักเรียนและผู้ปกครอง การริเริ่มการปฏิรูปคุณภาพการศึกษาจึงต้องมุ่งไปที่การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ โดยเสนอนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา 5 องค์ประกอบคือ 1) การจัดการเรียนรู้ 2) ระบบการประเมินผลผู้เรียน 3) ระบบประเมินและพัฒนาคุณภาพครู 4) ระบบประเมินคุณภาพสถานศึกษา 5) ระบบการเงินเพื่อการศึกษา (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. 2557:3-4)

จากผลการประเมินนี้ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลจากการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามที่ได้รับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะที่ได้จากการประเมินคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อศึกษาว่ามีแนวทางการปฏิบัติใดของโรงเรียนที่ผ่านการประเมิน ในช่วงเวลาที่ให้ประเมินซ้ำ สามารถเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงแก้ไขการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาได้ตามบริบทของสถานศึกษานั้น การพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ เป็นระบบถูกต้อง มีการทำงานที่มีเป้าหมาย และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนมุ่งสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษา โดยศึกษา สภาพ ปัญหา ที่เกิดขึ้นในกระบวนการประกันคุณภาพภายใน 8 ด้าน คือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน 8) การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาและหน่วยงาน

ต้นสังกัดจะต้องดำเนินการให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายนอกด้วยมาตรฐานการศึกษา การประเมินคุณภาพภายใน จะเน้นการตรวจสอบและการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาด้านต่างๆ ของปัจจัยนำเข้า (Input) และกระบวนการ (Process) ส่วนการประกันคุณภาพภายนอกจะเน้นการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในด้านต่างๆ ของผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ดังนั้นการประกันคุณภาพภายในย่อมส่งผลถึงการประกันคุณภาพภายนอกโดยตรง (สำนักประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี:2562) ผู้วิจัยจึงสนใจในการนำข้อเสนอจากงานวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครใน 5 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ 2) ระบบการประเมินผลผู้เรียน 3) ระบบประเมินและพัฒนาครู 4) ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา 5) ระบบการเงินเพื่อการศึกษา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ดังนี้

1. สภาพ ปัญหา และกระบวนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครเป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และกระบวนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ความสำคัญของการวิจัย

ข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยนี้ทำให้

1. ได้สารสนเทศประกอบการส่งเสริมการพัฒนาศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
2. ได้แนวทางในทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประเด็นศึกษา

ในการวิจัยนี้มุ่งศึกษาศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ศึกษาปัญหา อุปสรรค และหาแนวทางในการพัฒนา ยกระดับคุณภาพของโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกที่สาม โดยศึกษาสภาพ ปัญหา ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ในการประกันคุณภาพภายในทั้ง 8 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8)การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครที่ และศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตาม แนวทางการพัฒนาและศึกษาแนวทางในการพัฒนาตาม 5 องค์ประกอบ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประยุกต์ใช้ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ใน 5 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ 2) ระบบการประเมินผลผู้เรียน 3) ระบบประเมินและพัฒนาครู 4) ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา 5) ระบบการเงินเพื่อการศึกษา (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. 2557:3-4) ที่

ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ ดังนี้ ศึกษาโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร จำนวน 3 โรงเรียน

3. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครมีจำนวนทั้งสิ้น 6 โรงเรียน ซึ่งเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกครบสามทุกโรงเรียน โดยผลการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่าโรงเรียนต้องแก้ไขปรับปรุงภายในห้วงเวลาที่กำหนดทุกโรงเรียน จากผลการประเมินดังกล่าว โรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน มีการดำเนินการ 2 ลักษณะคือ

1) โรงเรียนที่ยื่นแก้ไขปรับปรุงในห้วงเวลาที่กำหนด มีจำนวน 4 โรงเรียน ซึ่งได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกครบสามเป็น 2 กรณี คือ

1.1) ยื่นปรับปรุงแก้ไขแล้ว “ผ่าน” มีจำนวน 3 โรงเรียน

1.2) ยื่นแก้ไขปรับปรุงแล้ว “ไม่ผ่าน” มีจำนวน 1 โรงเรียน

2) โรงเรียนที่ไม่ยื่นแก้ไขปรับปรุง ซึ่งได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกครบสามเป็น “ไม่ผ่าน” มีจำนวน 1 โรงเรียน

การวิจัยครั้งนี้เลือกศึกษาโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งมีลักษณะ แตกต่างกัน 3 ลักษณะ ดังนี้

1) โรงเรียนที่ยื่นแก้ไขปรับปรุงแล้วได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกครบสาม เป็น “ผ่าน” จำนวน 1 โรงเรียน

2) โรงเรียนที่ยื่นแก้ไขปรับปรุงแต่ยังคงได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกครบสาม เป็น “ไม่ผ่าน” จำนวน 1 โรงเรียน

3) โรงเรียนที่ไม่ยื่นแก้ไขปรับปรุง ซึ่งได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกครบสาม เป็น “ไม่ผ่าน” จำนวน 1 โรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยเลือกโดยยึดหลักว่าต้องเป็นบุคคลที่เป็นสมาชิกของโรงเรียนและ

รับผิดชอบงานประกันและเกี่ยวข้องกับงานประกันมากที่สุด ในโรงเรียนทั้ง 3 ลักษณะ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน หัวหน้าฝ่ายงานบริหารงานวิชาการ โรงเรียนละ 1 คน หัวหน้าฝ่ายงานบริหารงบประมาณ 3 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป โรงเรียนละ 1 คน หัวหน้าฝ่ายบุคคลโรงเรียนละ 1 คน ผู้รับผิดชอบงานแผนงาน โรงเรียนละ 1 คน และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา คุณภาพการศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวมโรงเรียนละ 8 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

1. สภาพ ปัญหา หมายถึง สภาพปัจจุบัน สาเหตุ หรืออุปสรรค การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ที่ส่งผลต่อผลการประเมินคุณภาพภายในรอบที่สาม จำแนกตามกลุ่มตัวบ่งชี้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้เพื่อการประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์มาจากมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งมีการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในภายนอก

1.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาที่แสดงแผนงานโครงการ กิจกรรม วิธีการ งบประมาณ และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน สอดรับกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ โดยมีการกำหนดกรอบเวลาของการดำเนินงานอย่างน้อย 3 ปี เพื่อให้เป็นกรอบ ทิศทางในการดำเนินงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมกันคิด วิเคราะห์ และพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ และมีการนำแผนสู่การปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้

1.3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง สถานศึกษามีการจัดทำระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ถูกต้อง ครบคลุม ทันสมัย พร้อมใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป รวมทั้งงานสนับสนุนอื่น ๆ โดยเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายและสามารถให้บริการแก่ผู้ต้องการใช้

1.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สุดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่แสดง โครงการ กิจกรรม วิธีการ งบประมาณ ทรัพยากร และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และเสนอแผนปฏิบัติการประจำปี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ และนำแผนปฏิบัติการประจำปี ไปปฏิบัติตามกรอบ ระยะเวลา โครงการ กิจกรรมที่กำหนดไว้ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี

1.5 การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีการแต่งตั้ง คณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา วางระบบการทำงานและมอบหมายการติดตามตรวจสอบระดับสถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ซึ่งประกอบด้วย ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ตามปฏิทินการปฏิบัติงาน รวมทั้งดำเนินการแก้ไขให้เป็นไปตามแผนเป็นระยะ ๆ ตลอดช่วงเวลาที่ปฏิบัติ และจัดทำรายงานเสนอเพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพต่อไป

1.6 การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายใน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการประเมินอย่างชัดเจน โดยจัดทำเครื่องมือการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาวิเคราะห์ วางแผน แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา

1.7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน หมายถึง สถานศึกษารวบรวมข้อมูลสารสนเทศ วิเคราะห์ และแปลผล ให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ ตรงตามสภาพมาตรฐานของสถานศึกษา เพื่อจัดทำรายงานประจำปี ได้อย่างเหมาะสม เข้าใจง่าย ทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและรับรองผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และรายงานประจำปีต่อผู้เกี่ยวข้อง หน่วยงานต้นสังกัด

1.8 การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง สถานศึกษานำผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบความคิดในการดำเนินงานของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี โครงการ กิจกรรม การกำกับ ติดตาม และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. กระบวนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง กลยุทธ์ วิธีการดำเนินงาน การวางแผนจัดการ ที่โรงเรียนจัดกระทำขึ้นเพื่อปรับปรุง แก้ไข คุณภาพการศึกษา ซึ่งในงานวิจัยนี้จะชี้เฉพาะใน กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยศึกษาตามกระบวนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ 5) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ข้อเสนอแนะ กลยุทธ์ วิธีการดำเนินงาน การวางแผนจัดการ ที่จัดกระทำขึ้นเพื่อปรับปรุง แก้ไข คุณภาพการศึกษา ซึ่งในงานวิจัยนี้จะชี้เฉพาะใน กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยศึกษาตามการประยุกต์ใช้ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TRID) ที่ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้ 2) ระบบการประเมินผลผู้เรียน 3) ระบบประเมินและพัฒนาครู 4) ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา 5) ระบบการเงินเพื่อการศึกษา

3.1 การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินการ ตั้งแต่การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร เอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ผู้เรียน นำมาวางแผนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดหาหรือเลือกใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แล้วดำเนินการจัดการเรียนรู้และจัดการชั้นเรียน

3.2 ระบบการประเมินผลผู้เรียน หมายถึง การประเมินผลการเรียน ที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจน เลือกวิธีการและเครื่องมือเหมาะสม ใช้เครื่องมือและวิธีการวัดหลากหลาย ประเมินผลการวัดอย่างถูกต้อง

3.3 ระบบประเมินและพัฒนาครู หมายถึง การส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและศักยภาพในการปฏิบัติงานสูงขึ้น มีทัศนคติที่ดี มีความตระหนักมุ่งมั่น ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้โรงเรียนเกิดประสิทธิผลเจริญก้าวหน้าและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้ดี

3.4 ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา หมายถึง การทำกิจกรรมหรือการปฏิบัติการกิจอย่างมีระบบตามแบบแผน โดยมีการควบคุม ตรวจสอบ และการประเมินคุณภาพจนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของดัชนีชี้วัด ระบบ กระบวนการผลิต ผลผลิต และผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.5 ระบบการเงินเพื่อการศึกษา หมายถึง โรงเรียนจัดระบบการบริหารงบประมาณที่คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ บริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน จัดภารกิจให้ครอบคลุมกับการเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การบริหารการเงิน / บัญชี พัสดุ และสินทรัพย์ การตรวจสอบติดตามและประเมินผล และรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม รณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัดและใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างคุ้มค่า เป็นไปตามที่ระเบียบกฎหมาย หรือตามที่ต้นสังกัดกำหนด

4. การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การทำกิจกรรม หรือการปฏิบัติการกิจอย่างมีระบบตามแบบแผน โดยมีการควบคุม ตรวจสอบ และการประเมินคุณภาพจนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของดัชนีชี้วัด ระบบ กระบวนการผลิต ผลผลิต และของการจัดการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก เพื่อพัฒนาโรงเรียนไปสู่องค์กรที่มีประสิทธิผล

5. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงาน

ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

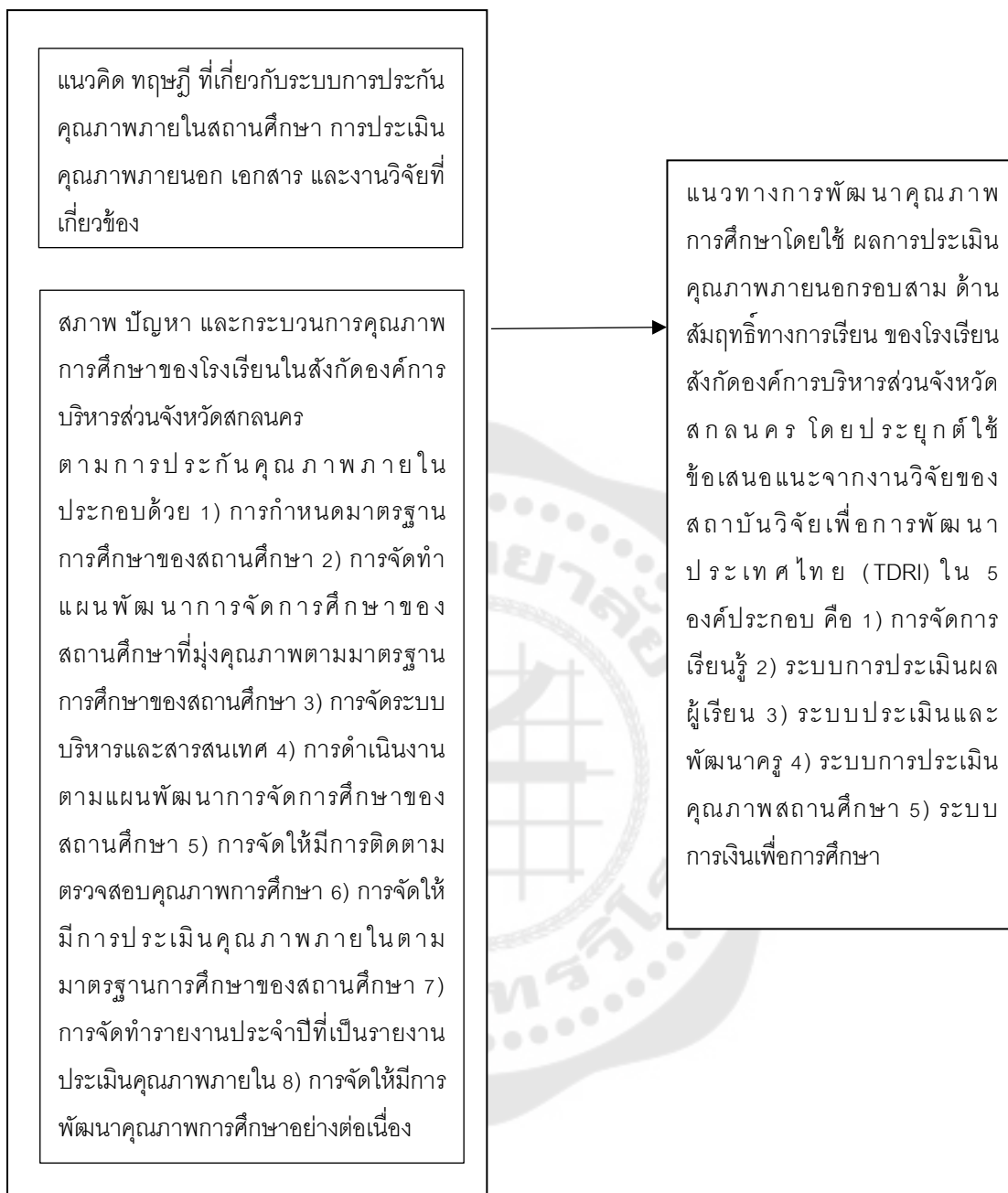
6. การประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง การประเมินผลติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคล หรือหน่วยงานที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินผลคุณภาพการศึกษารับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพ และให้มีการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพ ปัญหา และกระบวนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครที่ โดยศึกษาจากเอกสาร หลักการ ที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายนอก แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลและสร้างความเข้าใจในการดำเนินการประกันคุณภาพในสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายนอกและความเชื่อมโยงกันระหว่าง การประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร โดยศึกษาสภาพ ปัญหา ตามองค์ประกอบ การประกันคุณภาพภายใน 8 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และศึกษาแนวทางในการพัฒนาตาม 5 องค์ประกอบ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประยุกต์ใช้ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) คือ 1) การจัดการเรียนรู้ 2) ระบบการประเมินผลผู้เรียน 3) ระบบประเมินและพัฒนาคู 4) ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา 5) ระบบการเงินเพื่อการศึกษา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. 2557:3-4) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาผลการประเมินคุณภาพภายนอกที่สาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการ และแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา
2. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. การประเมินคุณภาพภายนอก
4. แนวคิด ทฤษฎี การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร
6. ผลการประเมินคุณภาพภายนอกที่สามของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ทั้ง 6 โรงเรียน
7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การประกันคุณภาพการศึกษา

1.1 ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษามีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

จำรัส นองมาก (2544: 2) การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้มีความมั่นใจว่า ถ้าทำตามกระบวนการที่กำหนดนี้แล้ว การศึกษาจะมีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2554: 8) การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังกล่าวเพิ่มว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นกิจการที่สถานศึกษาจะต้องทำอยู่แล้ว จึงไม่ใช่เรื่องใหม่ หรือเรื่องที่แปลกแยกไปจากงานปกติ และไม่ใช่การประเมินเพื่อประเมิน ไม่เน้นการสร้างเอกสาร แบบวัด หรือแบบประเมินเป็นจำนวนมาก แต่เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) (2547: 6) ได้ให้คำจำกัดความของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า การดำเนินกิจกรรมและภารกิจต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการและการบริหาร/การจัดการ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรงคือผู้เรียนผู้ปกครองและผู้รับบริการทางอ้อม คือ สถานประกอบการ ประชาชนและสังคม โดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การประกันคุณภาพมีแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตที่มีขาดคุณภาพ

อุทุมพร จามรมาน (2545: 2) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง การที่ระบุความชัดเจนในวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ตลอดจนวิธีปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

รัตน์ บัวสนธิ์ (2550: 44) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality assurance in education) หมายถึง การสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของภาษีและผู้ใช้บริการว่าสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาซึ่งประกอบด้วยบุคคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนั้นได้มีการปฏิบัติหน้าที่เต็มตามภารกิจแล้วทำให้ได้ผลผลิต (ได้แก่ตัวผู้เรียนและผลงานตามภารกิจของแต่ละสถานศึกษา)เป็นไปตามที่ประชาชนผู้ให้บริการคาดหวังและพึงพอใจ

สมบัติ เสนอวิรัช (2550: 10) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการ หรือ มาตรการต่าง ๆ ที่จะยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมว่าโรงเรียน จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาเป็นที่ยอมรับของสังคม

รัตนา มณฑลเพชร (2551: 30) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึงกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานที่กำหนดไว้

อุดม พวงเงินมาก (2552: 13) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง การดำเนินการใด ๆ เพื่อให้สาธารณชนและบุคคลทั่วไปทราบได้ว่าการจัดการศึกษาของหน่วยงานนั้น ๆ มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและความต้องการอันพึงประสงค์ ที่จะทำให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ต้องการตามเป้าหมายได้

พงษ์นภา หุ่นมาตรา (2553: 16) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนหรือสถานศึกษาให้ได้คุณภาพมาตรฐานโดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้ทุกฝ่ายร่วมกันสนับสนุนการพัฒนาเพื่อเป็น

หลักประกันความเชื่อมั่นและความพึงพอใจ แก่ผู้ปกครอง ประชาชนและสังคมว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 1-2) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร/สถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบการศึกษาเข้าศึกษาต่อหรือรับเข้าทำงาน มีความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพได้มาตรฐาน

ภาณพ แจ่มพลอย (2556: 11) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและแผนที่วางไว้แล้ว เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความมั่นใจว่า จะได้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

ศศิธร บัวทอง (2556: 13) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ได้มาตรฐานตามหลักสูตร

สำนักงานประกันคุณภาพ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (2019: ออนไลน์) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การทำกิจกรรม หรือ การปฏิบัติภารกิจหลักอย่างมีระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้ โดยมีการควบคุมคุณภาพ (QUALITY CONTROL) การตรวจสอบคุณภาพ (QUALITY AUDITING) และการประเมิน คุณภาพ (QUALITY ASSESSMENT) จนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของดัชนีชี้วัด ระบบและกระบวนการผลิต ผลผลิตและผลลัพธ์ ของการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก

Harman (1996 : 6 อ้างถึงในประสิทธิ์ เขียวศรี 2561 : 2) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กลไกกระบวนการที่ดำเนินการเพื่อการดำรงไว้ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพของผลลัพธ์เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเชื่อมั่นในกระบวนการควบคุมคุณภาพของสถาบัน และให้มีผลผลิตที่ได้มาตรฐาน

Freeman (1997 : 14 อ้างถึงในรุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. 2548 : 15) กล่าวว่า การประกันคุณภาพเป็นคำกว้าง ๆ ที่กล่าวถึงระบบการบริหารจัดการที่ดี ที่จะทำให้แน่ใจว่าองค์กรหรือหน่วยงานดำเนินการสนองตามความต้องการของลูกค้าหรือผู้รับบริการ

Liston (1999 : 10 อ้างถึงในรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. 2548 : 16) กล่าวว่า การประกันคุณภาพเป็นความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพโดยใช้เทคนิคการควบคุมคุณภาพในกรอบการบริหารงาน ทั้งนี้โดยเน้นการป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดมากกว่าการแก้ไขข้อผิดพลาด

Taylor (1994 : 11 อ้างถึงในแสงอรุณ อาบสุวรรณ 2556 : 17) ได้ให้คำจำกัดความของการประกันคุณภาพว่า เป็นการทำให้ถูกต้องตั้งแต่แรก หรือพยายามที่จะทำให้แน่ใจว่ามีคุณภาพสูงตั้งแต่แรก โดยไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาด

Hayward (2001 : 20 อ้างถึงในแสงอรุณ อาบสุวรรณ 2556 : 17) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กระบวนการในการวางแผนและการตรวจสอบสถาบันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้แน่ใจได้ว่าได้มาตรฐานการจัดการศึกษา ความรู้ โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของสถาบันมีคุณภาพและได้รับการส่งเสริมให้ดีขึ้น ซึ่งประกอบด้วยกลไกการควบคุมคุณภาพอย่างมีประสิทธิภาพและมีการตรวจสอบทั้งจากภายในสถาบันเอง และโดยหน่วยงานภายนอกว่ามีสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

Murgatroyd, Stephen and Morgan, Colin (1994 : 45 อ้างถึงในสุภัตรา เอื้อวงศ์ 2556 : 7) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและกระบวนการตรวจสอบ หรือการประเมินว่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

Doterty (1994 : 11 อ้างถึงในแสงอรุณ อาบสุวรรณ 2556 : 17) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระบบที่กำหนดการดำเนินการไว้ล่วงหน้า เพื่อให้แน่ใจว่าจะเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ หรือการวางรูปแบบการทำงานที่จะไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดเลย ซึ่งทาง การจัดการศึกษาจะเป็นการดำเนินการตรวจสอบเป้าหมาย เนื้อหาหรือรายละเอียดที่กำหนดทรัพยากร ระดับและผลลัพธ์ทางการศึกษา หลักสูตรและรายวิชา

Woodhouse (1995 : 2 อ้างถึงในลิลลี่ ศิริพร 2547 : 19) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง นโยบาย ทัศนคติ การกระทำหรือวิธีดำเนินการต่าง ๆ ที่จำเป็น ที่ทำให้แน่ใจว่าคุณภาพของการศึกษารวมทั้งการวิจัยได้รับการรักษาไว้และส่งเสริมเพิ่มพูน มีการควบคุมคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะประกอบด้วย การตรวจสอบคุณภาพภายในของสถาบันการศึกษานั้น และการตรวจสอบคุณภาพจากภายนอกสถาบัน

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การทำกิจกรรมหรือการปฏิบัติภารกิจอย่างมีระบบตามแบบแผน โดยมีการควบคุม ตรวจสอบ และการประเมินคุณภาพจนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของดัชนีชี้วัด ระบบ กระบวนการผลิต ผลผลิต และ

ผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก เพื่อพัฒนาโรงเรียนไปสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ

1.2 ความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 1) การประกันคุณภาพ การศึกษาสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องมีการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ซึ่งใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัด การศึกษา คุณภาพด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ คุณภาพด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา รวมทั้งคุณภาพด้านมาตรการส่งเสริม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึง ความสำคัญในการนำมาตรฐานการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็น เอกภาพ และมีมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมสนับสนุนให้ระบบการ ประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเข้มแข็งและยั่งยืนการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมี ความรู้และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม คุณภาพการศึกษาสะท้อนถึงคุณภาพของคนที่เป็นผลผลิตของการจัด การศึกษาในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของ กรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการ การศึกษาด้วยตนเอง มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเอง คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการ บริหารจัดการจึงมีความแตกต่าง

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 13-14) พระราชพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและ สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา อันนำไปสู่การกำหนดให้มี มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นกฎหมายแม่บทที่ใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษาของ ประเทศไทย ได้กล่าวถึง มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและ การประกันคุณภาพทางการศึกษามีดังนี้

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบ

การประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมทําหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผล การจัดการศึกษาให้มีการตรวจสอบคุณภาพ โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการและแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้ง ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวกับการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษาตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตาม มาตรฐานที่กำหนดให้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษา จัดทำ ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายใน ระยะเวลาที่กำหนดหากมิได้ดำเนินการดังกล่าว ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพทางการศึกษา รายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการการ อุดมศึกษาเพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข

ดังนั้น สถานศึกษาทุกระดับจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดย สถานศึกษาต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในก่อน เพื่อเป็นการประเมินตนเองและตรวจสอบ ทบทวนปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของตนเอง เพื่อที่จะรองรับการประเมินภายนอกจากสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี การจัดการ ศึกษามีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทย โดยการพัฒนาคุณภาพของ

สถานศึกษาให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการพัฒนาคุณภาพของตนเอง มีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อันจะสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อให้เด็กไทยเป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข ช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้มีสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เศรษฐกิจมั่นคง สามารถร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ได้อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 12) ได้กล่าวว่าการประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่เชื่อถือได้เกิดความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน 2) ป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและเกิดความเสมอภาคที่จะได้รับการบริการที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง 3) ทำให้ผู้รับผิดชอบบริหารจัดการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง ซึ่งส่งผลให้มีพลังที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 14-15) สถานศึกษาทุกแห่งต้องนำระบบประกันคุณภาพภายในไปปฏิบัติ ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่และประชาชน การประกันคุณภาพภายในทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยการดำเนินการตามแผนเพื่อให้เป็นตามเป้าหมายก็จะต้องมีการประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินตนเอง เพื่อตรวจสอบและพัฒนา ปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายอยู่ตลอดเวลา การประเมินตนเองเหมือนกับการส่องกระจกดูตนเอง การที่สถานศึกษาใช้กระจกส่องตน ส่องงานและส่องศิษย์ แล้ววินิจฉัยเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งที่เกิดกับตน กับงาน และกับศิษย์ จะช่วยทำให้เกิดการพัฒนาให้ดีขึ้นเป็นผลทำให้เด็กและเยาวชนไทยเป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในส่วนของการศึกษา ขั้นพื้นฐานนั้น โดยให้สถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ มาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา มีการพัฒนาและประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ใช้กระบวนการบริหารที่ดีสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการบริหารและจัดการศึกษามุ่งให้การประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาเป็นการประกันคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงผลอันเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 82-83) ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2553 หมวด 2 ว่าด้วย

เรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ข้อ 14 ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยให้สถานศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการส่งเสริม สนับสนุนและกำกับดูแลของหน่วยงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2554: 2) กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาชั้นพื้นฐานได้ดำเนินการตามภารกิจหลักของการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 มาตรา 9 และหมวด 6 มาตรา 47 - 48 และ 51 รวมทั้งการปฏิบัติตามประกาศกฎกระทรวง คือ กำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและมาตรฐานการศึกษาชั้นพื้นฐาน เพื่อให้เป็นหลักในการประเมินคุณภาพภายใน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาสามารถเพิ่มมาตรฐานของตนได้อีกตามที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองเชื่อมโยงการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระดับการศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน และการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งต่อมาได้มีการออกประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 แทนกฎกระทรวงฉบับเดิม (พ.ศ. 2546)

สรุปได้ว่า ความจำเป็นในการประกันคุณภาพเป็นกลไกสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร สถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบการศึกษาเข้าศึกษาต่อหรือรับเข้าทำงาน มีความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐาน นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ความสามารถมีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาชั้นพื้นฐาน (2553 : 1) ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากลตลอดจนอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 และได้กำหนดแนวคิดสำคัญข้อหนึ่ง คือ ให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา โดยที่กำหนดให้ “มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา” เป็นภารกิจสำคัญหมวดหนึ่งที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการ อีกทั้งต้องเป็นไปตามระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 2) ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพและดำเนินการอย่างยั่งยืน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องมีการทำงานที่มุ่งประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความตระหนัก รับผิดชอบ และเห็นคุณค่าของการทำงานเป็นระบบ มีคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมายและดำเนินกิจกรรม/โครงการที่ใช้ผลการประเมินตนเอง ผลการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก หรือผลการวิจัยที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาเอง ตลอดจนใช้ผลการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน การติดตามตรวจสอบ และปรับปรุงงานเป็นระยะ จะช่วยให้งานบรรลุผลได้ดีและมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดกับผู้เรียนก็จะเป็นที่พึงพอใจกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรหรือสถานประกอบการที่รับช่วงต่อจากสถานศึกษา ด้วยการดำเนินงานที่ทุกคนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกันเช่นนี้ ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่แท้จริง และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีชีวิตในการทำงานของทุกคนเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ยึดคุณภาพผู้เรียนฝังแน่นอยู่ในจิตใจตลอดเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 34-35) ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (Internal Quality Assurance) เป็นระบบที่สถานศึกษาสร้างความมั่นใจ (Assure) แก่ผู้รับบริการ ทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กรหรือสถานประกอบการที่รับผู้เรียนเข้าศึกษาต่อหรือทำงาน ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมคาดหวัง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งสร้างประโยชน์ให้แก่ครอบครัวและชุมชนตามความเหมาะสม ด้วยการ

บริหารจัดการที่มีคุณภาพ ทั้งองค์กรโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม บุคคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องศึกษาแนวคิด ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพ การศึกษา พ.ศ. 2546 และพ.ศ. 2553 มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก และมาตรฐานการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลาง ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับสถานศึกษา มอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน โดยให้หลายฝ่ายมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้แทนนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนทุกระดับ การศึกษาส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีบุคลากรน้อยอาจไม่จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายใน แต่ควรตั้งคณะทำงานในภาพรวมของสถานศึกษาที่กำหนดภาระหน้าที่รับผิดชอบงานที่ชัดเจน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555: 6) ความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาสู่มาตรฐาน เป้าหมายตามแผน พิจารณาจากผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง มีความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียน หรือครู หรือคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานนั้น ๆ มั่นใจนโยบายและทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษา ระบบการประกันคุณภาพภายใน รายงานการประเมินตนเอง รวมทั้งกิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพด้านผู้เรียน ครู และผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ทุกคนในโรงเรียนที่ต่ำกว่ามาตรฐานอบรม พัฒนา เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนรู้ให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และจัดการเรียนรู้แบบโครงงานและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และให้ครูศึกษาเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา ซึ่งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องมีการทำงานมุ่งประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ และดำเนินการอย่างต่อเนื่องผลที่เกิดกับผู้เรียนก็จะเป็นที่พึงพอใจกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัสถานศึกษา

1.4 หลักการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกล่าวว่าการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 11)

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคคลากรเสียหาย โดยเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบมีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคคลากรทุกคนในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคมและประเทศชาติ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่บุคคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำตามแผน ในทุกขั้นตอนมีการบันทึกข้อมูลเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงาน หาจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง แล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้น ๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ การทำงานที่เป็นระบบเช่นนี้จะช่วยสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันภายในสถานศึกษา เกิดความรู้สึกว่าเป็นงานปกติ เป็นการมองตนเองและประเมินตนเอง ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือเป็นจริงพร้อมเสมอต่อการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก

กระทรวงศึกษาธิการกล่าวถึงหลักการในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษามี 3 ประการคือ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 3-4)

1. การกระจายอำนาจ (Decentralization) โดยให้สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหาร รวมถึงการตัดสินใจดำเนินงาน ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคคลากร และทรัพยากร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและให้อิสระแก่ผู้สอนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตลอดจนให้

สถานศึกษาสามารถปรับปรุงตนเองรับผิดชอบ และจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชน และสังคมให้มากที่สุด

2. การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) โดยให้หน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ วิชาชีพบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการที่ดีก็พึงพิทักษ์ต่อการจัดการศึกษา โดยรวม

3. การแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) มาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมาย (Goals) ที่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนต้องได้รับรู้เพื่อ การพัฒนาร่วมกันและเพื่อการติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานของสถานศึกษาว่าสามารถนำพา ผู้เรียนไปสู่มาตรฐานที่ได้กำหนดร่วมกันไว้หรือไม่ จากเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาดังกล่าว สถานศึกษาต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (School Improvement Plan) เลือกกลวิธีการพัฒนาที่เหมาะสม และสามารถทำให้เกิดผลได้อย่างเป็น รูปธรรม มีการประชาสัมพันธ์เป้าหมายและจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ เพื่อเป็น สัญญาประชาคมและเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจนสู่เป้าหมายเดียวกัน

สรุปได้ว่า หลักการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เป็นหน้าที่ ของบุคคลากรทุกคนในสถานศึกษาที่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตาม ประเมินผล พัฒนา ปรับปรุง ให้สถานศึกษามีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้ ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคมและประเทศชาติ

1.5 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกล่าวว่าการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินการที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน 3 ขั้นตอน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553:11-12)

1. การประเมินคุณภาพภายใน เป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การ ติดตามและการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กระทำโดยบุคคลากร ของสถานศึกษาหรือโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับ ดูแลสถานศึกษาทั้งนี้เพื่อนำผลจากการประเมินไปใช้ในการวางแผนพัฒนากิจกรรม/โครงการ การ พัฒนาที่จัดทำขึ้น จึงตั้งอยู่บนฐานความเป็นจริง มีความเป็นไปได้และสำเร็จผลในเวลาอัน เหมาะสม

2. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เมื่อจะตรวจสอบความก้าวหน้า สถานศึกษาจะต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่แสดงแนวโน้มผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนและการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปี มีวิธีการเก็บข้อมูลที่ไม่ยุ่งยากและเกิดจากการปฏิบัติจริง ข้อมูลสารสนเทศที่จะแสดงแนวโน้มผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาได้ไม่ควรจะน้อยกว่า 3 ปี การศึกษา ดังนั้นครูทุกคนต้องสามารถแสดงข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล รายห้องเรียน รายชั้น รายกลุ่มสาระ จนเป็นข้อมูลรวมระดับสถานศึกษาได้ หรือโครงการอื่น ๆ ที่สถานศึกษาดำเนินการก็จะต้องสามารถตอบได้ว่า เหตุใดจึงเพิ่มกิจกรรมใหม่ขึ้นหรือปรับลดกิจกรรมบางอย่างลง ข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้จะถูกนำไปสรุปรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบ เพื่อร่วมกันหาแนวทางพัฒนาต่อไป

3. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาการจากระบบและโครงสร้าง การวางแผนและการดำเนินงานตามแผน รวมทั้ง “สร้างจิตสำนึก” ให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็น “ความรับผิดชอบร่วมกัน” ของทุกคน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก แต่ในระดับสถานศึกษานั้น แท้จริงแล้วคือหน้าที่หลักของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนโดยมีคุณภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเป็นเป้าหมาย ซึ่งในปัจจุบันกำหนดในรูปของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ฉะนั้นในการคิดกิจกรรม/โครงการหรือพัฒนานวัตกรรมใด ต้องสะท้อนผลที่เกิดกับผู้เรียนได้ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จได้ต้องเกิดจากผู้ปฏิบัติงานทุกคนทำงานอย่างเป็นระบบทำงานร่วมกันได้ดี รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน เลือกแนวทางที่ดีที่สุดยอมรับผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน และพร้อมที่จะแก้ไขให้ดีขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 16-18) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน มีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมการ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการจัดการเรียนการสอนควรมีการเตรียมการ ซึ่งการเตรียมการที่สำคัญคือ

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคคลากร เพื่อสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม เป็นการชี้แจงทำความเข้าใจโดยใช้บุคคลากรในสถานศึกษาหรือวิทยากรภายนอก โดยบุคคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกันและต้องพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้บุคคลากรทุกคนเกิดความมั่นใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมินและการรวบรวมข้อมูล ในช่วงท้ายเน้นเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมินการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report)

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการประสานงาน กำกับดูแลช่วยเหลือสนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงเป็นทีม โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาตามแผนภูมิโครงสร้างการบริหารซึ่งฝ่ายรับผิดชอบงานใดควรเป็นกรรมการรับผิดชอบการพัฒนาและประเมินคุณภาพงานนั้น

2. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การวางแผน ต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาและทรัพยากรที่ต้องใช้ แผนที่ต้องจัดทำคือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการการเรียนการสอนตามหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาแผนการประเมินคุณภาพและแผนงบประมาณ เป็นต้น

2.2 การปฏิบัติตามแผน ขณะดำเนินการต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา และผู้บริหารควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข จัดสิ่งอำนวยความสะดวกสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติ กำกับ ติดตามการทำงานทั้งระดับบุคคลากร ายกลุ่ม ายหมวดและให้การนิเทศ

2.3 การตรวจสอบประเมินผล เป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่แสดงว่าการดำเนินงานที่ผ่านมามีบรรลุเป้าหมายเพียงใดโดยการประเมินต้องจัดวางกรอบการประเมินจัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล แปลความข้อมูลและการตรวจสอบ ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน เมื่อแต่ละฝ่ายประเมินผลสำเร็จแล้วจะส่งผลให้คณะกรรมการผู้รับผิดชอบนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์และแปลผลแล้วนำเสนอผลต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคคลากร นำไปวางแผนในระยะต่อไปและจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศหรือการเขียนรายงานประเมินตนเอง

3. การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เมื่อสถานศึกษาดำเนินการตามแผนและมีการประเมินผลภายในเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีเพื่อเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบไม่ว่าจะเป็นบุคคลภายในสถานศึกษา ผู้ปกครองหรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัดและผู้ประเมินภายนอกเพื่อแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และพร้อมที่จะรับการประเมินจากภายนอกโดยดำเนินการรวบรวมผล การดำเนินงานและผลการประเมิน วิเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาและเขียนรายงาน

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นการปฏิบัติงานอย่างมีขั้นตอนอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ คุณภาพที่เกิดกับผู้เรียน สร้างความมั่นใจให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาจัดการศึกษาที่ได้พัฒนาผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาแสดงถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันตระหนักถึงคุณประโยชน์ของการประกันคุณภาพภายใน

1.6 การจัดระบบประกันคุณภาพภายใน

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับจำแนกได้เป็น 2 ส่วน (สมคิด พรมจุ้ย; และสุพักตร์ พิบูลย์. 2544: 4-5) ดังนี้

1. การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การติดตามตรวจสอบ และตัดสินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายใน โดยบุคคลากรของสถานศึกษาเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

2. การประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง การติดตามตรวจสอบ และตัดสินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรองเพื่อเป็นการประกันคุณภาพและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

การจัดระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดีนั้น สถานศึกษาอาศัยแนวคิดการพัฒนาระบบของเดมมิง (Plan Do Check Act) เป็นพื้นฐานการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 52 - 53) ดังนี้

P (Plan) การวางแผน สถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการและสารสนเทศ และใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพ

ผู้เรียนด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ ตั้งเป้าหมาย กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน/พัฒนา และระยะเวลาการพัฒนามีการจัดหาและจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นทั้งในด้านบุคคล เครื่องมือ และงบประมาณ รวมทั้งทำความเข้าใจในแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความชัดเจนในการดำเนินงานกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

D (Do) การปฏิบัติ สถานศึกษามีการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติดำเนินการตามแผนอย่างจริงจัง

C (Check) การตรวจสอบ สถานศึกษามีการติดตามตรวจสอบและประเมินผล เพื่อติดตามความก้าวหน้าและความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ

A (Act) การพัฒนาปรับปรุง หากผลการปฏิบัติเป็นที่น่าพอใจประสบความสำเร็จ สถานศึกษาก็จัดให้เป็นมาตรฐานเพื่อถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป เพื่อยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น และหากผลการปฏิบัติมีข้อควรปรับปรุง สถานศึกษาก็จะมีการกำหนดวิธีการปรับปรุงต่อไปทุก ขั้นตอนของการดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเน้นการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง และให้หลักการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนและส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ร่วมกัน

สรุปได้ว่า การจัดระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมกำหนดกระบวนการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพ มีการวางแผนให้สอดคล้องกับบริบท สถานศึกษา นำแผนไปสู่การปฏิบัติ ตรวจสอบประเมินผลความสำเร็จตามแผนงานที่กำหนดไว้ และพัฒนาปรับปรุง กำหนดวิธีการแนวทางเพื่อยกระดับการ จัดระบบประกันคุณภาพภายในให้ดีขึ้นต่อไป

1.7 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้การนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำคำอธิบายและระดับคุณภาพ พร้อมทั้งเกณฑ์การผ่านมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นเพื่อให้สถานศึกษา ตลอดจนเขตพื้นที่การศึกษาใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 5 ด้าน มี 15 มาตรฐาน แต่ละมาตรฐานมีการกำหนดตัวบ่งชี้ที่ครอบคลุมและให้น้ำหนักความสำคัญกับกระบวนการบริหารและการจัดการร้อยละ 70 ส่วนผลของการบริหารและการจัดการคือคุณภาพผู้เรียนเป็นร้อยละ 30 มีรายละเอียดของมาตรฐานและน้ำหนักคะแนน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 4-13) ดังนี้

ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพ

- 1.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและออกกำลังกายสม่ำเสมอ
- 1.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน
- 1.3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงตนเองจากสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ

1.4 เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

1.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น

1.6 สร้างผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์

กีฬา/นันทนาการตามจินตนาการ

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

2.1 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร

2.2 เชื่ออาทผู้อื่นและกตัญญูทเวที่ต่อผู้มีพระคุณ

2.3 ยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง

2.4 ตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3.1 มีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากห้องสมุด แหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ รอบตัว

3.2 มีทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

3.3 เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน

3.4 ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และนำเสนอผลงาน

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล

4.1 สรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง และดู และสื่อสารโดยการพูดหรือเขียน

ตามความคิดของตนเอง

4.2 นำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาด้วยภาษาหรือวิธีการของตนเอง

4.3 กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ

4.4 มีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ผลงานด้วยความภาคภูมิใจ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยแต่ละกลุ่มสาระเป็นไปตามเกณฑ์

5.2 ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์

5.3 ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนเป็นไปตามเกณฑ์

5.4 ผลการทดสอบระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

6.1 วางแผนการทำงานและดำเนินการจนสำเร็จ

6.2 ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่น พัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง

6.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

6.4 มีความรู้สึที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

7.1 ครูมีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

7.2 ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และใช้ข้อมูลในการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

7.3 ครูออกแบบและการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสติปัญญา

7.4 ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมผนวกกับการนำบริบทและภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้

7.5 ครูมีการวัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

7.6 ครูให้คำแนะนำ คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านการเรียนและคุณภาพชีวิตด้วยความเสมอภาค

7.7 ครูมีการศึกษา วิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ตนรับผิดชอบ และใช้ผลในการปรับการสอน

7.8 ครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นสมาชิกที่ดีของสถานศึกษา

7.9 ครูจัดการเรียนการสอนตามวิชาที่ได้รับมอบหมายเต็มเวลาเต็มความสามารถ

มาตรฐานที่ 8 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

8.1 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน

8.2 ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและใช้ข้อมูลผลการประเมินหรือผลการวิจัยเป็นฐานคิดทั้งด้านวิชาการและการจัดการ

8.3 ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ

8.4 ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคคลากรให้พร้อมรับภาระกระจายอำนาจ

8.5 นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนพึงพอใจผลการบริหารการจัดการศึกษา

8.6 ผู้บริหารให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการและเอาใจใส่ การจัดการศึกษาเต็มศักยภาพและเต็มเวลา

มาตรฐานที่ 9 คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

9.1 คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองปฏิบัติหน้าที่ตามที่ระเบียบกำหนด

9.2 คณะกรรมการสถานศึกษากำกับติดตาม ดูแล และขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

9.3 ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน

10.1 หลักสูตรสถานศึกษาเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น

10.2 จัดรายวิชาเพิ่มเติมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ

10.3 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและตอบสนองความต้องการ ความสามารถความถนัด และความสนใจของผู้เรียน

10.4 สนับสนุนให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง จนสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง

10.5 นิเทศภายใน กำกับ ติดตามตรวจสอบ และนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

10.6 จัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมถึงผู้เรียนทุกคน

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ

11.1 ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนมั่นคง สะอาดและปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวก พอเพียง อยู่ในสภาพใช้การได้ดี สภาพแวดล้อมร่มรื่น และมีแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

11.2 จัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

11.3 จัดห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและหรือเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

12.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

12.2 จัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

12.3 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

12.4 ติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา

12.5 นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้วางแผน พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

12.6 จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน
ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษา เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

13.1 มีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและใช้ ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และบุคลากรของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง

13.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 14 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น

14.1 จัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปรัชญาและจุดเน้นของสถานศึกษา

14.2 ผลการดำเนินงานส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา

ด้านที่ 5 มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม

มาตรฐานที่ 15 การจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้น แนวทางการปฏิรูป การศึกษาเพื่อพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น

15.1 จัดโครงการ กิจกรรมพิเศษเพื่อตอบสนองนโยบาย จุดเน้น ตาม แนวทางการปฏิรูปการศึกษา

15.2 ผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย

สรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นข้อกำหนดคุณลักษณะคุณภาพที่พึง ประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดในสถานศึกษา และเพื่อใช้เป็นหลักฐานการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพ การศึกษา

1.8 มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดมาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นในระดับ มัธยมศึกษา จำนวน 24 มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2558)ดังนี้

1. มาตรฐานด้านปัจจัยทางการศึกษา (จำนวน 5 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 1 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับ งานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดีมีครูและบุคลากรกร สนับสนุนเพียงพอ (สพฐ. 6) (สมศ.8) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้ 1) มีคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของ วิชาชีพครู (มถ.3.4,3.5) (สพฐ.9.1) (สมศ.8.1) 2) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน (สพฐ.9.2) (สมศ.8.2) 3) มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน (สพฐ.9.3) (สม ศ.8.3) 4) มีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ เป็นประจำ (สพฐ.9.4) (สมศ.8.4) 5) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป (สพฐ.9.5) (สมศ.8.2) 6) สอน ตรงตามวิชาเอก – โท หรือตรงตามความถนัด (สพฐ.9.6) (สมศ.8.3) 7) มีจำนวนเพียงพอ (หมาย รวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน) (สพฐ.9.7) (สมศ.8.5)

มาตรฐานที่ 2 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมี ประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สพฐ.10) (สมศ.9) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้ 1) ครูในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศมีประสิทธิภาพการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สม ศ.9.1 – 9.8) 2) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอนเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ (สมศ.9.2) 3) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอนเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ (สมศ.9.3) 4) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพ การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สมศ.9.4) 5) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษามี

ประสิทธิภาพ การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สมศ.9.5) 6) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมี
ประสิทธิภาพการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สมศ.9.6) 7) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
และเทคโนโลยีมีประสิทธิภาพการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สมศ.9.7)

มาตรฐานที่ 3 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ
การศึกษา (สพฐ.11) (สมศ.10) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตน
ตามจรรยาบรรณวิชาชีพการบริหารการศึกษา (สพฐ.11.1) (สมศ.10.1) 2) มีความคิดริเริ่ม มี
วิสัยทัศน์และเป็นผู้นำทางวิชาการ (สพฐ.11.2) (สมศ.10.2) 3) มีความสามารถในการบริหารงาน
วิชาการและการจัดการ (สพฐ.11.3) (สมศ.10.3) 4) การบริหารงานมีประสิทธิภาพ และมี
ประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ (สพฐ.11.4) (สมศ.10.4)

มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษามีจำนวนผู้เรียน และอายุตามเกณฑ์ (สมศ.8.5.3)
ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้ 1) มีอัตราส่วนจำนวนผู้เรียนต่อห้องเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด (สมศ.
8.5.3) 2) ผู้เรียนมีเกณฑ์อายุตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

มาตรฐานที่ 5 สถานศึกษามีทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัด
การศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ (สมศ.12.1) (สมศ.13) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้ 1) มีอาคารเรียน
อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องพิเศษ วัสดุครุภัณฑ์ เพียงพอ 2) มีการระดมงบประมาณและ
ทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา 3) มีสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมที่เหมาะสมต่อการ
จัดการศึกษา (สมศ.13.2) 4) มีสภาพแวดล้อม พื้นที่สีเขียว และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการ จัด
การศึกษา

2. มาตรฐานด้านกระบวนการทางการศึกษา (จำนวน 8 มาตรฐาน 40 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 6 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้าง ระบบการบริหารและ
พัฒนา ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้ 1) มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบบริหารงานที่
เหมาะสม (สพฐ.12.1) (สมศ.11.1) 2) มีการจัดข้อมูลสารสนเทศอย่างครอบคลุมและทันต่อการใช้
งาน (สพฐ.12.2) 3) มีการพัฒนาคณาจารย์ (ผู้บริหาร ครูและบุคลากรสนับสนุน) อย่างเป็นระบบ
และต่อเนื่อง (สพฐ.12.4)

มาตรฐานที่ 7 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษา
เป็นฐาน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้ 1) มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา (สพฐ.
13.1) 2) มีการบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม (สมศ.11.2) 3) มีคณะกรรมการ
สถานศึกษาร่วมพัฒนาโรงเรียน 4) มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน (สพฐ.13.4)
5) มีการตรวจสอบและถ่วงดุล (สพฐ.13.5) (สมศ.11.3)

มาตรฐานที่ 8 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สพฐ.14) (สมศ.12,13) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมเกี่ยวกับผู้เรียนและท้องถิ่น (สพฐ.14.1) (สมศ.13.1) 2) มีรายวิชาให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจอย่างหลากหลาย (สพฐ.14.2) (สมศ.12.2.2) 3) มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความถนัดและความสามารถของผู้เรียน 4) มีการส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (สพฐ.14.4) (สมศ.12.2) 5) มีการจัดระบบการบันทึกการรายงานผลและการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน (สมศ.12.2.4) 6) มีระบบการนิเทศการเรียนการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ (สมศ.12.2.5) 7) มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน (สพฐ.14.7) (สมศ.13) 8) ดำเนินการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ติดตามผลและใช้ผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

มาตรฐานที่ 9 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย (สพฐ.15) (สมศ.12.3) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเข้มแข็งและทั่วถึง (สพฐ.15.1) (สมศ.12.3.1) 2) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน (สพฐ.15.2) (สมศ.12.3.2) 3) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษและความถนัดของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ (สพฐ.15.3) (สมศ.12.3.3) 4) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม (สพฐ.15.4) (สมศ.12.3.4) 5) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ/ดนตรี/นาฏศิลป์/กีฬาและนันทนาการ (สพฐ.15.5) (สมศ.12.3.5) 6) มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาไทย (สพฐ.15.6) (สมศ.12.3.6) 7) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย (สพฐ.15.7) (สมศ.12.3.7)

มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ (สพฐ.16) (สมศ.12.1) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีอาคารสถานที่เหมาะสม (สพฐ.16.1) (สมศ.12.1.1) 2) มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน (สพฐ.16.2) (สมศ.12.1.2) 3) มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (สพฐ.16.3) (สมศ.12.1.3) 4) มีการจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียวและสิ่ง

อำนวยความสะดวกเพียงพอและอยู่ในสภาพการใช้การได้ดี (สพฐ.16.4) (สมศ.12.1.4) 5) มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่ (สพฐ.16.5) (สมศ.12.1.5)

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (สพฐ.17) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (สพฐ.17.1) 2) มีการสนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา (สพฐ.17.2)

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันวิชาการเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน (สพฐ.18) (สมศ.14) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) มีการจัดแหล่งวิทยากรในการให้ความรู้และบริการชุมชน (สพฐ.18.1) (สมศ.14.1) 2) มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (สพฐ.18.2) (สมศ.14.2)

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา (สพฐ.12.3) (สมศ.11.4) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) มีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) มีการพัฒนามาตรฐานการศึกษา 3) มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สมศ. 11.2.2) 5) มีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) มีการประเมินคุณภาพการศึกษา 7) มีการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 8) มีการผ่องระบบประกันคุณภาพการศึกษา

3. มาตรฐานด้านผลผลิต (ผู้เรียน) (จำนวน 11 มาตรฐาน 42 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 14 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (สพฐ.1) (สมศ.1) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ (สมศ.1.1) 2) มีความซื่อสัตย์สุจริต (สมศ.1.2) 3) มีความกตัญญู กตเวที (สมศ.1.3) 4) มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม (สมศ. 1.4,1.6) 5) ประหยัด และรู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า (สมศ.1.5) 6) นิยมไทย เห็นคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ภูมิใจในวัฒนธรรมและความเป็นไทย (สมศ.3.4)

มาตรฐานที่ 15 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม (สพฐ.2) (สมศ.1.5) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบต่อตนเองและสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม (สพฐ.2.1) 2) เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม (สพฐ.2.2)

มาตรฐานที่ 16 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (สพฐ.3) (สมศ.7) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) มีทักษะ

ในการจัดการและการทำงานให้สำเร็จ (สมศ.7.1) 2) พากเพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเลียดรอบคอบในการทำงาน 3) ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง(สมศ.7.2) 4) ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (สมศ.7.2) 5) มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ (สมศ.7.3)

มาตรฐานที่ 17 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์มีวิจารณ์ญาณมีความคิดสร้างสรรค์คิดไตร่ตรอง คิดแบบองค์รวมทั้งระบบ และมีวิสัยทัศน์ (สพฐ.4) (สมศ.4) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) สามารถเปรียบเทียบ วิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปเป็นความคิดรวบยอด (สมศ.4.1) 2) สามารถคาดการณ์กำหนดเป็นเป้าหมายและแนวทางการตัดสินใจได้ (สมศ.4.2) 3) ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ (สมศ.4.2) 4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์คิดแบบองค์รวมทั้งระบบ และมีจินตนาการ (สมศ.4.3)

มาตรฐานที่ 18 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (สพฐ.5) (สมศ.5) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ (สมศ.5.1-5.8) 2) สามารถสื่อความคิดผ่านการพูดเขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ 3) สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตามช่วงชั้นที่เหมาะสม 4) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 19 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (สพฐ.6) (สมศ.6) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ รอบตัว (สมศ.6.1) 2) มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นและสนุกกับการเรียนรู้ (สมศ.6.2) 3) สามารถใช้ห้องสมุดใช้แหล่งเรียนรู้และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา (สมศ.6.3)

มาตรฐานที่ 20 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี (สพฐ.7) (สมศ.2) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) มีนิสัยในการดูแลสุขภาพและป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ (สมศ.2.1) 2) มีน้ำหนัก ส่วนสูงและมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ (สมศ.2.2) 3) ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรงโรคภัยและอุบัติเหตุ (สมศ.2.3) 4) มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น (สมศ.2.4) 5) มีมนุษยสัมพันธ์ดีต่อเพื่อน ครูและขอพบมาโรงเรียน (สมศ.2.5)

มาตรฐานที่ 21 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีกีฬา (สพฐ.8) (สมศ.3) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ (สมศ.3.1)

2) ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์ (สมศ.3.2) 3) ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา/นันทนาการ (สมศ.3.3)

มาตรฐานที่ 22 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) เคารพและเทิดทูนสถาบันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รักษาสิทธิเสรีภาพของตนเองและมีความเป็นประชาธิปไตย 3) รู้และปฏิบัติตามกฎหมาย สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 4) เคารพและปฏิบัติตามคำสั่งสอน คำแนะนำของพ่อแม่ครูญาติและผู้ใหญ่ 5) รู้จักท้องถิ่น รักและร่วมพัฒนาท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 23 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจยอมรับความรู้ความสามารถทักษะด้านวิชาการการกีฬาความมีวินัยคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน 2) ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจในความประพฤติการปฏิบัติตนตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาและครู 3) ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ แก่ชุมชนและส่วนรวม

มาตรฐานที่ 24 สถานศึกษามีมาตรฐานเป็นที่พึงพอใจและยอมรับ โดยผู้ปกครองและชุมชนให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา (สมศ.12) (มถ.12) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจในความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการให้บริการด้านสถานที่วัสดุอุปกรณ์ วิชาการและอื่น ๆ ของสถานศึกษาแก่ชุมชน (มถ. 37.-2) 2) ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาและให้การสนับสนุนทรัพยากรปัจจัยต่าง ๆ ในการจัดและพัฒนาการศึกษา (มถ.38.1-2 ปรับปรุงเพิ่มเติม)

2. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในให้สถานศึกษาดำเนินการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐและภาคเอกชน มี 8 ประการ รายละเอียดดังนี้

2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2549: 7-8) ได้กล่าวว่า มาตรฐานการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับการจัดการศึกษาที่ใช้หลักการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยที่ให้

สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเองและบริหารใช้หลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น รัฐจึงกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประเมินคุณภาพทางการศึกษา มาตรฐานการศึกษาของชาติมี 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้

จากมาตรฐานการศึกษาของชาติสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำสู่การปฏิบัติให้เกิดผล เพื่อยกระดับการศึกษาของประเทศให้เกิดประโยชน์กับประชาชนไทยทุกคนและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยนำมาจัดทำเป็นมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ประกาศให้สถานศึกษาทุกแห่งที่เปิดสอนระดับดังกล่าวใช้เป็นเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษาต้องนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยที่ประกาศไว้เป็นเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษา อย่างไรก็ตามเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเองอาจต้องการเพิ่มเติมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดเฉพาะเจาะจงตามบริบทและความต้องการของท้องถิ่นอีกก็ได้

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาโดยกำหนดให้เหมาะสมครอบคลุมสาระการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียน สถานศึกษาและท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 15) กล่าวว่า มาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบการประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา มาตรฐานการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันมีหลายระดับ เช่น มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อีกทั้งยังมีการกำหนดมาตรฐานขึ้นหลายประเภท เช่น มาตรฐานการแนะแนว มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาตรฐานลูกเสือและเนตรนารี มาตรฐานการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน เป็นต้น แต่หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วนจะเห็นว่ามาตรฐานทั้งหลายนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะ และมีเป้าหมายคือ คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งสิ้น

ตามกฎกระทรวงได้กำหนดไว้ว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้นต้องกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ เอกลักษณ์ของสถานศึกษาและ

มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และต้องครอบคลุมสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นด้วย ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งระดับปฐมวัย มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรของสถานศึกษา นโยบายของหน่วยงาน ส่วนกลาง คุณลักษณะพิเศษของผู้เรียนที่สถานศึกษา ท้องถิ่น และชุมชนคาดหวัง เช่น ความมีสำนึกรักบ้านเกิด การเป็นพลเมืองดี การอนุรักษ์อาชีพท้องถิ่น/พื้นบ้าน การมีทักษะในอาชีพ (อาชีพใดอาชีพหนึ่ง) ความสามารถ เฉพาะทางด้านใดด้านหนึ่ง เป็นต้น นำมาสังเคราะห์หลอมรวมกำหนดเป็นมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา อย่างไรก็ตามสถานศึกษาต้องพึงตระหนักเสมอว่ามาตรฐานที่เกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 15-16)

มาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดขึ้นนั้นควรมีการระบุดัชนีวัดที่เป็นองค์ประกอบของมาตรฐานนั้น ๆ ให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและความเข้าใจตรงกันในการวัดและประเมินผลและการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรฐานนั้นควรประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแห่งนั้น ๆ บุคคลที่มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน นักปราชญ์/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัย/แหล่งความรู้ใกล้เคียงเจ้าของกิจการ/สถานประกอบการในชุมชน บุคคลที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณภาพผู้เรียน เมื่อทุกคนที่เกี่ยวข้องเห็นพ้องต้องกันว่าคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานที่ร่วมกันกำหนด จึงมีความเต็มใจและยินดีที่จะผลักดัน สนับสนุน และทำงานร่วมกับสถานศึกษา ให้พัฒนาไปสู่เป้าหมายได้ในเวลาอันรวดเร็วและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 17)

มาตรฐานการศึกษาที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับปัจจัย กระบวนการและผลผลิตของการจัดการศึกษา เพื่อการกำกับ ติดตาม ดูแล ตรวจสอบ และประกันคุณภาพของสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษาจึงไม่ได้หมายถึงระดับคุณภาพด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แต่รวมถึงผลผลิตทางการศึกษาที่เกิดกับตัวผู้เรียน โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้บริหารสถานศึกษาหรือกระบวนการบริหารจัดการศึกษา ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งทางตรงในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

และทางอ้อมในรูปของสมาคม ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า หน่วยงานองค์การภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งสถานประกอบการต่าง ๆ สิ่งที่เราเห็นได้ชัด คือ สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักสูตร เพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ความต้องการ และบริบทของท้องถิ่น โดยใช้กรอบหลักสูตรแกนกลาง การที่สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการการศึกษาด้วยตนเอง ย่อมทำให้คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารจัดการการศึกษาแตกต่างกันไป ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ได้มาตรฐานเดียวกัน และให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เป็นสาระเกี่ยวกับอุดมการณ์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 6)

มาตรฐานการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในเชิงปรัชญา คือ สำคัญต่อการวางรากฐานของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดความสมดุลในคุณภาพของผู้เรียน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ชุมชน และมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นหรือชุมชน เมื่อมองในการปฏิบัติมาตรฐานการศึกษามีความสำคัญต่อการวางนโยบาย การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และมาตรการในการพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งในปัจจุบัน และอนาคตที่สภาพแวดล้อมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้มาตรฐานการศึกษามีความสำคัญในแง่ของการเป็นฐานข้อมูลสนับสนุนการพยากรณ์คุณภาพที่คาดหวังตามที่ต้องการ(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 7-8)

อุดมการณ์ของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคม บูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ ความสามารถ เพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่าการศึกษาคือกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน มาตรฐานการศึกษาจึงต้องกำหนดให้ครอบคลุมตามองค์ประกอบของการจัดการศึกษาโดยมีแนวคิดที่สำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 8-10) ดังนี้

1. การบูรณาการ การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษามีความเกี่ยวข้องกันทั้งด้านการบริหารการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน สภาพหรือบริบทของชุมชนนั้น ๆ จึงต้องมีการพิจารณาถึงความสอดคล้องขององค์ประกอบเหล่านี้ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้มีความเกี่ยวเนื่องกัน ทั้งมาตรฐานด้านครู ผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น

2. ความสอดคล้อง การกำหนดคุณภาพของการจัดการศึกษาหรือผลผลิตจากการศึกษานับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยและการจัดการศึกษาเพื่อมวลมนุษยชนนั้นว่า เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดว่าเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง มีสุข ดังนั้นในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาจึงต้องให้มีความสอดคล้องกันในแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับหน่วยงานที่เป็นผู้รับผิดชอบสถานศึกษา จนถึงระดับท้องถิ่น

3. การรับผิดชอบร่วมกัน การจัดการศึกษาหรือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาจึงต้องให้มีการแสดงความรับผิดชอบร่วมกันทุกส่วน การมีบทบาทหรือการทำงานร่วมกันเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาสำเร็จลุล่วงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. การพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้โลกและสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจำกัดของทรัพยากรทำให้ต้องมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรล่วงหน้า โดยที่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษา สิ่งสำคัญ คือ ทรัพยากรมนุษย์ เพราะเป็นผู้กำหนดแนวทางหรือนโยบายหลัก ดังนั้น มาตรฐานการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างมีคุณค่า

สรุปได้ว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้เพื่อการประกันคุณภาพภายใน เพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์มาจากมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งมีการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในภายนอก

2.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามมาตรฐานการศึกษาสถานศึกษาต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา ในการจัดทำแผนดังกล่าวนี้ สถานศึกษาต้องคำนึงถึงหลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และการนำสู่การปฏิบัติได้จริง แผนพัฒนาสถานศึกษาที่ดีควรคำนึงถึงวิธีดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 8-9)

1. มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็นระบบ และมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว
2. มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการพัฒนา และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม
3. กำหนดวิธีการดำเนินงาน โดยอาศัยหลักวิชา หรือผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน / การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้
4. เสาะหาและประสานสัมพันธ์กับแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการได้ และระบุไว้ในแผนให้ชัดเจน
5. กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคน รวมทั้งผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. กำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคลากรภายในชุมชน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน
7. กำหนดการใช้งบประมาณ และทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
8. มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนและการนำไปใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกล่าวว่า แผน (Plan) เป็นเอกสารที่แสดงโครงการ/กิจกรรม วิธีการที่ได้ผ่านการคิดมาแล้วล่วงหน้าโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันคิดและพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ สำหรับเป็นเครื่องชี้นำการดำเนินการใด ๆ ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร การวางแผน มักมีการกำหนด วัตถุประสงค์เป้าหมาย และกรอบเวลาของการดำเนินการตามแผนอย่างชัดเจน สถานศึกษาต้องมีการจัดทำแผน 2 ประเภท (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 17-18) คือ

1. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (Strategic Plan/Improvement Plan) ซึ่งเป็นแผนที่มียุทธศาสตร์ระยะยาวที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อาจเป็นแผน 3 ปี แผน 4 ปี หรือแผน 5 ปี แล้วแต่ความเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาแผนประเภทนี้ จะสะท้อนกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่จะใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุง เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่วางไว้

2. แผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan/Operation Plan) ซึ่งเป็นแผนรายปีที่ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อการดำเนินงานเป็นรายปี แผนปฏิบัติการประจำปีแต่ละปีควรมีจุดเน้นที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม นอกจากความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมตามกรอบเวลา สถานที่ งบประมาณ ผู้รับผิดชอบแล้ว สถานศึกษาต้องกำหนดกิจกรรมการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน ความก้าวหน้าของการดำเนินงาน การปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว คล่องตัว มีการประเมินตนเอง อันนำไปสู่การได้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปเขียนรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาต่อไป

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องผ่านการคิดและวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์มาแล้วอย่างรอบด้านและรอบคอบ โดยอาจใช้วิธี SWOT Analysis, Balanced Scorecard หรือวิธีการอื่น ๆ ที่สถานศึกษาเห็นว่าเหมาะสมสำหรับเป็นเข็มทิศชี้ทางการดำเนินงานตามกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่การบรรลุตามวิสัยทัศน์และมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษาวางเป้าหมายไว้ ส่วนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีจะมีการระบุวัตถุประสงค์ เป้าหมายการจัดสรรทรัพยากรและกรอบเวลาของการดำเนินงานตามแผนอย่างชัดเจน ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถตรวจสอบตนเองได้ว่าเป็นแผนพัฒนาที่มีคุณภาพหรือไม่โดยพิจารณาจากประเด็นที่กฎกระทรวงกำหนดให้ต้องดำเนินการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 18-19) ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ
2. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม
3. กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชา ผลการวิจัยหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ให้ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการ

เรียนรู้การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

4. กำหนดแหล่งวิทยาการภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ
5. กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษา และผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครอง และองค์กรชุมชน
7. กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
8. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในทศวรรษหน้านั้น สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องเข้าใจบริบทและความต้องการของสถานศึกษาเองโดยการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอยู่ มีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ทั้งผลการประเมินตนเอง ผลการประเมินภายนอก ผลการประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผลการทดสอบสอบระดับชาติ รวมทั้งผลการวิจัยจากการทำวิจัยชั้นเรียนของครู แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน โครงการ/กิจกรรม หรือนวัตกรรมที่นำมาใช้สอดคล้องกับการแก้ปัญหาและความต้องการใช้แหล่งวิทยาการที่อยู่ใกล้เคียงให้เป็นประโยชน์และที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่ง คือ บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีจิตสำนึกร่วมในการจัดการศึกษาให้ถึงเป้าหมายที่หวังไว้ร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 21)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เน้นให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยส่งเสริมให้หน่วยปฏิบัติ คือ สถานศึกษามีการวางแผนพัฒนาที่ยึดสภาพปัญหา ความต้องการ และให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลสารสนเทศ เป็นปัจจัยหลักในการวางแผนร่วมกันระหว่างบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สถานศึกษาจะต้องมีการระดมสมองในการวิเคราะห์สภาพภายในและภายนอก เพื่อให้ได้ข้อสรุปในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากรภายในสถานศึกษาที่เป็นผู้ให้บริการและสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษาจะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่

ประกอบด้วย บุคคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถานศึกษา ได้แก่ ผู้แทนของครูผู้สอน ผู้แทนของกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนของผู้ปกครอง ผู้เรียน ผู้แทนขององค์การหน่วยงานและสถาบัน ตลอดจนสถานประกอบการต่าง ๆ ในชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อช่วยกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย เจเนอซี และภาพแห่งความสำเร็จ ซึ่งครอบคลุมภารกิจและความรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาดังกล่าวจะต้องมุ่งเน้นกระบวนการสร้างคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด ถือเป็นแผนระยะยาวที่สถานศึกษาจะต้องใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ในการกำหนดโครงการพัฒนาในแต่ละด้านที่ตรงกับความต้องการยกระดับคุณภาพของการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ชัดเจน เหมาะสม และถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งมีหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา เช่น SWOT Analysis กระบวนการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา (SWOT Analysis) เป็นกระบวนการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาเพื่อให้ได้ผลสรุปสำหรับกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาที่มีความชัดเจนจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา SWOT เป็นคำย่อมาจากคำว่า Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 5-7) มีความหมายดังนี้

จุดแข็งหรือจุดเด่น (Strengths) หมายถึง การดำเนินงานภายในสถานศึกษาที่บรรลุมิติวัตถุประสงค์

จุดอ่อนหรือจุดที่ควรพัฒนา (Weaknesses) หมายถึง การดำเนินงานภายในสถานศึกษาที่ยังไม่บรรลุมิติวัตถุประสงค์

โอกาส (Opportunities) หมายถึง ปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินการของสถานศึกษาให้บรรลุมิติวัตถุประสงค์

อุปสรรค (Threats) หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ทำให้งานไม่บรรลุวัตถุประสงค์บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายในสถานศึกษา รวมถึงบุคคลากรของ

องค์กรอื่น ๆ ดังนั้น จึงควรเข้าใจบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 10-15) ดังนี้

1. บุคคลากรภายในสถานศึกษา

1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.1.1 วิเคราะห์ ศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของชาติ กระทรวง กรม จังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา และสภาพความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน สภาพการจัดการศึกษา สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นอย่างเป็นระบบ นำมากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและความสำเร็จของสถานศึกษา ร่วมกับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

1.1.2 ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนัก ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษากับครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งการจัดระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

1.1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางความร่วมมือของครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1.4 จัดสรรงบประมาณและทรัพยากร เพื่อใช้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3 - 5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี

1.1.5 ร่วมประชุมปฏิบัติการและร่วมระดมพลังสมองในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3 - 5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี

1.1.6 สนับสนุน อำนวยความสะดวก รวมทั้งการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3 - 5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี

1.1.7 ตรวจสอบ กำกับ ติดตาม กระบวนการจัดทำแผน รวมทั้งจัดให้มีการประเมินคุณภาพของแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3 - 5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี

1.1.8 จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีนำเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และใช้เป็น

ข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3 - 5 ปี) ต่อไป

1.2 รongผู้อำนวยการโรงเรียน/หัวหน้ากลุ่ม/หัวหน้างาน/หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้/ครู มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1.2.1 รongข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน ผลงานดีเด่นของผู้เรียน ศักยภาพของครู สภาพการจัดการเรียนการสอน สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นนโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาความต้องการของผู้ปกครอง ผู้เรียน และชุมชน

1.2.2 รongประชุมหารือ สัมมนา วิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา รongกับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งกำหนดเป้าหมาย/ความสำเร็จสู่การพัฒนางานในหน้าที่รับผิดชอบ

1.2.3 ดำเนินกิจกรรม/โครงการ รongรวบรวมรายงาน และประเมินผลกิจกรรม/โครงการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3 - 5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี

2. บุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.1 คณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.1.1 ให้ข้อมูลและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครอง ท้องถิ่น ชุมชน ความต้องการของชุมชน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา วิทยากรท้องถิ่น การสนับสนุนจากชุมชน คุณภาพผู้เรียน และการศึกษาต่อ

2.1.2 รongกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา

2.1.3 พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนการใช้งบประมาณและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.1.4 กำกับ ติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

2.2 ผู้ปกครอง ผู้เรียน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.2.1 ให้ข้อมูลและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองและผู้เรียน การช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการศึกษาต่อ

2.2.2 ร่วมประชุมหารือ สัมมนาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษากับบุคคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2.2.3 ให้การสนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากรเพื่อใช้ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี

2.2.4 ร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สู่กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป

2.3 หน่วยงาน องค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรเอกชน และชุมชน มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

2.3.1 นำเสนอและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นชุมชน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาและวิถีการในท้องถิ่น นโยบายและทิศทางการพัฒนาชุมชน การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรจากชุมชน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการศึกษาต่อ

2.3.2 ร่วมจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี

2.3.3 ให้การสนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากร เพื่อใช้ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3 - 5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี

2.3.4 ร่วมกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องตามแผนปฏิบัติการประจำปี

2.3.5 ร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป

สรุปได้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาที่แสดงแผนงานโครงการ กิจกรรม วิธีการ งบประมาณ และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ โดยมีการกำหนดกรอบเวลาของการดำเนินงานอย่างน้อย 3 ปี เพื่อใช้เป็นกรอบ ทิศทางในการดำเนินงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมกันคิด วิเคราะห์ และพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ และมีการนำแผนสู่การปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้

2.3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

กระทรวงศึกษาธิการ (2549: 8) สถานศึกษาควรจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนางาน และการสร้างระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลางควรมีคณะทำงานทำหน้าที่วางแผนติดตามตรวจสอบคุณภาพ และจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะทำงานที่มีตัวแทนบุคคลากรจากหลายฝ่ายมาร่วมคิดร่วมวางแผน และร่วมติดตามตรวจสอบ เก็บข้อมูล ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนครูน้อยมากควรร่วมกันวางแผนจัดระบบการเก็บและรวบรวมข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่ต้นปีการศึกษา ทำให้ได้ตามแผนที่วางไว้ เพื่อไม่ให้สะสมจนทำไม่สำเร็จเมื่อถึงสิ้นปีการศึกษา

สำหรับการจัดระบบสารสนเทศนั้น สถานศึกษาย่อมทราบดีว่ามีอยู่มากมาย เช่น ข้อมูลผู้เรียน ครูและบุคลากร ข้อมูลอาคารและสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลการพัฒนาบุคลากร ข้อมูลทรัพยากร ข้อมูลงบประมาณ ฯลฯ สถานศึกษาควรมีการจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ให้ครอบคลุมและข้อมูลมีความสมบูรณ์ ค้นได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว มีการนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์อยู่เสมอ การจัดหมวดหมู่ข้อมูลสารสนเทศ อาจแบ่งปันเป็นด้านก็ได้ เช่น ด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการเรียนการสอน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือจะจัดโดยวิธีอื่นที่สถานศึกษาเห็นว่าเหมาะสมก็ได้

การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดไว้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดระบบการบริหารสถานศึกษาและระบบสารสนเทศ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 21-23) ดังนี้

1. การจัดระบบบริหารสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถจัดระบบบริหารโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีหรือผลงานวิจัยที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายใช้เทคนิคการบริหารและการจัดการให้สามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย เช่น การใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA : Plan Do Check Act) ของเดมมิง (Deming Cycle) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (RBM) เป็นต้น

การจัดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาควรจัดให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดที่มีการแบ่งงานเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้ การบริหารงานตามโครงสร้างของสถานศึกษา สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่หรือใหญ่พิเศษจำเป็นต้องมีคณะกรรมการหลายระดับหลายฝ่าย นับตั้งแต่ระดับบริหาร/อำนวยการ ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นหรือมีการตั้งคณะทำงานเฉพาะขึ้น เพื่อรับผิดชอบงานเป็นคราว ๆ ไปสถานศึกษานาถกลางซึ่งจะมีความคล่องตัวมากที่สุดก็จำเป็นต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดผู้รับผิดชอบงานที่เหมาะสม เน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีมให้มากที่สุด สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กควรเน้นลักษณะการทำงานแบบบูรณาการ เช่น รวมงานวิชาการและงานงบประมาณไว้ด้วยกัน เพราะทุกงานต้องเกี่ยวข้องกับการใช้เงิน หรือรวมงานวิชาการกับงานบุคคลากร เพราะการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนต้องเกี่ยวข้องกับครู ครูทุกคนต้องทำงานบริหารทั่วไปได้ เป็นต้น การทำงานในรูปคณะกรรมการอาจมีความจำเป็นน้อยมากสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กเพราะบุคลากรมีอยู่เพียงไม่กี่คน ดังนั้นทุกคนจึงต้องมีแผนการทำงานของตนเองควบคู่กับแผนการสอนด้วย เพื่อเป็นการตรวจสอบการทำงานเป็นระยะตามวงจรคุณภาพ มีการปรับปรุงงานทันทีที่ไม่ทำให้งานค้างค้ำ จึงมีเวลาให้กับการพัฒนาการเรียนการสอนได้เต็มที่

2. การจัดระบบสารสนเทศ

สถานศึกษาควรมีการจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ครอบคลุมและเพียงพอต่อการนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาสืบค้นได้ง่ายและรวดเร็ว ผู้รับผิดชอบดูแลสารสนเทศของสถานศึกษาต้องทำงานอย่างมีระบบ โดยมีการกำหนดกรอบการเก็บข้อมูลเฉพาะที่จำเป็นวางแผนการเก็บข้อมูล ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายสร้างความเข้าใจให้ทุกฝ่าย ความตระหนักถึงความจำเป็นในการเก็บข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ข้อมูลและสารสนเทศทั้งหลายล้วนต้องได้จากครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาทั้งสิ้น เมื่อมีความเข้าใจที่ถูกต้อง การได้มาซึ่งข้อมูลก็จะมีคุณภาพและได้ข้อมูลที่ เป็นปัจจุบัน ข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน วิธีการ/รูปแบบ/นวัตกรรมจัดการเรียน การสอนของครู วิธีการ/รูปแบบ การบริหารจัดการของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมพัฒนาการจัด การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา สถิติ และผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา วิธีการ/จำนวนครั้ง/จำนวนโครงการที่สถานศึกษาและชุมชนร่วมกันพัฒนา เพื่อสร้างให้เกิดองค์กร แห่งการเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลและสารสนเทศที่นับว่ามีความสำคัญและ จำเป็นที่สุดคือ ข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องจัดเก็บข้อมูลและ

สารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล และต้องทำให้เป็นปัจจุบันในทุกภาคเรียน เพื่อการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงานได้ทันเหตุการณ์ การมีระบบข้อมูลและสารสนเทศจึงจะนับว่าได้ประโยชน์อย่างแท้จริง

การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศสามารถจัดเก็บในรูปของแฟ้มเอกสารหรือจัดเก็บโดยใช้ระบบต่าง ๆ จากคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้เรียนและบุคลากรของสถานศึกษา ปัจจุบันสถานศึกษาขนาดใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการบันทึกข้อมูลประมวลผล แล้วสรุปเป็นสารสนเทศเพื่อการใช้งานได้ทันทีเช่นเดียวกัน สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กซึ่งมีบุคลากรไม่เพียงพอควรใช้คอมพิวเตอร์ในการเก็บข้อมูลและสารสนเทศเช่นเดียวกัน เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยลดภาระในเรื่องนี้ได้อย่างมาก การบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เกิดพลังและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องยึดเงื่อนไขและหลักการสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 6-8) ดังนี้

1. การตัดสินใจที่ยึดโรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Decision) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้โรงเรียนมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยยึดประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. การมีส่วนร่วม (Participation) กำหนดให้บุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม เป็นคณะกรรมการร่วม แสดงความคิดเห็นหรือร่วม กำกับ ติดตาม ดูแล
3. การกระจายอำนาจ (Decentralization) เน้นการกระจายอำนาจด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ
4. ความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและภารกิจของผู้รับผิดชอบ เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้น
5. ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นหลักคิดสำหรับการบริหารจัดการที่ดี เพื่อประกันว่าบุคลากรในองค์กร มีความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งนี้ยึดหลักเป้าหมายสอดคล้องต่อสังคม กระบวนการโปร่งใส และทุกขั้นตอนมีผู้รับผิดชอบ
6. ความเป็นนิติบุคคล (A Juristic Person) เน้นการใช้สิทธิและอำนาจหน้าที่ กำหนดไว้ให้กับโรงเรียนเฉพาะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับในการบริหารจัดการศึกษา

นอกจากนี้ กิจกรรมที่ทำให้การบริหารประสบความสำเร็จ ซึ่งอาจสรุปและจำแนกหน้าที่การบริหารครอบคลุมใน 4 ด้าน ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การตัดสินใจล่วงหน้าว่า จะดำเนินการอย่างไรให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด
2. การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง กระบวนการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ และการจัดระบบการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร
3. การนำ (Leading) หมายถึง การอำนวยการและการประสานงานเพื่อให้บุคคลากรปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร
4. การควบคุม (Controlling) หมายถึง การกำกับให้การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมายและแผนขององค์กรที่ได้กำหนดไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 10-11) ได้กำหนดขั้นตอนการทำงานเชิงระบบ ดังนี้

1. ขั้นตอนการวางแผน (Plan) การวางแผนที่ดีช่วยให้สามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตช่วยลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งในด้านแรงงาน วัตถุดิบ ชั่วโมงการทำงาน เงิน เวลา ฯลฯ และช่วยให้รับรู้สภาพปัจจุบัน พร้อมกับกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต
2. ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do) ขั้นตอนการปฏิบัติเป็นการลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการวางแผน ในขั้นนี้ต้องตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินไปในทิศทางที่ตั้งใจหรือไม่ พร้อมกับสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบเกี่ยวกับความก้าวหน้าในการดำเนินงาน เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุง ซึ่งจะก่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด
3. ขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินผล (Check) การตรวจสอบและการประเมินผลเป็นขั้นตอนที่ทำให้เราทราบว่า การปฏิบัติบรรลุ เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ สิ่งที่สำคัญก็คือ ต้องรู้ว่า จะตรวจสอบอะไรบ้างและบ่อยครั้งแค่ไหน ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบจะเป็นประโยชน์สำหรับการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป
4. ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนา (Act) การปรับปรุงและพัฒนาเป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่นำผลจากการตรวจสอบและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 23) ได้กล่าวถึง ระบบสารสนเทศว่า ประกอบด้วย

ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริง ซึ่งอาจแสดงเป็นตัวเลข ตัวหนังสือ หรือสัญลักษณ์ข้อเท็จจริงเหล่านี้ เป็นสิ่งที่เก็บรวบรวมมาโดยยังไม่ได้ประมวลผล วิเคราะห์หรือจัดกระทำ จึงทำให้ข้อมูลไม่สมบูรณ์พอที่จะนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เช่น จำนวนห้องเรียน จำนวนนักเรียน น้ำหนัก ส่วนสูง เกรดเฉลี่ย คะแนนสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (NT, O-NET) ผลการประเมินตัวชี้วัดตามมาตรฐานหลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น

สารสนเทศ (Information) หมายถึง ข้อมูลที่ได้ผ่านการประมวลผลหรือการวิเคราะห์ด้วยวิธีการต่าง ๆ จนอยู่ในรูปแบบที่มีความหมาย สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจหรือนำไปใช้ในเรื่องต่าง ๆ ได้ตามวัตถุประสงค์ เช่น อัตราส่วนครูต่อนักเรียน การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มดำเนินการ การจัดเรียงลำดับคะแนนของนักเรียน ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการเรียนตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป ร้อยละของนักเรียนที่ผ่านการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษาในระดับดีเยี่ยม ดี ผ่าน ไม่ผ่าน เป็นต้น

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สารสนเทศของสถานศึกษาจึงเกิดจากการนำข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของครู บุคลากรในสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องมาจัดกระทำประมวลผลหรือวิเคราะห์ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดหมวดหมู่ การเรียงลำดับ การแจกแจง การวิเคราะห์ ฯลฯ ตลอดจนการใช้สูตรทางคณิตศาสตร์ต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 23)

ระบบสารสนเทศ (Information System) หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลให้อยู่ในรูปสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สูงสุด และการจัดเก็บรักษาอย่างมีระบบ เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ สารสนเทศที่ถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบจะสามารถนำไปใช้สนับสนุนการบริหารและการตัดสินใจทั้งในระดับปฏิบัติและระดับผู้บริหารเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 24)

การจัดให้มีระบบสารสนเทศที่ในสถานศึกษานั้นต้องเป็นไปตามกระบวนการหรือขั้นตอนที่มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ โดยทั่วไปการจัดระบบสารสนเทศมีขั้นตอนการดำเนินงานหลัก ๆ จำนวน 5 ขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 26-28) คือ

1. การรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ นั้นจะต้องกำหนดรายการข้อมูลที่ต้องการ กำหนดวิธีการจัดเก็บ สร้างหรือจัดหาเครื่องมือในการจัดเก็บให้สอดคล้อง

กับลักษณะของข้อมูลและแหล่งข้อมูล นอกจากนั้น ควรกำหนดเวลาในการจัดเก็บหรือผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บ โดยต้องคำนึงถึงข้อมูลที่ตรงกับความต้องการที่กำหนดไว้และมีความเชื่อถือได้

2. การตรวจสอบข้อมูล ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ก่อนที่จะนำไปประมวลผลควรมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อน โดยพิจารณาจากความถูกต้องความสมบูรณ์และความเป็นปัจจุบันของข้อมูล

3. การประมวลผลข้อมูล ขั้นนี้เป็นการนำข้อมูลมาประมวลผลให้เป็นสารสนเทศหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลควรใช้ค่าสถิติที่ง่ายและตรงที่สุด ค่าสถิติที่นิยมนำมาใช้ เช่น ค่าร้อยละ อัตราส่วน สัดส่วน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หรือแม้กระทั่ง การแจกแจงความถี่ ที่เป็นการหาค่าสถิติที่ง่ายที่สุด

4. การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลหรือจัดทำเป็นสารสนเทศที่มีความหมายชัดเจน มีความกะทัดรัด ตรงกับความต้องการและสะดวกต่อการนำไปใช้อาจนำเสนอในรูปของตาราง แผนภาพ กราฟ หรือการบรรยายเป็นความเรียงก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการนำไปใช้และลักษณะของสารสนเทศนั้น ๆ

5. การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ การจัดเก็บส่วนที่เป็นข้อมูลและส่วนที่เป็นสารสนเทศไว้ในสื่อต่าง ๆ อย่างมีระบบ สะดวกต่อการค้นหาเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ อาจจัดเก็บเป็นแฟ้มเอกสารหรือแฟ้มอิเล็กทรอนิกส์ตามศักยภาพของสถานศึกษา แต่ต้องคำนึงถึงระบบของการค้นหาให้สะดวกต่อการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน การนำข้อมูลไปประมวลผลใหม่ รวมทั้งการนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในงานต่าง ๆ

สถานศึกษาที่มีระบบสารสนเทศที่สมบูรณ์ ครบถ้วน เป็นปัจจุบันใช้ได้สะดวก และตรงตามความต้องการ จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เป็นการสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชา หลักฐานข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ มีกระบวนการวิเคราะห์ประมวลผลที่เป็นวิทยาศาสตร์ มีความสมเหตุสมผล เพราะสารสนเทศทั้งหลายนั้น นอกจากจะใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน และประกอบการตัดสินใจแล้ว ยังนำไปสู่การพัฒนาแนวความคิดและสร้างทางเลือกใหม่ ๆ ในการดำเนินการต่าง ๆ ด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 28)

สรุปได้ว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศนั้นสถานศึกษามีการจัดทำระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ถูกต้อง ครอบคลุม ทันสมัย พร้อมใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงาน

บริหารทั่วไป รวมทั้งงานสนับสนุนอื่น ๆ โดยเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายและสามารถให้บริการแก่ผู้ต้องการใช้

2.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ในแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษามีโครงการ / กิจกรรม ที่ต้องดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดผลสำเร็จตามที่ระบุไว้ในตัวชี้วัดของโครงการการดำเนินงานตามแผนนั้น สถานศึกษาต้องสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วมใช้เทคนิคการบริหารและการจัดการ ที่จะทำให้งานตามแผนพัฒนาสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย ตัวอย่างเทคนิคการบริหารและการจัดการที่ใช้แล้วประสบผลสำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 9-12)

2.4.1 วงจรการพัฒนาคุณภาพ PDCA ของเดมมิง (Deming Cycle)

เป็นเทคนิคที่ผู้บริหารส่วนใหญ่ นิยมใช้กันแพร่หลาย เพราะเป็นกระบวนการที่มีการตรวจสอบตนเองอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผนหรือขั้นตอนที่วางไว้ (Do) การตรวจสอบหรือประเมิน (Check) และการนำผลการประเมินย้อนกลับไปทบทวน ปรับปรุงแก้ไข วางมาตรฐาน / มาตรการกำหนดขั้นตอนกันใหม่ (Act) เพื่อการดำเนินงานต่อไป วงจรการพัฒนา PDCA สามารถนำไปใช้ดำเนินการได้ในทุกขั้นตอนทุกงาน และสอดคล้องรับกันได้อย่างต่อเนื่อง

2.4.2 แนวคิด Balanced Scorecard

สถานศึกษาหลายแห่งใช้แนวคิดในการกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุลรอบด้าน (Balanced Scorecard) เป็นเทคนิคการบริหาร เช่น โรงเรียนในฝัน โดยใช้ในการกำหนดมุมมองที่เกี่ยวข้องกับผลสำเร็จของการดำเนินงาน 4 ด้านคือ

- (1) มุมมองด้านนักเรียน (Student Perspective) โดยพิจารณาความต้องการที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่คาดหวัง
- (2) มุมมองด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายใน (Internal Process Perspective) โดยพิจารณาผลสำเร็จและแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของกระบวนการบริหารจัดการและการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน
- (3) มุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth Perspective) โดยพิจารณาปัจจัยที่ใช้ขับเคลื่อนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพตามที่คาดหวัง ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและ

ทักษะของครู ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา การเพิ่มสมรรถนะของสถานศึกษาในการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

(4) มุมมองด้านงบประมาณและทรัพยากร (Budget and Resource Perspective) โดยพิจารณาปัจจัยส่งเสริมให้การดำเนินงานบรรลุภาพความสำเร็จในด้านงบประมาณและทรัพยากรโดยคำนึงถึงแหล่งสนับสนุน อัตราค่าจ้าง ค่าใช้จ่าย ประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรและงบประมาณจากมุมมองทั้งสี่ด้านนำมากำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Objectives) ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จโดยคำนึงถึงความครอบคลุมและสมดุล จัดทำแผนที่กลยุทธ์ (Strategy Map) เพื่อตรวจสอบลำดับความสำคัญและความเหมาะสมของวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ผ่านมุมมองด้านต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์ เป็นเหตุเป็นผล เชื่อมโยงไปสู่ความสำเร็จได้อย่างไร แล้วจัดทำกรอบกลยุทธ์ (Strategy Framework) โดยการนำวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์มากำหนดตัวชี้วัด (Measures) เป้าหมาย (Targets) และ กลยุทธ์ริเริ่ม (Strategy Initiatives)

นอกจากวงจรการพัฒนา PDCA และเทคนิค Balanced Scorecard แล้ว ยังมีเทคนิคการบริหารอีกหลายรูปแบบที่ผู้บริหารนำมาใช้แล้วประสบผลสำเร็จ เช่น เทคนิค 5 ส. TQM, QC, Six Sigma, Benchmarking ToPSTAR เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในปัจจุบัน ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพเชิงวิชาการให้มากยิ่งขึ้น

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นเปรียบเสมือนเข็มทิศชี้ทางการทำงานเพื่อทุกคนทุกฝ่ายมีเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ไม่ขัดแย้งกัน แต่แผนจะไม่มี ความหมายถ้าการดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษาไม่ดำเนินงานตามแผน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการควบคู่กับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและระบบคุณธรรมย่อมสร้างคนที่มีคุณภาพให้เกิดขึ้นได้ไม่ยากนัก ผู้บริหารจะทำหน้าที่จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพ ดูแล กำกับ ติดตาม และนิเทศงานของบุคลากรทุกคนทุกฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ ให้ความสำคัญการดำเนินงานและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องจนเป็นปกติวิสัยครูต้องทำหน้าที่ จัดการเรียนการสอนอย่างเต็มศักยภาพและเต็มเวลา แบ่งเวลาหรือบริหารเวลาในการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีได้อย่างเหมาะสมและบรรลุผลสำเร็จตามแผน ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน ซึ่งทุก

คนที่เกี่ยวข้องจะปฏิบัติตามหน้าที่และบทบาทของตนเองอย่างดีที่สุดและภาคภูมิใจในความสำเร็จร่วมกัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารจึงควรเป็นผู้นำในการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการส่งเสริมสนับสนุน กำกับ ติดตาม และให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากรทุกคนทุกฝ่ายให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 24)

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษามีโครงการ/กิจกรรมที่ต้องดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดผลสำเร็จตามที่ระบุในตัวชี้วัดของโครงการการดำเนินงานตามแผนนั้น สถานศึกษาต้องสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วมในเทคนิคการบริการและการจัดการที่จะทำให้แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมายสะท้อนให้เห็นว่ามีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน มีระบบที่ตรวจสอบได้ วงจรเดมมิง (Deming Cycle) เป็นกระบวนการดำเนินงานเชิงระบบ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 9) สรุปได้ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Plan) เป็นการกำหนดกรอบงานที่ต้องการแก้ปัญหา ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง รวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ โดยพิจารณาว่าต้องนำข้อมูลอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ แล้วกำหนดทางเลือก ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง การวางแผนจะช่วยให้สามารถคาดการณ์ สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2. ขั้นปฏิบัติ (Do) เป็นการลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ตามทางเลือกที่กำหนดไว้ในแผน ขณะเดียวกันมีการตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าดำเนินไปในทิศทางที่กำหนดไว้หรือไม่

3. ขั้นตรวจสอบ (Check) เป็นการประเมินผลที่ได้รับจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ซึ่งทำให้ทราบว่า การปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่โดยกำหนดความถี่ของการตรวจสอบตามความเหมาะสม

4. ขั้นปรับปรุงและพัฒนา (Act) เป็นการพิจารณาผลการตรวจสอบและอาจนำผลการตรวจสอบมาดำเนินการ 2 กรณี คือ

4.1 ถ้ามีผลการปฏิบัติงานที่ดี ให้นำกระบวนการปฏิบัตินั้น มาจัดทำเป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

4.2 ถ้าผลงานยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ต้องนำผลการประเมินมาพิจารณาว่า การดำเนินการอย่างไรต่อไป เพื่อให้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น สถานศึกษามีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่แสดง โครงการ กิจกรรม วิธีการ งบประมาณ ทรัพยากร และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และเสนอแผนปฏิบัติการประจำปี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ และนำแผนปฏิบัติการประจำปี ไปปฏิบัติตามกรอบ ระยะเวลา โครงการ กิจกรรมที่กำหนดไว้ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี

2.5 การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาก็คือการติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา สถานศึกษาควรตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อวางแผนติดตามและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศการดำเนินงาน/โครงการตลอดปีการศึกษาโดยใช้มาตรฐานการศึกษาเป็นกรอบการติดตามตรวจสอบ ทั้งนี้ ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษาอีกด้วยสถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกปี ดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และเป็นระบบ สนับสนุนให้ครู ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 12-13)

นอกจากนี้ สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและตรวจสอบคุณภาพภายใน เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้ เพื่อให้ก้าวทันสถานการณ์ปัจจุบันด้วย คือ

1) วิสัยทัศน์ และภารกิจ ของสถานศึกษา เช่น วิเคราะห์ดูว่าวิสัยทัศน์และภารกิจ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน/มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและสอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันหรือไม่ ควรปรับปรุงเปลี่ยนอะไรบ้าง จัดกิจกรรมอย่างไรจึงจะเหมาะสม

2) แผนพัฒนาสถานศึกษา เช่น แผนพัฒนาสะท้อนความต้องการของชุมชนจริงหรือไม่มีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนนำมาใช้ในการวางแผนครอบคลุมครบถ้วนหรือไม่กิจกรรมตามแผนสัมพันธ์กันและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายหรือไม่ แผนพัฒนาโดยรวมมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนหรือไม่

3) การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ เช่น บรรยายภาคและสภาพแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด สะท้อนความสำเร็จของผู้เรียนอย่างไร ครูเลือกใช้ยุทธศาสตร์การสอนหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหรือไม่ ครูและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียนอย่างไร การจัดกระบวนการเรียนเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกแก้ปัญหาฝึกการคิดสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ตลอดจนพัฒนานิสัยรักการ

เรียนหรือไม่ ผู้เรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกหรือไม่ สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน / ปฐมวัย หรือไม่

4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนประสบความสำเร็จจากการเรียนรู้ที่ผู้สอนเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ ผลงานของผู้เรียนมีความหมาย บ่งบอกถึงสิ่งที่ผู้เรียนรู้เข้าใจ และทำได้หรือไม่ ผลงานแสดงความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ และผู้เรียนได้มีโอกาสนำความรู้ไปใช้มากน้อยเพียงใด ผู้สอนใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพจริงเพียงใด มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินหรือไม่ สถานศึกษาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดีหรือไม่

5) การพัฒนาองค์กร เนื่องจากสถานศึกษาเป็นแหล่งหรือศูนย์การเรียนรู้ที่สำคัญในชุมชน ฉะนั้นนอกเหนือจากการบริหารจัดการด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนการพัฒนาผู้สอนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว สถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการพัฒนาสถานศึกษาโดยเฉพาะห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ประเด็นในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายใน จึงควรวิเคราะห์ดูว่า ผู้บริหารอุทิศตนเพื่อองค์กร เพื่อนร่วมงาน และเพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างไร เป็นผู้นำในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และสามารถแนะนำนวัตกรรมหรือแหล่งนวัตกรรมสำหรับผู้สอนได้หรือไม่ มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ผู้สอน/คณะทำงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเชิงบริหารหรือไม่มากน้อยเพียงใด มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชนหรือไม่มากน้อยเพียงใด มีการรวบรวมแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน และเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นที่ปรึกษาหรือให้ความรู้หรือไม่ มีการพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อเทียบเคียงการพัฒนาหรือไม่อย่างไร

6) การพัฒนาวิชาชีพครู เช่น มีการใช้แหล่งวิทยากรภายนอก (สถาบันอุดมศึกษาองค์กรธุรกิจภาครัฐและเอกชน) ช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้อย่างไรบ้าง มีการเปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดในการพัฒนาวิชาชีพด้วยวิธีการใดบ้าง สนับสนุนให้ครูมีการวิจัยค้นคว้าความรู้ใหม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการประเมินผลบ้างหรือไม่ บ่อยเพียงใด จัดหางบประมาณและสิ่งสนับสนุนมากน้อยเพียงใด ส่งเสริมให้มีการสัมมนาหรือพัฒนาวิชาชีพในรูปแบบอื่นหรือไม่การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการอย่างจริงจัง จะช่วยให้สถานศึกษามีข้อมูลถูกต้องและเพียงพอในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพการศึกษาในรอบปีถัดไป นอกจากนี้ ผลจากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษายังมีส่วนช่วยกระตุ้นผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนักการศึกษา ผู้ปกครอง และ

ชุมชนให้ตระหนักถึงการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติอีกทางหนึ่งด้วย

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นขั้นตอนของการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ที่มุ่งเน้นในเรื่องของผลการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อนำผลจากการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการจัดทำรายงานเพื่อเผยแพร่ผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแก่สาธารณชนต่อไปในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและการส่งเสริม สนับสนุนระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด จะเห็นได้ว่าการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แตกต่างกันในเรื่องของจุดเน้นและบทบาทในการดำเนินการ โดยเฉพาะขั้นตอนการติดตามตรวจสอบคุณภาพมุ่งเน้น การตรวจสอบความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ ขณะที่การประเมินคุณภาพภายในเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการติดตามตรวจสอบ คุณภาพก็สามารถสะท้อนถึงความสำเร็จของการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้เช่นเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 1-2)

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 4) ประกอบด้วย

1. การกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
2. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ทั้งระดับบุคคลและระดับสถานศึกษา
3. การรายงานและนำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนา
4. การเตรียมการและให้ความร่วมมือในการติดตามตรวจสอบ คุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 5) ประกอบด้วย

1. การกำหนดระยะเวลาในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง
2. การแต่งตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
3. การดำเนินงานติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

4. การจัดทำรายงานผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเพื่อสะท้อนผลให้สถานศึกษานำไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

5. การนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 7) ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถติดตามรวบรวมข้อมูลความก้าวหน้าของการดำเนินงานและการปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง
2. เพื่อรวบรวมและจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ และนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด
3. เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับ
4. เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง
5. เพื่อเตรียมพร้อมรับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดและรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

วัตถุประสงค์การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 7) ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถติดตามรวบรวมข้อมูลความก้าวหน้าของการดำเนินงานและการปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง
2. เพื่อรวบรวมและจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ และนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

3. เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับ

4. เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง

5. เพื่อเตรียมพร้อมรับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดและรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ ความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ เพื่อให้การบริหารจัดการคุณภาพมีประสิทธิภาพ ใช้วงจรการบริหารงานเชิงระบบหรือวงจรเดมมิง (PDCA) เป็นเครื่องมือในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 12)

สรุปได้ว่า การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษานั้น สถานศึกษามีการ แต่งตั้ง คณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา วางระบบการทำงานและมอบหมายการติดตามตรวจสอบระดับสถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ซึ่งประกอบด้วย ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ตามปฏิทิน การปฏิบัติงาน รวมทั้งดำเนินการแก้ไขให้เป็นไปตามแผนเป็นระยะ ๆ ตลอดช่วงเวลาปฏิบัติ และ จัดทำรายงานเสนอเพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพต่อไป

2.6 การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

จากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังกล่าวไว้ข้างต้น สถานศึกษาจะมีข้อมูลสารสนเทศ สำหรับประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาที่กำหนดได้ด้วย อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาที่มีความพร้อมอาจตั้งคณะทำงานขึ้นทำ หน้าที่ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาก็ได้ ซึ่งจะเป็นการสร้างระบบการประเมินตนเองอีกทาง หนึ่ง นำผลจากการประเมินตนเองอีกทางหนึ่ง การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ต้อง ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน / ปฐมวัย ที่กำหนดไว้ นอกเหนือจากนี้ สถานศึกษาอาจ ทำการประเมินคุณภาพผู้เรียนโดยรวม จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเปรียบเทียบกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนเป็นรายคน เป็นการตรวจสอบและยืนยันคุณภาพผู้เรียน ทางด้านวิชาการ โดยขอใช้แบบทดสอบจากองค์กรที่มีแบบทดสอบที่ได้มาตรฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 13-14)

การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาควรยึดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามควรสะท้อนภาพความสำเร็จที่ชัดเจนอย่างน้อย 2 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 1-5) ดังนี้

1. คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรของสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทุกระดับชั้น พฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียน โดยระบุได้ถึงกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีความเสี่ยง กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาในการอ่าน คณิตวิเคราะห์ และเขียน กลุ่มผู้เรียนที่มีคุณลักษณะยังไม่เป็นไปตามที่พึงประสงค์ เพราะข้อมูลจากการประเมินเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้หรือไม่ อันนำไปสู่การปรับปรุงการบริหารจัดการต่อไป

2. คุณภาพการศึกษาด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้แล้วในทุกมาตรฐานด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการประเมิน เช่น ใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบจากเอกสารหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นต้น

การดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา การประกันคุณภาพภายในเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาโดยบุคคลากร ในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้ในการปรับปรุงพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายและนำข้อมูลไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเองและพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษา มีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในการศึกษาของสถานศึกษา ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาการจ้ดระบบบริหารและสารสนเทศ การดำเนินการดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553

2. การจัดกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร สถานศึกษา และการจัดกระบวนการเรียนรู้เสริมหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการดังกล่าวเป็นการพัฒนานักเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดชั้นปีที่

กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ทั้งระดับบุคคลและระดับสถานศึกษา การรายงานและนำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนา การเตรียมการและให้ความร่วมมือในการติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด

4. การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ประกอบด้วย การประเมินการปฏิบัติงานและคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ดำเนินการโดยสร้างความตระหนักแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการประเมิน กำหนดกรอบการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำเครื่องมือการประเมิน และการนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนา

5. การจัดทำรายงานประจำปี ประกอบด้วย การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การเขียนรายงานและการจัดทำรายงานนำเสนอ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพิจารณาเห็นชอบ รายงานและเปิดต่อสาธารณชน ติดตามผลและรับข้อมูลย้อนกลับ

การประเมินคุณภาพภายใน เป็นระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินงานของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดโดยสถานศึกษาต้องดำเนินการให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาอย่างต่อเนื่อง กระบวนการประเมินคุณภาพภายในเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานของสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายในกระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ช่วยในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของตนเอง โดยประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ได้นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และพร้อมที่จะได้รับการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานต้นสังกัดและการประเมินจากหน่วยงานภายนอกอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 7)

วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายใน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 8-9) มีดังนี้

1. เพื่อตรวจสอบคุณภาพและผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานสถานศึกษา
2. เพื่อนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา
3. เพื่อพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
4. เพื่อนำข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไปจัดทำรายงานประจำปี

สรุปได้ว่า การจัดทำให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายใน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการประเมินอย่างชัดเจน โดยจัดทำเครื่องมือการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาวิเคราะห์ วางแผน แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา

2.7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น รายงานประจำปี รายงานประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Assessment Report:SAR) รายงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา แต่มีเนื้อหาสาระ องค์ประกอบและจุดมุ่งหมาย ไม่ต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2559: 1) การจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี เป็นหน้าที่ที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติ ดังที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 48 ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 14-15)

โดยมีแนวทางในการจัดทำไว้เป็นตัวอย่างในเอกสารชื่อ “แนวทางการเขียนรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา” แบ่งรายงานเป็น 4 บท คือ บทที่ 1 สะท้อนสภาพทั่วไปของสถานศึกษา บทที่ 2 ระบุเป้าหมายการพัฒนาของสถานศึกษา บทที่ 3 ระบุความสำเร็จของการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา บทที่ 4 ระบุจุดเด่น – จุดด้อย และความต้องการการช่วยเหลือ นอกจากนี้ ควรระบุหลักฐานข้อมูล ผลสัมฤทธิ์ของการประเมินตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไว้ด้วย

เมื่อจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีเสร็จเรียบร้อยแล้ว สถานศึกษาส่งรายงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดภายในเดือนพฤษภาคมของทุก ๆ ปี และส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพสถานศึกษา (สมศ.) เฉพาะในปีที่เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จะนำรายงานของสถานศึกษาทั้งหมดมาสังเคราะห์เป็นภาพรวมระดับเขตพื้นที่ และเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภายในเดือนกรกฎาคมของทุก ๆ ปี จากนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะนำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษามาสังเคราะห์เป็นภาพรวมระดับประเทศ นำผลที่ได้มากำหนดเป็นนโยบาย กลยุทธ์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา ก็เพื่อนำเสนอผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน และเพื่อเป็นฐานข้อมูลของสถานศึกษาในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป และเป็นฐานข้อมูลสำหรับรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 7) ประโยชน์การจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2554: 7-8) มีดังนี้

1. สถานศึกษามีฐานข้อมูลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งในด้านจุดเด่น จุดที่ต้องพัฒนา โอกาส และข้อจำกัด นำไปใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในปีถัดไป
2. สถานศึกษามีข้อมูลสารสนเทศเชิงประจักษ์ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้องให้ความสำคัญและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานเพื่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน
3. พ่อแม่ ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้รับทราบผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้งในส่วนที่ดีและส่วนที่ควรพัฒนา โดยมีการประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง และให้การช่วยเหลือ สนับสนุนอย่างเหมาะสม
4. หน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีฐานข้อมูลในการกำหนดนโยบายการพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งระดับประเทศและระดับเขตพื้นที่

5. สถานศึกษาใช้รายงานประจำปีเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายในโดยหน่วยงานต้นสังกัด และการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

สรุปได้ว่า การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในนั้น สถานศึกษารวบรวมข้อมูลสารสนเทศ วิเคราะห์ และแปลผล ให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ ตรงตามสภาพมาตรฐานของสถานศึกษา เพื่อจัดทำรายงานประจำปี ได้อย่างเหมาะสม เข้าใจง่าย ทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและรับรองผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และรายงานประจำปีต่อผู้เกี่ยวข้อง หน่วยงานต้นสังกัด

2.8 การจัดทำให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในการทำให้คุณภาพของสถานศึกษาดำรงอยู่อย่างยั่งยืนได้นั้น สถานศึกษาควรตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม อยู่เสมอโครงการ/กิจกรรมที่ทำต้องคุ้มค่า และเกิดประโยชน์ ส่งผลถึงผู้เรียน การพิจารณาโครงการ/กิจกรรมที่จะทำต่อไปหรือไม่ ควรพิจารณาดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 15-16)

1. ถ้าเป็นโครงการที่ดี สมควรดำเนินต่อไปก็ดำรงโครงการนั้นไว้
2. ถ้าเป็นโครงการที่ดี แต่ยังดำเนินการไม่สำเร็จหรือไม่บรรลุเป้าหมายเพราะมีจุดบกพร่อง ถ้าปรับปรุงแก้ไขสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ก็ดำเนินการต่อไปและทำได้ดียิ่งขึ้น
3. ถ้าเป็นโครงการที่มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา ก็พัฒนาดำเนินโครงการนั้นต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง
4. หากมีเหตุการณ์หรือสิ่งที่สื่อเค้าว่าจะเกิดปัญหาดังกล่าวทางป้องกันไว้ก่อน ก็จำเป็นต้องจัดทำโครงการใหม่ ๆ ขึ้นเพื่อป้องกันปัญหา อย่างไรก็ตาม ในการทำให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้นสถานศึกษาต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

(1) สร้างจิตสำนึกการพัฒนาให้เกิดขึ้นในหมู่ครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา

(2) เน้นย้ำหรือกำหนดเป็นนโยบายการทำงานอย่างมีระบบ รวมทั้งต้องทำงานอย่างมีเป้าหมาย ทำงานเป็นหมู่คณะ และต้องทำอย่างต่อเนื่อง

(3) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ต้องทำให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คือ รู้จักพัฒนาตนเอง ใฝ่รู้ หมั่นแสวงหาความรู้อยู่เสมอมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันความรู้กันตลอดเวลา เกิดทีมผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ

หลากหลายจนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรอื่น ๆ สถานศึกษาก็จะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความเคลื่อนไหวในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ตลอดเวลา ผลผลิตขององค์กรแห่งการเรียนรู้ เห็นได้จาก 1) ผลสัมฤทธิ์ของงานสูงขึ้น 2) เกิดการพัฒนาคน 3) มีการพัฒนาความรู้ และ 4) องค์กรมีศักยภาพสูงขึ้น

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นความยั่งยืนของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้น อย่างสม่ำเสมอ มีการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายในผลการตรวจสอบคุณภาพ ผลประเมินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นฐานวางแผนพัฒนาทุกระยะหรือทุกรอบการพัฒนา กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น สถานศึกษาต้องยึดคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเอง จัดระบบและโครงสร้างที่เหมาะสม วางแผนและดำเนินงานตามแผนด้วยจิตสำนึกที่ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นภาระงานปกติที่ทุกคนจะต้องรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน การดำเนินงานมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนทั้งสถานศึกษา การทำให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้น สถานศึกษาควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 29-30)

1. สร้างจิตสำนึก การพัฒนาให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยถือว่าการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นวัฒนธรรมการทำงานปกติของสถานศึกษา

2. กำหนดมาตรฐานการศึกษาที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างเด่นชัด เพื่อสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของสถานศึกษา ร่วมกันจัดระบบและโครงสร้างที่เหมาะสม วางแผนและดำเนินงานตามแผนโดยเน้นระบบคุณภาพ มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามรอบระยะเวลาที่เหมาะสมและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3. นำผลประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาจากการประเมินตนเองหรือจากหน่วยงานต้นสังกัดไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศอย่างชาญฉลาด

4. พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ กล่าวคือ รู้จักพัฒนาตนเองใฝ่เรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันความรู้ตลอดเวลา เกิดทีมผู้เชี่ยวชาญในเรื่อง

ต่าง ๆ อย่างหลากหลายจนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรอื่น ๆ มีนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ PDCA ในขั้นการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน (Check) เป็นขั้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นข้อมูลเชื่อมโยงไปสู่ขั้นการปรับปรุงพัฒนา (Act) เพื่อเป็นพื้นฐานในขั้นการวางแผนพัฒนา (Plan) ทำให้วงจรคุณภาพ PDCA ขับเคลื่อนไปครบวงจรคุณภาพและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในขั้นการปรับปรุงพัฒนา (Act) นั้นมีความหมายเป็น 2 นัย กล่าวคือ นัยแรก ถ้าพบว่าผลการประเมินคุณภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ก็รักษาวินิปฏิบัติ (Good Practice) ไว้ แล้วนำมาจัดทำเป็นมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard) ของสถานศึกษา ส่วนนัยที่สอง ถ้าผลการประเมินไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ ต้องนำผลการประเมินมาพิจารณา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เพื่อการวางแผนปรับปรุงพัฒนา (Plan) ในปีต่อไป รวมทั้งเรื่องที่ไม่เป็นปัญหาก็ต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามกลไกของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาก็จะขับเคลื่อนสู่การปรับปรุงพัฒนาตามวงจรคุณภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 5)

การนำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวคิดหนึ่งสำหรับการปฏิบัติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่แล้ว สถานศึกษาจะใช้กระบวนการของวงจร PDCA ในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษาวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในที่นี้ ก็คือมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งจะช่วยให้ระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางในการนำผล การประเมินไปใช้ประโยชน์ คือการนำผลการประเมินด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษามาใช้ในการกำหนดแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้อง เหมาะสม และทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมายการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้นั้นเอง ผลการประเมินของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นสารสนเทศ ดังนั้น สถานศึกษาควรนำผลการประเมินทั้งผล การประเมินคุณภาพภายในและผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาพิจารณาร่วมกันเพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ แล้วนำผลการประเมินดังกล่าวมาพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 4)

การนำสารสนเทศจากการประเมินไปใช้ประโยชน์สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ประเมิน การนำไปใช้สนับสนุนยืนยันการตัดสินใจและการนำไปใช้เชิงปฏิบัติการ ดังนั้น ผู้ใช้ผลการประเมินต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับ

ระดับของงาน ซึ่งรูปแบบการนำผลการประเมินไปใช้มี 4 รูปแบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 39-40) ดังนี้

1. การใช้ผลการประเมินในเชิงความคิด เป็นการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อจุดประกายความคิดหรือสะท้อนความคิดของผู้เกี่ยวข้องต่อสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งที่มุ่งประเมินมากขึ้น โดยไม่ได้นำผลการประเมินไปสู่การตัดสินใจโดยตรงเพื่อการจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

2. การใช้ผลการประเมินในเชิงตรวจสอบยืนยัน เป็นการนำผลการประเมินไปใช้เป็นเหตุผลสนับสนุน หรือยืนยันผลการตัดสินใจในการกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ทำให้แนวทาง/นโยบายที่เลือกใช้น่าหนักและมีความถูกต้อง เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3. การใช้ผลการประเมินให้เชิงสัญลักษณ์ เป็นการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อเป็นเครื่องมือติดตาม กำกับ หรือควบคุมการประเมินว่าได้มีการดำเนินงานตามแนวทาง ระเบียบ ขั้นตอนที่กำหนดไว้ เพื่อให้กระบวนการประเมินมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับ

4. การใช้ผลการประเมินในเชิงปฏิบัติ เป็นการนำผลการประเมินไปใช้โดยตรงในทางปฏิบัติ ถือเป็นเครื่องมือหรือวิธีการในการพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขการปฏิบัติงานเพื่อทำให้เกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามมา

สรุปได้ว่า การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องนั้นสถานศึกษานำผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบความคิดในการดำเนินงานของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี โครงการ กิจกรรม การกำกับ ติดตาม และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. การประเมินคุณภาพภายนอก

3.1 ความหมายของการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินคุณภาพภายนอก คือ การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การประกันคุณภาพภายนอก เป็นการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและ

มาตรฐานของสถานศึกษายกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคลหรือหน่วยงานที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 3) สำหรับสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินจะได้รับใบรับรองมาตรฐานการศึกษา และให้สถานศึกษาเฝ้าระวังคุณภาพการศึกษาให้ยั่งยืนตลอดไป (กรมสามัญศึกษา. 2542: 9)

การประเมินภายนอก หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546)

การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง กระบวนการตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน ซึ่งกระทำโดยกลุ่มบุคคลที่เป็นนักประเมินโดยอาชีพเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าของหน่วยงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนาการทำงานและนำไปสู่การรับรองคุณภาพ การดำเนินงานของหน่วยงานตามมาตรฐานที่กำหนด (สุภาพ โพธิ์สุวรรณ. 2553: 63)

การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง กระบวนการตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน ซึ่งกระทำโดยบุคคลภายนอกที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหรือสิ่งที่ถูกประเมิน แต่มีความชำนาญในวิชาชีพของการประเมินคือ ผู้ที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าของหน่วยงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานและนำไปสู่การรับรองคุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงานตามมาตรฐานที่กำหนด (ปราโมทย์ คำโก. 2550: 12)

การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาโดยบุคคลภายนอกที่มีความชำนาญในด้านการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าของสถานศึกษานั้น เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนางานไปสู่การรับรองคุณภาพการศึกษา (ปรีชา รอดมณี. 2550: 19)

การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง กระบวนการตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน ซึ่งกระทำโดยบุคคลภายนอกที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหรือสิ่งที่ถูกประเมิน และมีความชำนาญในวิชาชีพของการประเมินเพื่อสร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพการศึกษา (สุภาพ โพธิ์สุวรรณ. 2553: 63)

การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของการศึกษา ซึ่งกระทำโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นและเป็นหลักประกันให้ผู้เรียนและสังคมมั่นใจว่าจะได้รับการ บริการจากสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดและนำผลจากการประเมินใช้เป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (ปราชญ์ คำโก. 2550: 12)

สรุปได้ว่า การประเมินภายนอก หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากหน่วยงานภายนอก โดยผู้มีความชำนาญ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของการศึกษาเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนา คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและนำไปสู่การรับรองคุณภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานตามมาตรฐานที่กำหนด

3.2 แนวคิดและหลักการของการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มีแนวคิดและ หลักการในการประเมินคุณภาพภายนอกตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นหลักเพื่อให้ความมั่นใจว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ใกล้เคียงกันไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นใดก็ตามโดยมีระบบการประกันคุณภาพเป็นเครื่องมือในการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1. ประเมินอิงเกณฑ์ตามจุดเน้นของสถานศึกษา
2. ประเมินจากผลการจัดการศึกษาเป็นหลักตามมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ โดยให้น้ำหนักร้อยละ 75
3. ประเมินในเชิงกระบวนการโดยให้น้ำหนักร้อยละ 25 เพื่อให้ความสำคัญกับ สภาพสถาบันผู้บริหารสถาบันคณาจารย์และเครื่องมืออุปกรณ์คุณภาพและความพร้อมของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและการ ประกันคุณภาพภายใน
4. ประเมินโดยวิธีการและข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยพิชญพิจารณา (Peer Review)
5. ประเมินโดยการยื่นรายงานการประเมินตนเองที่ถูกต้องเชื่อถือได้เพื่อ กระตุ้นให้การประกันคุณภาพภายในมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

6. ลดจำนวนมาตรฐานและจำนวนตัวบ่งชี้โดยถ่ายโอนมาตรฐานและตัวบ่งชี้เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าและกระบวนการให้อยู่ในระบบการประกันคุณภาพภายใน

3.3 ความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) (2547: 17-19) การประเมินคุณภาพภายนอก มีความสำคัญและมีความหมายต่อสถานศึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานและพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เพิ่มความมั่นใจและคุ้มครองประโยชน์ให้ผู้รับบริการทางการศึกษาให้มั่นใจได้ว่าสถานศึกษาจัดการศึกษามุ่งสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีความสามารถ และมีความสุขเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม การสร้างความร่วมมือระหว่างกันของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่น เพื่อการมุ่งการพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก

1. เพื่อตรวจสอบ ยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด
2. เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งจะช่วยสะท้อนให้เห็นจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาสาเหตุของปัญหาและเงื่อนไขของความสำเร็จ
3. เพื่อช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด
4. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและประเมินคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง
5. เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

3.5 หลักการของการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่ความมีมาตรฐานทางการศึกษาและเป็นที่ยอมรับในระดับสากลต่อไป ซึ่งรูปแบบและวิธีการดำเนินการจะเป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักการสำคัญ

เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการตัดสิน การจับผิด หรือ การให้ครูบูชาโทษโดยยึดหลักความเที่ยงตรงเป็นธรรม โปร่งใส มุ่งสร้างความสมดุลระหว่าง เสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมาย หลักการศึกษาของชาติ โดยมีเอกภาพเชิงนโยบายแต่ยังคง มีความหลากหลายในทางปฏิบัติที่สถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะการพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของสถานศึกษาของผู้เรียน มุ่งเน้นในเรื่องของการส่งเสริม และประสานงานในลักษณะกัลยาณมิตร มากกว่าการกำกับและควบคุม และการส่งเสริมการมี ส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและการพัฒนาการจัดการศึกษาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3.6 การดำเนินงานการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีภารกิจ หลักตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการจัดตั้งสำนักงานฯ คือ พัฒนาระบบและเกณฑ์การ ประเมินคุณภาพภายนอก พัฒนาและฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก กำกับดูแลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาและจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา ประจำปี เพื่อเผยแพร่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณะ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ดำเนินการ ประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก (พ.ศ.2544 - 2548) โดยไม่มีการตัดสินผลการประเมิน แต่เป็น การประเมินเพื่อยืนยันสภาพจริงของสถานศึกษา ขณะเดียวกันถือเป็นการสร้างความเข้าใจกับ สถานศึกษา เพื่อให้ปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับการประเมิน คุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549 - 2553) เป็นการประเมินตามวัตถุประสงค์ของ สมศ. ที่ ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาของการจัดตั้ง สมศ. โดยนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกมาใช้ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นเพื่อการรับรองมาตรฐาน การศึกษา และการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม (พ.ศ. 2554 -2558) เป็นการประเมินเพื่อก ะระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาจากผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบมากกว่า กระบวนการโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละสถานศึกษา (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ อ้างถึงใน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2555)

3.7 เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) (2555: 14-20) มีแนวคิดและหลักการในการประเมินคุณภาพภายนอกตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อให้ความมั่นใจว่า ผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกันไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม ระบบการประกัน

คุณภาพเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3.7.1 แนวคิดและทิศทางในการประเมินคุณภาพภายนอกครอบคลุมสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1) ประเมินอิงเกณฑ์ตามจุดเน้นของสถานศึกษา
- 2) ประเมินจากผลการจัดการศึกษาเป็นหลัก ตามมาตรา 51 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยให้น้ำหนักร้อยละ 80 และใช้ข้อมูลเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี
- 3) ประเมินโดยวิธีการและข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และเชิงพัฒนาการ โดยพิชญพิจารณา (Peer Review)
- 4) ประเมินโดยการยืนยันรายงานการประเมินตนเองที่ถูกต้องเชื่อถือได้เพื่อกระตุ้น ให้การประกันคุณภาพภายในมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น
- 5) ประเมินในเชิงกระบวนการ โดยให้น้ำหนักร้อยละ 20 และให้ความสำคัญ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู เครื่องมืออุปกรณ์ คุณภาพและความพร้อมของผู้เรียนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการประกันคุณภาพภายใน
- 6) ลดจำนวนตัวบ่งชี้และจำนวนมาตรฐานสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยถ่ายโอนตัวบ่งชี้และมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าและกระบวนการให้อยู่ในระบบการประกันคุณภาพภายใน

3.7.2 คำนิยามของกลุ่มตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกครอบคลุมสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 กลุ่มตัวบ่งชี้ คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรฐานการส่งเสริม ดังนี้

1. กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ประเมินภายใต้ภารกิจของสถานศึกษา โดยกำหนดตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินบนพื้นฐานที่ทุกสถานศึกษาต้องมีและปฏิบัติได้ ซึ่งสามารถชี้ผลลัพธ์และผลกระทบได้ดี และมีความเชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นการพัฒนามาจากกรอบแรกและรอบสอง ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1-8
2. กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลผลิตตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา รวมถึงความสำเร็จตามจุดเน้นและ

จุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสถานศึกษา โดยได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 9 – 10

3. กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลการดำเนินงาน ของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดแนวทางพัฒนาเพื่อร่วมกันชี้แนะ ป้องกันและแก้ไข ปัญหาสังคมตามนโยบายของรัฐ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนตามกาลเวลาและปัญหาสังคมที่ เปลี่ยนไป โดยมีเป้าหมายที่แสดงถึงความเป็นผู้ช่วยเหลือสังคมและแก้ปัญหาสังคมของ สถานศึกษา เช่น การปฏิรูปการศึกษา การส่งเสริมและสืบสานโครงการตามพระราชดำริและหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา การป้องกันสิ่งเสพติด การ พร้อมรับการเป็นสมาชิกสังคมอาเซียน การอนุรักษ์พลังงาน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การป้องกัน อุบัติภัย การแก้ปัญหา ความขัดแย้ง การสร้างสังคมสันติสุขและความปรองดอง ฯลฯ โดย สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดและหน่วยงานต้นสังกัดให้การรับรองการกำหนดตัวบ่งชี้มาตรการ ส่งเสริมของสถานศึกษา ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 11 และ 12

3.7.3 หลักเกณฑ์การกำหนดตัวบ่งชี้

การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานได้มีการพัฒนาตัวบ่งชี้ 3 กลุ่มตัวบ่งชี้ คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และ กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ให้สอดคล้องกับ กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการ ประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อ 38 ซึ่งกำหนดให้สำนักงาน ทำการประเมินคุณภาพ ภายนอกสถานศึกษาแต่ละแห่งตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและครอบคลุมหลักเกณฑ์ ใน เรื่องดังต่อไปนี้ คือ 1) มาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา 2) มาตรฐานที่ว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษา 3) มาตรฐานที่ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 4) มาตรฐานที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้

1) มาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ประเมิน มาตรฐานนี้ด้วยตัวบ่งชี้พื้นฐาน 5 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ 2 ตัวบ่งชี้ และตัวบ่งชี้มาตรการ ส่งเสริม 1 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้พื้นฐาน

1. ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
2. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
3. ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
4. ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ข้อดีลักษณะ

1. ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา

2. ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม

ผลการดำเนินการโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา

2) มาตรฐานที่ว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ระบุว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง โดยหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ประเมินมาตรฐานนี้ด้วยตัวบ่งชี้พื้นฐาน 1 ตัวบ่งชี้ และตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม 1 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้พื้นฐาน

ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม

ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน รักษา มาตรฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

3) มาตรฐานที่ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 ระบุว่า “จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การ

เผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดการเรียนรู้การสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่าง ได้สัดส่วนสมดุลกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งจัดการเรียนรู้ให้ เกิดขึ้นได้ทุกสถานการณ์” การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ประเมินมาตรฐานนี้ด้วยตัวบ่งชี้ พื้นฐาน 1 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้พื้นฐาน

ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) มาตรฐานที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 48 ระบุว่า “ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร การศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้น สังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก” การประเมินคุณภาพภายนอก กรอบสาม ประเมินมาตรฐานนี้ด้วยตัวบ่งชี้พื้นฐาน 1 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้พื้นฐาน

พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด

3.7.4 การกำหนดค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้

การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานกำหนดให้มี ตัวบ่งชี้พื้นฐาน จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักรวม 80 คะแนน (โดยตัวบ่งชี้ที่ 1 - 4 และตัวบ่งชี้ที่ 6 มีค่าน้ำหนัก 10 คะแนน ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีค่าน้ำหนัก 20 คะแนน และตัวบ่งชี้ที่ 7 - 8 มีค่าน้ำหนัก 5 คะแนน) ตัวบ่งชี้อัตลักษณ์มีจำนวน 2 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนัก 10 คะแนน (แต่ละ ตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนัก 5 คะแนน) และ ตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม มีจำนวน 2 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนัก 10 คะแนน (แต่ละตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนัก 5 คะแนน)

3.7.5 ข้อมูลการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ใช้ประกอบการพิจารณา

ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ข้อมูลผลการดำเนินงานเฉลี่ย 3 ปีการศึกษาย้อนหลังก่อนการประเมิน (กรณีสถานศึกษาเปิดใหม่ที่มีการดำเนินงานไม่ครบ 3 ปีการศึกษา ให้ใช้ข้อมูลผลการดำเนินงาน

เฉลี่ย 2 ปีการศึกษาล่าสุด หรือหากมีการดำเนินงานไม่ครบ 2 ปีการศึกษา ให้ใช้ข้อมูลผลการดำเนินงาน 1 ปีการศึกษาล่าสุดก่อนการประเมิน)

3.7.6 รูปแบบการประเมิน

การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรูปแบบการประเมิน 5 รูปแบบ ดังนี้

- 1) การประเมินเชิงปริมาณ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2 และ 6.2
- 2) การประเมินเชิงปริมาณและเชิงพัฒนาการ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 1.1, 5.1 - 5.8 และ 8
- 3) การประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 และ 2.2
- 4) การประเมินเชิงคุณภาพ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 6.1, 7, 9, 10 และ 12
- 5) การประเมินเชิงคุณภาพและการพิจารณาผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Better) ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 11

3.7.7 กลุ่มตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามกฎหมายว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ครอบคลุมมาตรฐานที่ว่าด้วย

- 1) ผลการจัดการศึกษา
- 2) การบริหารจัดการศึกษา
- 3) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 4) การประกันคุณภาพภายใน

การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเมินมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยฯ ประกอบด้วย 3 กลุ่มตัวบ่งชี้ คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน (8 ตัวบ่งชี้) กลุ่มตัวบ่งชี้ อัตลักษณ์ (2 ตัวบ่งชี้) และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรฐานการส่งเสริม (2 ตัวบ่งชี้) มีจำนวนรวมทั้งหมด 12 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตาราง 1 กลุ่มตัวบ่งชี้เพื่อประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสมรรถนะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

	ตัวบ่งชี้	มาตรฐานการศึกษา ตามกฎกระทรวงฯ
กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน	1. ผู้เรียนมีสุขภาพกายและ สุขภาพจิตที่ดี 2. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 3. ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 4. ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น 5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียน	มาตรฐานที่ 1 ผลการจัด การศึกษา
กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน	6. ประสิทธิภาพของการจัดการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ	มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน	7. ประสิทธิภาพของการ บริหารจัดการและการพัฒนา สถานศึกษา 8. พัฒนาการของการประกัน คุณภาพภายในโดย สถานศึกษาและต้นสังกัด	มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	มาตรฐานการศึกษา ตามกฎกระทรวงฯ
กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์	9. ผลการพัฒนาระบบบริหาร การปฏิบัติ และ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง สถานศึกษา 10. ผลการพัฒนาตามจุดเน้น และจุดเด่นที่ส่งผลกระทบต่อ เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา
กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์	11. ผลการดำเนินงานโครงการ พิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของ สถานศึกษา 12. ผลการส่งเสริมพัฒนา สถานศึกษาเพื่อยกระดับ มาตรฐาน รักษามาตรฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ ที่ สอดคล้องกับแนวทางการ ปฏิรูปการศึกษา มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน

ตัวบ่งชี้พื้นฐาน หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ประเมินภายใต้ภารกิจของสถานศึกษา โดยก กำหนด ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินบนพื้นฐานที่ทุกสถานศึกษาต้องมีและปฏิบัติได้ ซึ่ง สามารถชี้ผลลัพธ์ และผลกระทบได้ดี และมีความเชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพภายใน เป็นการ พัฒนามาจากการประเมินคุณภาพภายในรอบแรกและรอบสอง ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ (ค่าน้ำหนัก 80 คะแนน)

ตาราง 2 กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน

ตัวบ่งชี้ที่	ชื่อตัวบ่งชี้	น้ำหนัก (คะแนน)
1	ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	10
2	ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์	10
3	ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	10
4	ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น	10
5	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	20
6	ประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	10
7	ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา	5
8	พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและ ต้นสังกัด	5

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มีค่าน้ำหนัก 20 คะแนน มีตัวบ่งชี้ย่อย คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ 6 ตัวบ่งชี้ที่ 5.2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ 6 ตัวบ่งชี้ที่ 5.3 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ 6 ตัวบ่งชี้ที่ 5.4 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ 6 ตัวบ่งชี้ที่ 5.5 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ 6 ตัวบ่งชี้ที่ 5.6 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ 6 ตัวบ่งชี้ที่ 5.7 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ 6 ตัวบ่งชี้ที่ 5.8 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ 6 ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นในด้านที่ มาตรฐานที่ 18 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (สมศ.5.1-5.8) ตัวบ่งชี้ที่ 1) มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ 2) สามารถสื่อความคิดผ่านการพูดเขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่าง ๆ 3) สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษา ต่างประเทศตามช่วงชั้นที่เหมาะสม 4) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

3.8 ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก

ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่า “ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง” ในขณะที่มาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันระบุถึงการประเมินคุณภาพภายนอกไว้ว่า “ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา” จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาปกติที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการควบคุมดูแลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ มีการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ด้วยเหตุนี้กระบวนการประกันคุณภาพภายในจึงต้องดูแลทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตหรือผลลัพธ์ ซึ่งต่างจากการประเมินคุณภาพภายนอกที่เน้นการประเมินผลการจัดการศึกษา ดังนั้นความเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอกจึงเป็นสิ่งจำเป็น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). 2555)

3.9 กระบวนการขั้นตอนการประเมินภายนอก

จากพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก จึงให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ : 2542)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ใช้วิธีการการประเมินคุณภาพภายนอกที่เรียกว่า “การประเมินเพื่อยืนยันสภาพจริง” หรือ Conformity Assessment ซึ่งมีขั้นตอนในการประเมินตามสภาพจริง นับตั้งแต่ก่อนการตรวจเยี่ยม ระหว่างการตรวจเยี่ยมและหลังการตรวจเยี่ยมโดยมีขั้นตอน (หน่วยประเมินภายนอก บริษัท พญาและประเมินการศึกษา. 2549 : ออนไลน์. อ้างอิงจาก ปราโมถ คำโก.2550:17-18) ดังนี้

1. ก่อนการตรวจเยี่ยม สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จะจัดสรรสถานศึกษาให้หน่วยประเมินภายนอก เพื่อจัดเตรียมคณะผู้ประเมินภายนอก

ที่ได้รับการรับรอง จากนั้น ทีมผู้ประเมินภายนอกทำการรวบรวมและศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา เพื่อกำหนดขอบเขตการประเมิน กำหนดประเด็นและรายการข้อมูลที่จะตรวจสอบว่าต้องการข้อมูลจากแหล่งใดและกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล แล้วจึงวางแผนการตรวจเยี่ยมและแผนการประเมินสถานศึกษา กำหนดตารางปฏิบัติงาน และมอบหมายภาระงานในทีมผู้ประเมินหลังจากนั้น จึงนัดวันตรวจเยี่ยมกับสถานศึกษา โดยทีมผู้ประเมินภายนอกจะแจ้งกำหนดวันตรวจเยี่ยมและรายชื่อผู้ประเมินภายนอกต่อ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่ง สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จะแจ้งรายละเอียดดังกล่าวให้สถานศึกษาทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 2 สัปดาห์

2. ระหว่างการตรวจเยี่ยม กระบวนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา จะใช้เวลา 3 วัน โดยในวันแรก (ช่วงเช้า) ทีมผู้ประเมินจะชี้แจงหลักการและวิธีการในการประเมินภายนอกแก่ครู ผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้เกิดความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ หลักการและวิธีการของการประเมินภายนอกร่วมกัน และแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับแผนและตารางการปฏิบัติงานของคณะผู้ประเมินภายนอกผู้ประเมินภายนอกจะเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต สัมภาษณ์นักเรียน ผู้สอน ผู้บริหารกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการศึกษาเอกสารหลักฐานตามที่สถานศึกษาทำขึ้นในการปฏิบัติงานจริง เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วน จึงวิเคราะห์สรุปรายงานผลการประเมิน และรายงานให้สถานศึกษาทราบด้วยวาจา พร้อมทั้งให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพแก่สถานศึกษาโดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้แสดงความคิดเห็น และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้

3. หลังการตรวจเยี่ยม ทีมผู้ประเมินภายนอกจะร่วมกันเขียนรายงานการประเมินสถานศึกษา แล้วส่งสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบและทักท้วง จากนั้นผู้ประเมินภายนอกพิจารณาข้อทักท้วงของสถานศึกษาและส่งรายงานต่อ สมศ. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารับรองรายงานผลการประเมิน แล้วจึงจะจัดส่งรายงานให้กับสถานศึกษาและเผยแพร่ผลการประเมินต่อสาธารณชน ทั้งนี้ สมศ. จะจัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงพัฒนายานงานต่อหน่วยงาน ต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาจากนั้น สมศ. จะสังเคราะห์ผลการประเมินในรอบปี เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี สำนักงานประธาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบายทางการศึกษา และจัดสรรงบประมาณการศึกษาต่อไป

การพัฒนาสถานศึกษากรณีไม่รับรองคุณภาพ การประเมินภายนอกรอบสาม ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพ พ.ศ. 2553 หมวด 3 การประกันคุณภาพภายนอก ระบุไว้ว่า กรณีที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกแสดงว่า ผลการจัด

การศึกษาของสถานศึกษาได้ ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ให้สำนักงานแจ้งเป็นหนังสือพร้อมแสดงเหตุผลที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานแก่หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษานั้นและให้สถานศึกษานั้นปรับปรุงแก้ไขโดยจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพและดำเนินการตามแผน เพื่อขอรับการประเมินใหม่ภายในสองปี นับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการประเมินครั้งแรก ให้สถานศึกษาเสนอแผนพัฒนาคุณภาพต่อสำนักงานเพื่อพิจารณาอนุมัติภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการประเมิน ในกรณีที่สถานศึกษาไม่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขภายในกำหนดเวลา ให้สำนักงานรายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่น แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป โดยสรุปการดำเนินงานได้ดังนี้

1. การดำเนินการของสถานศึกษา

1.1 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

แจ้งผลไม่รับรองคุณภาพรอบสามพร้อมเหตุผลมาที่โรงเรียน

1.2 โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ที่ไม่รับรองส่ง สมศ. เพื่อขออนุมัติ ภายใน 30 วัน (นับตั้งแต่แจ้งผลครั้งแรก)ซึ่งมักจะเป็นตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 8 สารการเรียนรู้ที่มีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์

1.3 ดำเนินการตามแผนและขอรับการประเมินภายใน 2 ปี (คือภายในปีงบประมาณ 2556-2557)

2.การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กรณีไม่รับรอง ตัวบ่งชี้ที่ 5)

2.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล สารสนเทศ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (o-net) ปี 2552-2554 ในแต่ละชั้น ทุกวิชา เพื่อศึกษาจุดอ่อน รายละเอียด รายละเอียดรายชั้น

2.2 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล สารสนเทศ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชั้น ม. 2,3,5 ม.6 และ ม.3 ทุกวิชา เพื่อศึกษาจุดอ่อน รายละเอียด รายละเอียดรายชั้น

2.3 ประชุมครูวิชาการ ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา เพื่อกำหนดแนวทางการเร่งรัดคุณภาพโดยด่วน กำหนดเป็นกิจกรรม แนวทางการติดตามกำกับ และการประเมินผลโดยให้สอดคล้องกับจุดอ่อนที่ต้องพัฒนา

2.4 จัดทำเป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ประกอบด้วย

บทที่1 สภาพบริบทของโรงเรียน

บทที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาวิเคราะห์ /สังเคราะห์ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา (n-t, o-net, ผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียน) ผลการประเมิน ของ สมศ. ตัวบ่งชี้ที่ไม่รับรอง ข้อเสนอแนะ

บทที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- การนำผลการทดสอบทางการศึกษา(ระดับชาติ ท้องถิ่นและสถานศึกษา)ไปใช้พัฒนาการเรียนการสอน

-การพัฒนาคุณภาพสาระการเรียนรู้โดยกำหนดเป็น งาน/โครงการ/กิจกรรม จำแนกรายชั้น/ มาตรฐานที่วิกฤต การดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

-วัตถุประสงค์

-กรอบการดำเนินงาน

-เกณฑ์ชี้วัดความสำเร็จ

2.5 จัดทำเอกสารส่ง สมศ. 1 เล่มและหน่วยงานต้นสังกัด จำนวน 1 เล่ม

2.6 ดำเนินการตามแผนพัฒนาของโรงเรียน เร่งรัดพัฒนาในตัวบ่งชี้ที่ไม่ผ่านการรับรองนั้น

2.7 เตรียมความพร้อมรับการประเมินรอบสามใหม่ ถ้าหากมีผลสัมฤทธิ์ในปีการศึกษาต่อมาสูงขึ้นและคิดคำนวณแล้วผ่านเกณฑ์ ให้ทำเรื่องแจ้งผล ในตัวบ่งชี้ที่ 5 ว่าผ่านเกณฑ์แล้ว มายังหน่วยงานต้นสังกัดพร้อมกับส่งรายงานการพัฒนาตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. หน่วยงานต้นสังกัด

3.1 ประสานงานกับ สมศ.ในการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม

3.2 แจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบ ได้แก่ศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการเขตฯเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพ

3.3 แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม กำกับ ติดตามการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนในตัวบ่งชี้ที่ไม่ได้รับการรับรอง และประเมินความพร้อมรับการประเมินใหม่

3.4 คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการศึกษานิเทศก์ผู้ดูแลโรงเรียน ศักขานิเทศก์ผู้รับผิดชอบสาระการเรียนรู้

3.5 ประชุมผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองเพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

3.6 กำหนดปฏิทิน การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ

3.7 นิเทศ ติดตาม กำกับ การดำเนินงานของโรงเรียนให้ผ่านการรับรอง

4. แนวคิด ทฤษฎี การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4.1 ความหมายของคุณภาพการศึกษา

ในบริบทของการศึกษาคำว่า “คุณภาพ” มีหลากหลายความหมายและยังไม่สามารถลงข้อสรุปที่ชัดเจน Adams (1993. อ้างถึงในUNICEF. 2000) กล่าวว่า คำที่มักใช้ในความหมายเดียวกับคุณภาพ ได้แก่ ประสิทธิภาพ (efficiency) ประสิทธิผล (effectiveness) และความเสมอภาค (equity) ถึงแม้คำจะแตกต่างกันแต่นักการศึกษาปัจจุบันเห็นสอดคล้องกันว่า คำเหล่านี้ประกอบกันเป็นมิติพื้นฐานของการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังนั้น คุณภาพการศึกษาตามแนวคิดของยูนิเซฟจึงพิจารณาจาก 5 ประการ ได้แก่ ตัวผู้เรียน สภาพแวดล้อมในการเรียน เนื้อหาสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอน และผลลัพธ์ ดังนี้

ผู้เรียนที่มีสุขภาพแข็งแรง มีภาวะโภชนาการที่ดี มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือการเรียนรู้จากครอบครัวและชุมชน สภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะปลอดภัย ป้องกันการคุกคามทางเพศ และมีการจัดหาทั้งทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอเหมาะสมเนื้อหาสาระการเรียนรู้ต้องสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างหลักสูตร หนังสือ สื่อ อุปกรณ์การเรียน และทักษะพื้นฐาน โดยเฉพาะการอ่านออก เขียนได้ และการคิดคำนวณ รวมถึงทักษะชีวิตที่เด็กจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพที่ดี ความปลอดภัย ความรู้เรื่องเพศศึกษา การโภชนาการ การป้องกันการติดเชื้อต่าง ๆ

กระบวนการเรียนการสอนที่ครูเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในบรรยากาศของห้องเรียน นอกห้องเรียนมีการบริหารจัดการที่ดี ครูมีทักษะการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนและลดช่องว่างความแตกต่างในการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องสะท้อนถึงความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายการศึกษาของชาติ และการมีส่วนร่วมของสังคม

ในทำนองเดียวกัน ยูเนสโก (UNESCO. 2005) ได้เสนอว่า การศึกษาที่มีคุณภาพสามารถพิจารณาจากกรอบและตัวชี้วัดการศึกษาที่สะท้อนถึงคุณภาพ ดังตาราง 3

ตาราง 3 กรอบและตัวชี้วัดการศึกษาที่สะท้อนถึงคุณภาพ

กรอบพิจารณา	ตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษา
ลักษณะของผู้เรียน	1. นักเรียนมีสุขภาพที่ดี ภาวะโภชนาการที่สมบูรณ์ และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
กระบวนการเรียนการสอน	2. ครูมีคุณภาพในการสอนและมีเทคนิคการสอนที่กระตุ้น 3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีมาตรฐานชัดเจนโดยครอบคลุมการวัดความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณค่า
เนื้อหาสาระ	4. หลักสูตรสอดคล้องและสนองความต้องการของสังคมและที่พัฒนามาจากความรู้และประสบการณ์ของครูและนักเรียน
ระบบ	5. สิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์การศึกษามีเพียงพอเหมาะสม 6. สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นระเบียบเรียบร้อยถูกสุขลักษณะและมีความปลอดภัย 7. การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 8. เคราพและผูกพันกับชุมชนท้องถิ่น และวัฒนธรรม

คุณภาพการศึกษายังเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานทำให้เกิดผลอย่างยั่งยืนแก่ผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรและสามารถสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน หรืออาจกล่าวได้ว่า คุณภาพการศึกษา คือ คุณภาพของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด ทั้งนี้ คุณภาพของผู้เรียนดังกล่าวเกิดจากความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่าย ได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนที่เอาใจใส่การจัดการศึกษา หน่วยงานระดับนโยบายและระดับปฏิบัติมีระบบการบริหารที่ได้มาตรฐาน และโดยเฉพาะระดับปฏิบัติซึ่งหมายถึงสถานศึกษามีระบบการเรียนการสอนที่ลงถึงระดับห้องเรียนอย่างมีคุณภาพ อันเป็นผลมาจากการมีผู้บริหารและครูมืออาชีพ รวมทั้งมีคณะกรรมการสถานศึกษาที่ให้การคำปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (รัตนา ดวงแก้ว, 2556: 11)

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาดังกล่าว ทำให้เข้าใจได้ว่า การศึกษาเป็นระบบที่ซับซ้อนที่มีบริบททางการเมือง วัฒนธรรม และเศรษฐกิจผิ้วรากลึก และมีมิติต่าง ๆ ก็มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และมีอิทธิพลซึ่งกันและกันซึ่งในบางครั้งไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้

และคุณภาพการศึกษามีตัวร่วมที่สำคัญ ได้แก่ บริบท กระบวนการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ที่เป็นคุณภาพของผู้เรียน และหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะกล่าวถึงเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายคือ คุณภาพของผู้เรียนที่ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่รัฐกำหนดไว้

4.2 ความหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามแนวคิด ISO 9000 (Hoyle D : 2009) อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาคุณภาพ หรือการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาเป็นการดำเนินการทั่วทั้งองค์การ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกิจกรรม (activities) และกระบวนการ (processes) เพื่อให้เกิดสิทธิประโยชน์แก่ทั้งองค์การ ผู้ปกครอง และชุมชน หรืออาจกล่าวง่าย ๆ ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ และในการพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการศึกษาตามแนวทางของ ISO 9000 สามารถดำเนินการได้ 2 วิธีพื้นฐาน ได้แก่ วิธีการควบคุมที่ดีกว่า (better control) และวิธีการสร้างมาตรฐานหรือนวัตกรรม (raise standards/ innovation) ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. การพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพโดยวิธีการควบคุมที่ดีกว่า เป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนมาตรฐานการศึกษาชุดเดิม ไม่ใช่กระบวนการที่สงวนรักษาหรือสร้างมาตรฐานใหม่ มาตรฐานที่ได้จากวิธีนี้เป็นมาตรฐานที่ได้รับการปรับปรุงผ่านกระบวนการของการเลือก การวิเคราะห์ และการปรับแก้ไขของผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้

2. การพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพโดยวิธีการสร้างมาตรฐานหรือนวัตกรรม เป็นกระบวนการที่ไม่เกี่ยวกับการสงวนรักษาหรือปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาที่มีอยู่เดิม แต่จะสร้างมาตรฐานขึ้นมาใหม่ผ่านกระบวนการที่เริ่มต้นจากการศึกษาความเป็นไปได้และพัฒนาผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนา (R & D) มาตรฐานที่สร้างขึ้นใหม่จะผ่านการทดลองนำมาใช้งานแบบทำซ้ำ มาตรฐานดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี การตลาดและการจัดการ

Ofsted (1994 : 6 อ้างถึงในรัตนดา ดวงแก้ว. 2556: 12) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความหมายแตกต่างกัน ใน 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ยกกระดับมาตรฐาน (raise standards) 2) เพิ่มคุณภาพ (enhance quality) 3) เพิ่มประสิทธิภาพ (increase efficiency) และ 4) บรรลุเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม จากความหมายทั้ง 4 ลักษณะดังกล่าว สถาบันการศึกษาสามารถนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยพิจารณาทั้งด้านกระบวนการและเป้าหมายหรือ

ผลลัพธ์ว่ามีการพัฒนาเพิ่มขึ้นหรือไม่เพียงใด โดยมีแนวคำถามในการตรวจสอบ 4 ข้อ ได้แก่ 1) สภาพที่เป็นอยู่ในขณะนี้เป็นอย่างไ 2) ต้องการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง 3) เมื่อเวลาผ่านไปจะบริหารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร และ 4) จะทราบได้อย่างไรว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงนั้นประสบความสำเร็จ

สำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในบริบทของสังคมไทยนับตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มุ่งเน้นการขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีแนวคิดเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกระดับ ดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเป็นหลักประกันว่า การให้บริการการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาจะสามารถสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมได้ ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องยึดมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัดเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตนเพื่อเป็นหลักประกันว่ากระบวนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุตามมาตรฐานคุณภาพที่ได้กำหนดไว้ตลอดเวลา พร้อมทั้งมีการทบทวนตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานจากหน่วยงานอิสระภายนอกเป็นระยะ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการ “เปลี่ยนแปลง” หรือ “ปรับปรุงหรือพัฒนา” ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังซึ่งเป็นมาตรฐานที่กำหนดไว้ อันจะนำมาซึ่งความพึงพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยทั่วไป อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลนั้น ไม่มีสูตรเฉพาะหรือแบบแผนที่ตายตัวและก็ไม่ง่ายในการขับเคลื่อน ทั้งนี้ขึ้นกับบริบทของสังคมนั้น ๆ และการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต

4.3 องค์ประกอบเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากงานวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือ TDRI (2555) โดย TDRI เสนอว่า หัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ที่การสร้างระบบความรับผิดชอบ (accountability) ของทุกฝ่ายในสังคม นับตั้งแต่ภาคประชาคม ภาครัฐบาล และกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยปฏิบัติซึ่งหมายถึงโรงเรียนต้องมีความรับผิดชอบโดยตรงต่อผู้ปกครองและนักเรียนมากขึ้น ควรเป็นหน่วยหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมีอิสระในการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการออกแบบหลักสูตร วิธีการสอน และวิธีการวัดผลตามแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเจตนารมณ์ของโรงเรียน ซึ่งต้องตอบสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน รวมถึงการฝึกอบรมพัฒนาครู และการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายใน โดยมีการปฏิรูประบบการจัดทำและ

เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของสถานศึกษาต่อสาธารณะเพื่อช่วยการตัดสินใจของผู้ปกครอง ในการคัดเลือกโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องปรับวิธีการจัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสม กับนักเรียนและโรงเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษ เพื่อสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมในการ จัดการศึกษา

จากข้อเสนอดังกล่าว การพัฒนาคุณภาพการศึกษายุคใหม่จึงควรดำเนินการร่วมกัน ในทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตร สื่อการสอนและเทคโนโลยี 2) ระบบการประเมินผลผู้เรียน 3) ระบบประเมินและพัฒนาคุณภาพครู 4) ระบบการประเมิน คุณภาพสถานศึกษา และ 5) ระบบการเงินเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตาม แนวคิดนี้ ต้องดำเนินไปทั้งสองระดับ คือ ระดับประเทศ ที่ต้องสร้างความรับผิดชอบของสังคมโดย เน้นบทบาทของรัฐเป็นสำคัญ และ ระดับสถานศึกษา ในฐานะเป็นหน่วยหลักที่มีความเป็นอิสระ ในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างเชื่อถือได้ (รัตนา ดวง แก้ว, 2556: 10-11) รายละเอียดดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ หลักสูตร สื่อการสอน และเทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบ สำคัญที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยแสดงให้เห็นถึง องค์ประกอบของหลักสูตรทั้งเนื้อหา สมรรถนะ (ทักษะ) และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีความสอดคล้องกับทักษะแห่ง ศตวรรษที่ 21 โดยหลักสูตรมีโครงสร้างกระชับ มีความยืดหยุ่น เน้นกระบวนการคิดขั้นสูง และ บูรณาการ ดังเช่น แนวคิดหลักและคำถามสำคัญในสาระการเรียนรู้ เรียนรู้ผ่านโครงการและการ ทำงานเป็นทีม และการใช้ ICT ในการเรียนรู้

2. ระบบการประเมินผลผู้เรียน เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการวัดคุณภาพผู้เรียน โดยใช้การทดสอบมาตรฐานในระดับประเทศ ซึ่งควรเป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ และทักษะ (literacy-based test) โดยประยุกต์เนื้อหาเข้ากับโจทย์จริงในชีวิตประจำวันได้ และการ นำผลการทดสอบมาตรฐานระดับประเทศ ไปสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในระบบการศึกษา เช่น การประเมินผลงานของครู การประเมินสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและเข้าช่วยเหลือ สถานศึกษาที่มีปัญหา รวมถึงการประเมินผลและให้รางวัลแก่ผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ยัง เกี่ยวกับการมีระบบสารสนเทศ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดนโยบายของรัฐและการเลือก สถานศึกษาของผู้ปกครอง สำหรับในระดับโรงเรียน นอกจากนี้ การวัดและประเมินผลนักเรียนใน ระดับห้องเรียนควรมีวิธีหลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการประเมินผลเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ และวิเคราะห์ผู้เรียน (formative test)

3. ระบบประเมินและพัฒนาคุณภาพครู เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูแบบใหม่ซึ่งสนับสนุนให้เกิดระบบชุมชนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกัน (Professional Learning Community) แทนการฝึกอบรมครูที่รัฐเป็นผู้กำหนด ให้เปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้กำกับดูแลคุณภาพและส่งเสริมการจัดการความรู้ โดยให้โรงเรียนเป็นหน่วยพัฒนาหลัก ได้รับการจัดสรรงบประมาณและมีอำนาจในการตัดสินใจเลือกหลักสูตรและผู้อบรมเอง และให้ความสำคัญกับการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง นอกจากนี้ ระบบการประเมินครูเพื่อให้ผลตอบแทนต้องขึ้นอยู่กับพัฒนาการของผลการทดสอบมาตรฐานระดับประเทศของนักเรียน และควรใช้วิธีสังเกตการณ์ร่วมกับการพิจารณาเอกสาร ทั้งนี้กำหนดให้มีการประเมินคงสภาพวิทยฐานะทุก 5 ปี และปรับลดงานธุรการของครูลง ให้นั่นหน้าที่ในการสอนเป็นสำคัญ

4. ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับระบบการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยหลักในการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพ ส่วนระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เป็นหน่วยสนับสนุนด้านความรู้ให้แก่โรงเรียน กำกับคุณภาพของโรงเรียน และประเมินโรงเรียนตามระดับปัญหา (risk-based inspection) เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม

5. ระบบการเงินเพื่อการศึกษา เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรในระบบการศึกษาเพื่อสร้างความรับผิดชอบและลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ โดยมีการใช้ข้อมูลผลการประเมินผู้เรียนซึ่งเป็นคะแนนการทดสอบมาตรฐานขั้นต่ำของนักเรียนในการพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่โรงเรียนในเขตพื้นที่ด้อยโอกาสอย่างเหมาะสม รวมทั้งใช้ประเมินผลการทำงานและให้รางวัลแก่ผู้บริหาร และควรปรับเปลี่ยนงบประมาณด้านการศึกษาไปสู่ระบบการเงินด้านอุปสงค์ คือตัวผู้เรียนมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการสร้างความรับผิดชอบทางการศึกษา

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังซึ่งเป็นมาตรฐานที่กำหนดไว้ อันจะนำมาซึ่งความพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยทั่วไป ต้องอาศัยความรับผิดชอบรวมทั้งในระดับประเทศ และระดับสถานศึกษาโดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ (หลักสูตร สื่อการสอน และเทคโนโลยี) การประเมินผลผู้เรียน การประเมินและพัฒนาคุณภาพครู การประเมินคุณภาพสถานศึกษา และการจัดสรรงบประมาณเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาขององค์โรงเรียนในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

สถานศึกษาในต่างประเทศได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพและการบริหารคุณภาพมาเป็นแนวทางในการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษา โดยเฉพาะการบริหารคุณภาพโดยรวม (TQM) มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินการ ดังนี้

Murgatroyd Stephen; และMorgan Colin (1994: 63-65อ้างถึงใน สุภัทรา เอื้อวงศ์) ได้วิเคราะห์องค์การที่นำ TQM ไปปฏิบัติงานได้ดี พบว่าองค์การที่ประสบความสำเร็จมีคุณลักษณะ 5 ประการ ได้แก่

- 1) การดำเนินการตามแนวทางเดียวกันขององค์การ ทุกคนมุ่งสู่จุดหมายด้วยกลยุทธ์เดียวกัน และยอมรับในวิสัยทัศน์ขององค์การ
- 2) การมีจุดเน้นที่ลูกค้าและกระบวนการถือเป็นหลักการพื้นฐานของคุณภาพ
- 3) องค์การออกแบบให้ทำงานเป็นทีม มีการพัฒนาทีมงาน โดยระบบการปฏิบัติงานสะท้อนภาพการทำงานเป็นทีม
- 4) การตั้งเป้าหมายที่ท้าทายทำให้้องค์การเพิ่มผลการปฏิบัติงานอย่างเห็นชัดเจน
- 5) การบริหารงานแต่ละวันอย่างเป็นระบบ โดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการวัดและการให้ข้อมูลย้อนกลับ

สำหรับองค์การที่ประสบความสำเร็จมีลักษณะดังนี้

- 1) ไม่มีวิสัยทัศน์ร่วม แต่ละคนทำงานโดยไม่สัมพันธ์กันและบางครั้งขัดแย้งกัน
- 2) ขณะที่คุณภาพอาจจะเป็นถ้อยคำที่สวยหรูขององค์การแต่วัตถุประสงค์เบื้องต้นขององค์การไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง
- 3) องค์การเคร่งครัดตามสายงานตามลำดับชั้น ซึ่งระดับของอำนาจหลายชั้นมีความรู้สึกของการทำงานเป็นทีมน้อยมาก มีการแข่งขันระหว่างผู้ปฏิบัติงานในเรื่องการเลื่อนขั้น การได้รับรางวัล และการได้รับการยอมรับ
- 4) เป้าหมายถูกกำหนดอย่างง่าย ๆ โดยไม่มีข้อมูลการปรับปรุงการปฏิบัติงานเมื่อปีก่อน เป้าหมายถูกกำหนดเป็นรายปี
- 5) ผู้ปฏิบัติงานได้รับข้อมูลย้อนกลับน้อยมาก แม้จะมีระบบประเมินแต่ก็เป็นระบบที่อยู่บนพื้นฐานของการแข่งขันระหว่างบุคคลมากกว่าเป็นข้อมูลที่ชัดเจน หรือเป็นตัวบ่งชี้สำหรับการปรับปรุงกระบวนการ

Murgatroyd and Morgan สรุปถึงลักษณะขององค์การที่นำ TQM มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพว่ามีลักษณะ 3C ดังนี้

1) วัฒนธรรม (Culture) เป็นด้านที่เป็นนามธรรม เป็นกฎเกณฑ์ที่ปรากฏอยู่ และเป็นค่านิยมที่ผูกพันองค์การเข้าไว้ด้วยกัน องค์การที่ประสบผลสำเร็จจะสร้างวัฒนธรรมโดยยึดถือว่าการสร้างนวัตกรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ สถานภาพต่าง ๆ เป็นเรื่องรองในการปฏิบัติงาน มีการให้รางวัลโดยผ่านการทำงานเป็นทีม และการพัฒนาและการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง

2) ข้อตกลง (Commitment) องค์การที่ใช้ TQM ต้องสร้างความรู้สึกร่วมกันและโอกาสในการพัฒนาให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและลูกค้า ให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของเป้าหมายขององค์การ โดยทำข้อตกลงต้องกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาในสถานศึกษา

3) การสื่อสาร (Communication) การสื่อสารภายในและระหว่างทีมงานต้องมีพลัง เรียบง่ายและมีประสิทธิภาพ โดยควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและความเข้าใจที่แท้จริงและเป็นการสื่อสารที่สามารถทำได้อย่างอิสระจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งหรือในระดับเดียวกันซึ่งทำให้ลักษณะการประคับประคอง “ปกปิด” มีการใช้น้อยมากในองค์การ

ในส่วนปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความล้มเหลวในการนำ TQM ไปใช้ในสถานศึกษา (Murgatroyd Stephen; และMorgan Colin. 1994: 188-201)

1) การต่อต้านแนวคิดใหม่ ๆ บุคคลากรมองว่าแนวคิดใหม่ ๆ เป็นสิ่งที่ผู้บริหารนำมาใช้ในระยะหนึ่งและจะยกเลิกไป

2) การไม่เข้าใจหลักการสำคัญของ TQM การนำ TQM มาใช้ถูกมองว่าเป็นหนทางที่จะได้รับความมั่นคงในด้านการเงินและการบริหาร โยไม่ได้มองว่า TQM จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพระยะยาว บางแห่งมีการลดขนาดหรือปลดบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพซึ่งทำให้บุคลากรเกิดความรู้สึกต่อต้าน

3) บุคลากรขาดทักษะและแรงจูงใจในการพัฒนา TQM เน้นการพัฒนาทักษะและความสามารถอย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการทำงานเป็นทีม ถ้าบุคลากรไม่สามารถจะพัฒนาได้ก็จะไม่มีความมั่นคงในการทำงาน

สำหรับ Taylor A.; และHill F. (1994: 15-20อ้างถึงใน เกื้อกนก เอื้อวงศ์ 2546:15-18) กล่าวถึงการนำ TQM มาใช้ในองค์การทางการศึกษาว่า สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญที่สนับสนุนการดำเนินงานคือปัจจัยที่เกี่ยวกับองค์การใน 2 ประเด็นหลัก คือ

1) ลักษณะองค์การ สถาบันจำเป็นต้องประเมินปัจจัยด้านลักษณะองค์การของตน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1.1 โครงสร้างขององค์การแบบ Organic จะเป็นโครงสร้างที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของ TQM เพราะสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ

1.2 วัฒนธรรมองค์การ เป็นลักษณะของหน่วยงานหรือบุคลิกภาพของบุคคล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา และค่านิยมซึ่งสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างสมาชิกในองค์การในเรื่องพันธกิจและสิ่งที่สมาชิกประพฤติปฏิบัติ ดังนั้น วัฒนธรรมจึงมีอำนาจสูงมากในการชี้นำพฤติกรรม

Kaufman R. D.; และZahn N. (1995: 25อ้างถึงใน เก็จกนก เอื้อวงศ์ 2546: 15-18) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญในการนำการบริหารคุณภาพไปสู่ความสำเร็จ (CSFs) ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลเช่นกัน ประกอบด้วย

- 1) มีความต้องการเปลี่ยนแปลงจากสภาพสลาย ๆ ที่เป็นปัจจุบัน โดยใช้แนวทางใหม่และกว้างในด้านการคิด การวางแผน การปฏิบัติและการประเมิน
- 2) ใช้และเชื่อมโยงผลลัพธ์ในทุกระดับ ในการกำหนดและดำเนินการไปสู่คุณภาพ
- 3) ทุกคนแสดงความต้องการคุณภาพ ทุกสิ่งปฏิบัติต้องทำอย่างสม่ำเสมอและมีความสอดคล้อง โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงคุณภาพ
- 4) บุคลากรทุกฝ่ายตั้งแต่ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง ต้องปฏิบัติงานในทีมเดียวกัน มีความเป็นหนึ่งเดียว โดยมีคุณภาพเป็นเป้าหมายของความสำเร็จ
- 5) การตัดสินใจต้องทำด้วยความหนักแน่นและมีความเป็นภาวะวิสัย โดยใช้ข้อมูลการปฏิบัติงานต่าง ๆ
- 6) การสร้างทีมงาน สมาชิกจะเรียนรู้จากกันและร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ในการบริหารคุณภาพ รวมทั้งต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

Goetsch และ Davis (2003: 179-181 อ้างถึงในเก็จกนก เอื้อวงศ์. 2546: 15-18) กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของการนำการควบคุมคุณภาพโดยรวมไปใช้ มีรายละเอียด ดังนี้

- 1) การขาดภาวะผู้นำและการขาดการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารสูงสุดโดยเฉพาะเมื่อไม่เห็นผลงานก็จะเกิดความสงสัยและอาจล้มเลิกการดำเนินการ
- 2) การขาดการมีส่วนร่วมของผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารระดับกลางเป็นสมาชิกของทีมงานซึ่งจะรู้สึกว่ามีคามไม่มั่นคง ดังนั้นจึงต้องสร้างให้พวกเขายังมีความสำคัญและเป็นที่ต้องการ โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานในคณะกรรมการอำนวยการ

3) ความไม่คงที่ของการดำเนินการ ทำให้ผลที่เกิดขึ้นไม่แน่นอน สิ่งเหล่านี้จึงเกี่ยวข้องกับการวางแผนและภาวะผู้นำขององค์กร อย่างไรก็ตามเมื่อแผนที่วางไว้ไม่สามารถปฏิบัติได้ ต้องศึกษาหาสาเหตุโดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อกำหนดแผนใหม่ให้สามารถปฏิบัติได้

4) ความคิดเห็นที่ไม่ลงรอยกันในหมู่ผู้บริหาร เป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินการ ผู้บริหารระดับสูงจึงต้องแสดงบทบาทในการประสานความคิดของแต่ละบุคคล

5) ความล้มเหลวในการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและการจัดการจุดอ่อนขององค์กรอย่างเหมาะสม

6) การไม่ให้เวลาที่เพียงพอในการพัฒนา องค์กรมักจะไม่วางแผนและมักนำแผนระยะสั้นมาใช้ และขาดความสนใจที่จะพัฒนาแผนระยะยาว

7) วัฒนธรรมองค์กรซึ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลง อาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากวัฒนธรรมองค์กรสร้างขึ้นมามีผลต้องใช้เวลายาวนานจากอิทธิพลของผู้นำ คุณลักษณะ วัตถุประสงค์ และสภาพแวดล้อมขององค์กร ดังนั้นจึงต้องใช้เวลาที่จะเปลี่ยนแปลง บุคคลากรในองค์กรมักจะไม่มีความคาดหวังต่อการเปลี่ยนแปลง และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในองค์กรก็จะมีกลุ่มที่เสียผลประโยชน์และกลุ่มที่ได้ผลประโยชน์

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาและการบริหารคุณภาพ ได้แก่ กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะองค์กร ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และนโยบายขององค์กร โครงสร้างและการออกแบบขององค์กร วัฒนธรรมองค์กรและการสื่อสารภายในองค์กร กลุ่มปัจจัยด้านบุคคลากร ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความรู้ ความสามารถและทักษะของบุคคลากร ซึ่งกล่าวรวมถึงตั้งแต่ ครู และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ กลุ่มปัจจัยด้านกระบวนการจัดการ ได้แก่ ระบบและกระบวนการบริหารจัดการ ทั้งในเรื่องการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน ระบบสารสนเทศ การพัฒนาและฝึกอบรมบุคคลากร การกำกับติดตาม และการประเมินผล กลุ่มปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ทั้งในด้านบทบาท และรูปแบบภาวะผู้นำ ตลอดจนข้อตกลงในการดำเนินงานขององค์กร รวมทั้งบทบาทของผู้บริหารระดับกลาง นอกจากนั้น ยังมีกลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลภายนอก ซึ่งจะเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนในการปฏิบัติงานหรือเป็นแรงกดดันที่มาจากนโยบายของหน่วยงานภายนอกต่าง ๆ

5.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร

5.1.1 ความหมายของภาวะผู้นำ

Kast and F. E. (1995: 302 อ้างถึงในวโร เพ็งสวัสดิ์. 2549:17) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการเผชิญกับภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงได้โดยผู้นำเป็นผู้สร้าง

วิสัยทัศน์ให้เป็นตัวกำกับทิศทางในอนาคตขององค์กร แล้วจึงจัดคนพร้อมทั้งสื่อให้เข้าใจวิสัยทัศน์ และสร้างแรงดลใจให้เอาชนะอุปสรรคเพื่อไปสู่วิสัยทัศน์ดังกล่าว ขณะเดียวกันวิโรจน์ สารรัตนะ (40) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการมีอิทธิพลซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การและเกิดการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ สราญรัตน์ จันทะมล (2548: 25) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการอิทธิพลทางสังคมที่บุคคลหนึ่งใช้อิทธิพลที่ไม่ใช่ลักษณะของการบังคับต่อผู้อื่นให้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดด้วยความเต็มใจ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขององค์กร ช่วยให้สามารถดำเนินการต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้นำ ผู้ตาม บริบทสถานการณ์ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น องค์ประกอบเหล่านี้จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน

วโร เพ็งสวัสดิ์ (2549: 16) ได้สรุปส่วนประกอบของผู้นำไว้ 3 ประการ คือ 1) ผู้นำต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นโดยเฉพาะผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะปฏิบัติตามความต้องการของผู้นำ ดังนั้นถ้าปราศจากผู้ตามแล้วคุณสมบัติของผู้นำก็จะเป็นความหมาย 2) ผู้นำจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การจัดสรร และใช้อำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน เพื่อให้สมาชิกแสดงพฤติกรรมตามที่ผู้นำต้องการหรือคาดหวัง และ 3) ผู้นำสามารถใช้อิทธิพลกับผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในการสั่งการให้ปฏิบัติงานใดงานหนึ่งเฉพาะ และสอดคล้องกับ ดร.ณิ ชันขวา (2551: 18) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้ศิลปะหรือความสามารถของผู้นำหรือผู้บริหารที่ใช้อิทธิพลของตนในการชี้นำ ผลักดัน ชักจูง หรือใช้อำนาจหน้าที่กระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา หรือกลุ่มบุคคลอื่นในความร่วมมือร่วมใจด้วยความเต็มใจกระตือรือร้นปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการสื่อความหมาย หรือการติดต่อซึ่งกันและกัน จนการดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนด

5.1.2 ขอบข่ายภาวะผู้นำของผู้บริหาร

Robert Starratt (1966 : 28. อ้างถึงในสุพัชรา ชิมเจริญ. 2556: 31) มีแนวคิดที่ผู้บริหารนอกจากเป็นผู้มีทักษะในการบริหารแล้วยังเป็นผู้ที่นำวิสัยทัศน์แล้ว มีความเข้มแข็ง ความคิดสร้างสรรค์ ทุ่มเท และกระตือรือร้น คุณลักษณะเหล่านี้ทำให้ผู้บริหารที่เป็นผู้นำแตกต่างจากผู้บริหารที่ไม่เป็นผู้นำ โดย Robert Starratt ยังเห็นว่า ผู้นำมีคุณลักษณะแตกต่างจากบุคคลอื่น 5 ประการ ได้แก่ 1) ผู้นำปฏิบัติงานอยู่ภายใต้เหตุการณ์และกิจกรรมโดยการหาความหมายและค่านิยมที่ลึกซึ้งลงไป ผู้นำสามารถบอกพื้นฐานในการดำเนินงานประจำวันภายในองค์การ ดังนั้น จึงให้นักเรียน ครู และสมาชิกชุมชนมีความตระหนักถึงวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายที่คุณเป็นธรรมดาและเป็นเบื้องต้น 2) เป็นผู้นำทักษะชีวิตจริงมาสู่สถานศึกษา ช่วยให้นักจิวตรีที่นำ

เป็งานที่มีชีวิตชีวาและตื่นเต้น ผู้นำมองเห็นความสำคัญของสิ่งที่กลุ่มกำลังทำและทำได้ และสามารถกระตุ้นบุคคลอื่นทำได้ดีกว่างานกิจวัตร 3) ผู้นำสามารถสื่อความรู้สึกต่อวิสัยทัศน์เป็นคำพูดหรือตัวอย่างด้วยภาษาและสัญลักษณ์ที่เข้าใจง่ายและสื่อความรู้สึกตื่นเต้นความเป็นต้นคิดและความทันสมัยได้ด้วย 4) ผู้นำให้โอกาสผู้อื่นสร้างประสบการณ์ด้านวิสัยทัศน์และเป้าหมายของตนเองเพื่อจะได้มีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของ 5) ผู้นำสามารถแปลงวิสัยทัศน์ตามความคิดสร้างสรรค์ส่วนตัวไปสู่เป้าหมายกลายเป็นโครงสร้างและกระบวนการสำหรับสถานศึกษา

Ralph Stogdill (1948 : 35-71. อ้างถึงในสุพัชรา ชัมเจริญ. 2556: 31) ได้เสนอคุณลักษณะของผู้นำไว้ 5 ข้อ คือ 1) สมรรถภาพ ได้แก่ สถิติปัญญา ความตื่นตัว การใช้ภาษา เป็นต้น 2) ผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ ความเป็นนักวิชาการ ความรู้ สุนทรียภาพ ความสำเร็จในการทำงาน 3) ความรับผิดชอบ ได้แก่ การยอมรับผู้อื่น ความคิดริเริ่ม ความเพียรพยายาม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความปรารถนาที่จะทำงานให้ดีขึ้น 4) การมีส่วนร่วม ได้แก่ ความคล่องตัว การเข้าสังคมได้ดี ความร่วมมือ ความสามารถในการปรับตัว ความมีอารมณ์ขัน และ 5) สถานภาพ ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม การได้รับความนิยมนยกย่อง สอดคล้องกับ เทพพนม เมืองแมน; และสว่าง สุวรรณ (2540: 189) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้นำที่ประสบความสำเร็จมีดังนี้ 1) การมีสถิติปัญญาดี บุคคลในระดับหัวหน้าจะมีสถิติปัญญาเฉลี่ยฉลาดกว่าผู้เป็นลูกน้อง 2) มีความชัดเจนและกว้างในสังคม คนที่เป็นหัวหน้าจะมีอารมณ์มั่นคงเป็นผู้ใหญ่ มีความสนใจและมีกิจกรรมต่าง ๆ กว้างขวางกว่า มีความเชื่อมั่นในตนเอง 3) มีแรงกระตุ้นภายในและปรารถนาจะทำงานให้สำเร็จ คนที่เป็นหัวหน้ามีความสัมพันธ์กับแรงกระตุ้นจิตใจสูงมากต่อความสำเร็จของงาน แรงกระตุ้นนี้เกิดจากภายในตัวเองมากกว่าจะเกิดจากรางวัลภายนอก 4) ทศนคติทางมนุษยสัมพันธ์ หัวหน้าหรือผู้ประสบความสำเร็จในการทำงานจะตระหนักถึงควมมีคุณค่า หรือเป็นคนที่มีมองเห็นคุณค่าของลูกน้องมากกว่าจะต้องการให้งานเสร็จเพียงอย่างเดียว

James A. F.; and other (1995: 15-17) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้นำที่ได้รับการยกย่องและสรุปได้ว่าคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด 4 ประการ ได้แก่ 1) ผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์ มีจริยธรรมเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชายอมรับ ต้องเป็นบุคคลที่พูดจริง ทำจริง เป็นหลักยึดให้ผู้อื่นไว้วางใจได้ 2) ผู้นำต้องเป็นบุคคลที่นำไปข้างหน้า สามารถกำหนดทิศทางและคำนึงถึงอนาคตขององค์กรและบอกผู้ร่วมทางได้ว่าจะเดินไปที่ใด 3) ผู้นำต้องเป็นผู้ให้แรงบันดาลใจ มีพลังมากมีแนวคิดทางบวกเกี่ยวกับอนาคต เป็นผู้สามารถสื่อสารแนวคิดหรือวิสัยทัศน์ให้กับคนอื่นรวมถึงสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำตาม ต้องแสดงความกระตือรือร้นและความมีชีวิตชีวาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็น 4) ผู้นำไม่จำเป็นต้องเก่งทุกเรื่อง แต่ต้องมีความสามารถตาม

ตำแหน่งของผู้นำและสภาพองค์การ เช่น ผู้นำระดับสูงจะถูกคาดหวังว่าเป็นผู้มีความสามารถในการวางแผนกลยุทธ์และการกำหนดนโยบายจึงไม่จำเป็นต้องเก่งในด้านเทคนิค

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2544: 58) ได้ประมวลคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการและบริหารการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังนี้ 1) ด้านสติปัญญา ประกอบด้วย มีความรู้ทางวิชาการ วิชาเฉพาะ วิชาชีพ มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย มีปฏิภาณไหวพริบดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการตัดสินใจปัญหาที่ดี มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการสื่อสาร เป็นผู้บริหารและจัดการที่ดี รู้จักมอบอำนาจและความรับผิดชอบแก่ผู้ที่เหมาะสม และเป็นนักอุดมคติหรือเป็นผู้มีอุดมการณ์ 2) คุณลักษณะทางกาย ประกอบด้วย เป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรง สง่าผ่าเผย มีความอดทน มีความเด็ดขาดเด็ดเดี่ยวมั่นคง อดทน 3) คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ประกอบด้วย ความทะเยอทะยานความเชื่อมั่นในตนเอง ซื่อสัตย์ มานะ มีจินตนาการ ความตื่นตัวอยู่เสมอ มีจริยธรรม มีน้ำใจเยือกเย็น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ รับผิดชอบ คล่องแคล่วว่องไว ตื่นตัว 4) คุณลักษณะด้านการงาน ประกอบด้วย ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาบุคคลากรผู้เรียนและชุมชน มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้ศึกษาปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ พัฒนาแผนงานให้ปฏิบัติได้จนเกิดผลดี ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ และสร้างโอกาสการพัฒนาในทุกสถานการณ์ 5) คุณลักษณะทางสังคม ประกอบด้วย เป็นผู้มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น น่าเชื่อถือ มีน้ำใจและถ่อมตน มีความแนบเนียน มีความยุติธรรม ละเว้นการประพฤติดีชั่ว เป็นสัญลักษณ์ขององค์กร

ภาววัฒน พันธ์แพ (2546: 84) กล่าวว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องมีคุณลักษณะ 6 ประการ ได้แก่ 1) เป็นบุคคลที่กำหนดทิศทาง โดยใช้ความรู้ทางธุรกิจและเทคโนโลยีในการสร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับโครงสร้างองค์การ ระบบการให้รางวัลการ ให้ข้อมูลข่าวสาร 2) เป็นบุคคลที่สามารถจัดหรือปรับความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ได้ดี 3) เป็นบุคคลที่สามารถสร้างค่านิยมที่ดี เช่น ความน่าเชื่อถือ ความซื่อสัตย์ ให้บุคคลทั่วไปยอมรับ ไม่เป็นคนโกหกหลอกลวง ให้เกียรติและเคารพผู้อื่นเสมอ 4) เป็นบุคคลที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี สามารถฟันฝ่าเหตุการณ์ได้โดยไม่หวั่นไหว 5) เป็นบุคคลที่รู้จักตนเอง สามารถประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง ตนเองได้ รู้ข้อจำกัดรู้ความต้องการของตน มีความรับผิดชอบและรู้จักไขว่คว้าโอกาสแห่งความสำเร็จ และ 6) ต้องการเจริญเติบโต เรียนรู้อย่างไม่หยุดยั้งและกล้าเปลี่ยนแปลงเพื่อตั้งรับกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต

การบริหารงานโดยทั่วไป ผู้บริหารจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวหรือไม่นั้น จำเป็นต้องมีทักษะ 3 อย่าง คือ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษย และทักษะความคิดรวบยอด ซึ่งตามแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 10-11) กล่าวว่า 1) ทักษะด้านเทคนิคเป็น ความสามารถในการใช้ความรู้ วิธีการ เทคนิค และเครื่องมือที่จำเป็น ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ทักษะด้านมนุษย เป็นความสามารถในการทำงานร่วมกับคนอื่น ทำให้คนอื่นให้ความร่วมมือ เช่น การจูงใจคน การใช้ภาวะผู้นำในการบริหารงาน และ 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด เป็นความสามารถในการมองได้อย่างทะลุปรุโปร่ง ทำให้องค์กรมีความสมบูรณ์ ยึดวัตถุประสงค์ขององค์กรมากกว่าความต้องการของบุคคล และจันทราณี สงวนนาม (2545: 17) มีแนวคิดที่สอดคล้องกันว่า นอกจาก 3 ทักษะดังกล่าวแล้วในการบริหารการศึกษายังมีทักษะที่จำเป็นอีก 2 ด้าน คือ ด้านการศึกษาและการสอนเป็นทักษะที่ผู้บริหารต้องมีความรู้เข้าใจเรื่องการสอนซึ่งเป็นผู้นำทางการศึกษา และทักษะทางความรู้ความคิด เป็นทักษะที่ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความคิด ภูมิปัญญา และวิสัยทัศน์ นอกจากนี้

ชัยวัฒน์ ตุ่มทอง (2551: 72) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้науไว้ 14 ประการ คือ 1) การวางแผนและการจัดตั้งองค์การ 2) การแก้ไขปัญหา 3) การชี้แจงบทบาทและวัตถุประสงค์ 4) การให้ข้อมูล 5) การสังเกตการณ์ 6) การกระตุ้นและการดลใจ 7) การปรึกษาหารือ 8) การมอบหมายอำนาจหน้าที่ 9) การส่งเสริมการสนับสนุน 10) พัฒนาและให้คำสั่งสอน 11) จัดการปัญหาข้อขัดแย้งและส่งเสริมการสร้างทีมงาน 12) การสร้างเครือข่าย 13) การให้การยอมรับ และ 14) การให้รางวัล สอดคล้องกับ ดร.ณิ ชันขวา (2551: 58) ได้กล่าวถึงบทบาทและลักษณะที่ดีของผู้науหรือผู้บริหารไว้ว่า ผู้науต้องดูแลทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบในเรื่องที่ควรทราบอย่างสม่ำเสมอ ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีเมื่อสั่งการให้ปฏิบัติภารกิจต้องให้เขาเข้าใจในภารกิจนั้นและต้องกำกับดูแลจนกว่าภารกิจนั้นสำเร็จ ฝึกให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ ตัดสินใจอย่างมีความรอบคอบ ถูกต้อง และทันเวลา ใช้หน่วยงานและบุคคลให้เหมาะสมกับขีดความสามารถ มีเหตุผลและอุดมการณ์ก้าวไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความยุติธรรม มีบุคลิกดี มีความอดทนอดกลั้น กล้าเผชิญต่อเหตุการณ์ มีไหวพริบและใจกว้าง และมีหลักธรรมประจำใจ ในขณะเดียวกัน Knezevick S. J. อ้างถึงในถึงในวาริ เพ็งสวัสดิ์. 2549: 17) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการจัดการศึกษาสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้บริหารต้องเป็นผู้ชำนาญการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

ธีระ รุณเจริญ (2553: 133-135) ได้สรุปลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตาม มาตรา 39 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และบริหารทั่วไป สรุปได้ดังนี้ 1) การบริหารวิชาการ ประกอบด้วย เป็นผู้นำด้านวิชาการ มีความรู้ทักษะประสบการณ์ด้านการบริหาร สามารถใช้ความรู้และ ประสบการณ์แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันทั่วทั้งที่มีวิสัยทัศน์ ริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มุ่งมั่น พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รอบรู้ทางด้านการศึกษา ความรับผิดชอบ แสวงหาข้อมูลข่าวสาร รายงาน ผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ใช้นวัตกรรมการบริหารและคำนึงถึงมาตรฐานวิชาการ 2) การ บริหาร งบประมาณ ประกอบด้วย เข้าใจนโยบาย อำนาจหน้าที่และกิจกรรมในหน่วยงาน มี ความรู้ระบบประมาณการเงินการคลังการพัสดุ มีความซื่อสัตย์สุจริตใจ มีความละเอียดรอบคอบ มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล หมั่นตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณอยู่เสมอ รายงานการเงินอย่างเป็นระบบ 3) การบริหารงานบุคคลากร ประกอบด้วย มีความรู้ทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคลากรเป็นแบบอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์มีอารมณ์ขัน เป็นนัก ประชาธิปไตย ประนีประนอมอดทนอดกลั้น เป็นนักพูดที่ดี มีความสามารถในการประสานงาน มี ความสามารถในการจูงใจคนให้ร่วมกันทำงาน กล้าตัดสินใจและมุ่งมั่นพัฒนาองค์กร 4) การ บริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย เป็นนักวางแผนและกำหนดนโยบายที่ดี เป็นผู้ตัดสินใจและวินิจฉัย สิ่งการที่ดี มีความรู้และบริหารโดยใช้ระบบสารสนเทศที่ทันสมัย เป็นผู้มีความ สามารถในการ ติดต่อสื่อสาร รู้จักมอบอำนาจและความรับผิดชอบ มีความคล่องแคล่วว่องไวและตื่นตัวอยู่เสมอ มีความรับผิดชอบต่องานสูงไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค กำกับติดตาม และประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 29-32) ได้เสนอบทบาทของผู้บริหารไว้ ดังนี้ 1) งานวิชาการ ผู้บริหารต้องพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ จัดการนิเทศภายใน ตลอดจนการประเมินผลการศึกษา 2) งานกิจการนักเรียน ผู้บริหาร ต้องติดตามการแก้ไขปัญหานักเรียน การให้บริการต่าง ๆ เช่น อาหารกลางวัน อาหารเสริม บริการ ด้านอนามัย การดูแลความปลอดภัยจากสารเสพติด การส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม และพัฒนาส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เป็นต้น 3) งานบุคคลากร ผู้บริหารต้องกำหนด นโยบายการบริหารบุคคล การมอบหมายงาน การพัฒนา การสอน สังเกตพฤติกรรมการสอน ส่งเสริมความก้าวหน้า การศึกษา ดูงาน การศึกษาต่อ ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ ตลอดจน การจัดหาผลงานทางวิชาการ 4) งานธุรการ การเงินและพัสดุ ผู้บริหารต้องจัดทำแผนงาน โครงการรองรับการจัดสรรงบประมาณจากต้นสังกัด การจัดซื้อจัดจ้าง ระบบพัสดุและครุภัณฑ์ การจัดทำบัญชีและระบบตรวจสอบภายใน 5) งานอาคารสถานที่ ผู้บริหารต้องจัดทำแผนการใช้

อาคารสถานที่ ระบบการบำรุงซ่อมแซมรักษา การรักษาความปลอดภัย และการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน 6) งานความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบาย มาตรการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม การดำเนินการให้บุคคลากรมีส่วนร่วมกับชุมชน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การบริการข้อมูลระบบสารสนเทศแก่ชุมชนในทุกด้าน

สรุปภาวะผู้นำของผู้บริหารในการวิจัย ครั้งนี้ว่า หมายถึง ผู้ที่สามารถใช้อิทธิพลบังคับบัญชาและโน้มน้าวหลอมรวมความแตกต่างของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในองค์การให้หันไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีศิลปะไม่ให้เกิดความขัดแย้งในองค์การ ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่การทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

5.2 โครงสร้างขององค์กร

5.2.1 ความหมายโครงสร้างขององค์กร

Richard M. Suinn (1990: 348 อ้างถึงใน สุพานี สฤณภูวนิช. 2549) กล่าวว่า โครงสร้างองค์กรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดองค์กร การควบคุมและการติดต่อสื่อสาร โครงสร้างองค์กรจะทำให้เกิดความชัดเจนในการประสานงานกันแม้ว่าจะมีความซับซ้อนแต่ผู้บริหารและสมาชิกสามารถทำงานร่วมกันได้ง่ายขึ้นช่วยให้ลดช่องว่างและลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน บุคคลากรเห็นทางก้าวหน้าในสายงานและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา ทำให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับ John H. Jackson, (1992 : 103.อ้างอิงจาก สุพานี สฤณภูวนิช.2549) กล่าวว่า โครงสร้างองค์กร หมายถึง ความสัมพันธ์อย่างถาวรในองค์การ กระบวนการแบ่งงาน การจัดส่วนงาน ช่วงการบังคับบัญชา และแบบแผนทุกสิ่งทุกอย่างของความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการของการทำงาน องค์ประกอบของโครงสร้างจะรวมถึงจำนวนระดับในแนวดิ่ง ระดับการควบคุม การใช้ทีมงานและรูปแบบการจัดแผนงาน และสอดคล้องกับอุทัย บุญประเสริฐ (2545: 5-30) ให้ความหมายของว่า โครงสร้างองค์กรหมายถึง สิ่งที่ได้ออกแบบไว้ โดยแสดงความสัมพันธ์ของทรัพยากรในการบริหารทั้งโครงสร้างที่เป็นทางการและโครงสร้างที่ไม่เป็นทางการ

5.2.2 ขอบข่ายของโครงสร้างขององค์กร

Henry Mintzberg, (1994 : 76. อ้างถึงใน ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ .2549 : 97) กล่าวว่าโครงสร้างขององค์กรประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน ได้แก่ 1) ฝ่ายกลยุทธ์ คือ ผู้บริหารระดับสูง ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบทั้งหมดขององค์กร 2) ฝ่ายปฏิบัติการหลัก คือ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าและบริการโดยตรง งานของฝ่ายนี้เปรียบเทียบกับงานหลัก ซึ่งตอบสนองวัตถุประสงค์ขององค์กร 3) ผู้บริหารระดับกลาง คือ บุคคลที่เชื่อมโยงระหว่างผู้บริหาร

ระดับสูงกับส่วนปฏิบัติการหลัก ฝ่ายผู้บริหารระดับกลางจะเกิดขึ้นเมื่อองค์กรมีการขยายตัวใหญ่ขึ้น 4) ฝ่ายวิชาการ คือ นักวิเคราะห์ที่ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานการวางแผนและควบคุมการทำงานขององค์กร 5) ฝ่ายงานสนับสนุน คือ ผู้ที่ทำหน้าที่สนับสนุนทางการบริการต่าง ๆ แก่องค์กร นอกจากนี้ Henry Mintzberg (1994 : 84-96) ยังได้กล่าวถึงการจัดรูปแบบขององค์กรที่มีประสิทธิผลได้ 5 รูปแบบ คือ

1) โครงสร้างแบบง่าย เป็นโครงสร้างขององค์กรขนาดเล็กไม่มีสายการบังคับบัญชามากนัก ไม่มีฝ่ายสนับสนุนการแบ่งงานเป็นแบบหลวม ๆ ความเป็นทางการและการฝึกอบรมน้อย การตัดสินใจที่สำคัญขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชา ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว องค์กรแบบนี้จึงมีลักษณะเป็นแบบสิ่งมีชีวิต เหมาะสมกับองค์กรที่เกิดขึ้นใหม่ มีขนาดเล็กไม่ต้องใช้วิชาการในการทำงานมากนัก ลักษณะไม่ซับซ้อนเปลี่ยนแปลงเร็ว ได้แก่ ร้านขายของขนาดกลาง หน่วยงานรัฐที่สร้างขึ้นใหม่ บริษัทที่มีเจ้าของกิจการที่ดำเนินการในเชิงรุก

2) องค์กรราชการแบบเครื่องจักร มีสายบังคับบัญชาและความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีการแบ่งงานตามความชำนาญเฉพาะด้านสูง โดยเฉพาะงานหลักและงานสนับสนุน ลักษณะงานเป็นงานประจำ ฝ่ายวิชาการมีความสำคัญ การควบคุมอาศัยมาตรฐานของการทำงานมีกฎระเบียบปฏิบัติจำนวนมาก มีการติดต่อสื่อสารอย่างเป็นทางการ โดยปกติมักจะมีขนาดใหญ่และมีการรวมศูนย์การตัดสินใจ เหมาะสำหรับองค์กรที่ตั้งมานานมีขนาดใหญ่ งานไม่ซับซ้อน และสิ่งแวดล้อมคงที่ ได้แก่ องค์กรของระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ กองทัพ และบริษัทขนาดใหญ่

3) องค์กรราชการแบบวิชาชีพเป็นองค์กรที่อาศัยทักษะหรือความชำนาญ ที่เป็นมาตรฐาน แต่ไม่ได้กำหนดมาจากภายในแบบองค์กรราชการ อำนาจขององค์กรจะขึ้นอยู่กับความรู้ความเชี่ยวชาญและมาตรฐานของทักษะ มีการกระจายอำนาจค่อนข้างสูง เหมาะสำหรับองค์กรต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทักษะฐานความรู้และเทคโนโลยีสูง สิ่งแวดล้อมมีลักษณะซับซ้อนแต่คงที่ เช่น มหาวิทยาลัย โรงพยาบาล

4) องค์กรแบบสาขาเป็นองค์กรที่มีการแบ่งหน่วยงานย่อยเรียกว่าสาขา โดยสาขาอาจเทียบได้กับหน่วยงานระดับกองหรือฝ่าย และมีหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการบริหาร โดยเฉพาะเรียกว่าสำนักงานใหญ่ สาขาอาจมีการทำงานโดยอิสระมีมาตรฐานของผลผลิตเป็นบรรทัดฐาน ส่วนสำนักงานใหญ่จะทำหน้าที่กำหนดเป้าหมายและนโยบาย วางแผนกลยุทธ์ วางระบบการเงิน ระบบบัญชี การวิจัย การอนุมัติงบประมาณ และการกำหนดโครงสร้างเงินเดือนและโบนัส มีโครงสร้างคล้ายกับองค์กรราชการแบบเครื่องจักร โดยเฉพาะถ้าพิจารณาในแต่ละสาขา

ดังนั้นผู้บริหารระดับกลางจึงเป็นผู้มีบทบาทในการควบคุม สิ่งแวดล้อมมีลักษณะคงที่และไม่ซับซ้อน ได้แก่ องค์การตั้งมานาน มีขนาดใหญ่ เช่น องค์การขนาดใหญ่ในภาคเอกชน มหาวิทยาลัยที่มีหลายวิทยาเขต รัฐวิสาหกิจที่มีบริษัทธุรกิจในเครือ

5) องค์การแบบเฉพาะกิจเป็นองค์การแบบสิ่งมีชีวิต ซึ่งอำนาจขึ้นอยู่กับผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านหลักสูตรฝึกอบรมที่ช่วยในการพัฒนาความรู้และทักษะให้สูงขึ้น หรืออาจจะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาร่วมกันทำงานในโครงการที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม โดยการแบ่งงานอาจใช้เกณฑ์การแบ่งตามหน้าที่ในลักษณะของโครงสร้างแบบเมทริกซ์ ดังนั้น จึงมีการกระจายอำนาจไปทุกระดับไม่มีใครผูกขาดอำนาจ สิ่งแวดล้อมที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ธีระ รุญเจริญ (2553: 92) ได้วิจัยภารกิจโครงสร้างและอัตรา กำลังของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 เพื่อนำ ไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษาผลการวิจัยพบว่า การออกแบบโครงสร้างของสถานศึกษาควรคำนึงถึงควมมีอิสระ คล่องตัวในการบริหารทั้งด้านวิชาการ การงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมและจัดระบบบุคคลากรหลักได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการพุทธศักราช 2546 มาตรา 35 ที่ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษา

สรุปได้ว่า โครงสร้างขององค์การในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความสัมพันธ์ของการบังคับบัญชาที่กำหนดตามบทบาทและหน้าที่ การแบ่งงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามสมรรถนะของบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน จัดการบริหารในแนวราบมีการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพโดยแต่ละทีมจะมีการควบคุมภายในทีมตนเอง เพื่อนำพาโรงเรียนไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

5.3 การมีส่วนร่วมของบุคคลากร

5.3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

เสนห์ จามริก (2540: 20) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วม ต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน คือการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุ และที่มา

ของปัญหา ร่วมในการเลือกวิธีการ และวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหา ร่วมในการดำเนินงานตามแผน และร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ และหมายถึงการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายนั้นและเป็นการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับอุบล สุวรรณวงศ์ (2541 : 14) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีส่วนร่วมในการคิด พิจารณา การตัดสินใจ การร่วม ปฏิบัติและการร่วมรับผิดชอบ ในเรื่องที่มีสัมพันธเกี่ยวข้องและมีผลกระทบมาถึงกลุ่มบุคคล และการที่ทำให้บุคคลได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในทำนองเดียวกันกำพล แสนบุญเรือง (2542 : 57) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยกระทำการงานดังกล่าวในห้วงเวลาและกำกับกับการที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสม กับทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนเข้าใจสถานการณ์และอุทิศตนมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนา

สกล สกลเดช (2542: 11-13) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยประการใด ๆ ของประชาชนในการร่วมรู้เห็น ตัดสินใจ ควบคุม ดูแลตลอดจนการตรวจสอบให้การกระทำนั้น ๆ เกิดความถูกต้อง สุจริต และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ในทำนองเดียวกัน ประวัติ สมเป็น (2544 : 16) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิดแก้ไขปัญหา ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์และร่วมติดตามผลงานเพื่อกำหนดความต้องการในชุมชนของตนเองและกำหนดชีวิตการทำงาน ความเป็นอยู่ของตน

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527: 18) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า กระบวนการที่ทำให้บุคคลสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อตนเอง และมีส่วนดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเอาไว้ ทั้งนี้ต้องไม่ใช้การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอกหรือองค์กรที่บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอนรูปแบบการตัดสินใจของบุคคลในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่จะต้องทำเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิตในทุก ๆ ด้านของตนเองที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ (2551: 45) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคคลากรว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มตัดสินใจในการ

ปฏิบัติงานและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของบุคคลากรเอง การที่จะสามารถทำให้บุคคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลากรให้ดีขึ้นนั้นผู้นำจะต้องยอมรับในปรัชญาการพัฒนาว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนรวมในองค์กร

ศิริชัย กาญจนวาสี (2547: 32) ได้กำหนดรูปแบบและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการประชุม 2) การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร 4) การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในกิจกรรมต่าง ๆ 6) การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลากรเข้าไปเกี่ยวข้องโดยสมัครใจในการประชุมปรึกษาหารือ เป็นคณะกรรมการจัดทำงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามประเมินผลการพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5.3.2 กระบวนการวิธีการมีส่วนร่วม

ทศมาลี กิมผกา (2553 : 56) กล่าวถึงวิธีการมีส่วนร่วมดังนี้ 1) การประชุม เป็นการร่วมถกเถียงปัญหาหรือเนื้อหาสาระของการวางแผนพัฒนาหรือจัดทำแผนโดยตรง 2) การถกเถียง เป็นการแสดงความคิดเห็นโต้เถียงตามวิธีประชาธิปไตย เพื่อให้ทราบถึงผลดีผลเสียในกรณีต่าง ๆ กันไป 3) การให้คำปรึกษา ซึ่งวิธีการนี้ประชาชนต้องเข้าร่วมเป็นการกรรมการในคณะกรรมการบริหารโครงการ เพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงของประชาชนที่ถูกผลกระทบเข้ามีส่วนร่วมรับรู้และร่วมตัดสินใจและการวางแผน 4) การสำรวจ วิธีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นในกรณีต่าง ๆ 5) การประสานงาน เป็นกรรมวิธีที่ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ การคัดเลือกตัวแทนบริหารจัดการ หรือเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา 6) การสัมภาษณ์หรือการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำและประชาชนทั่วไปผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับการสำรวจและตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนร่วมตัดสินใจ 7) การจัดทัศนศึกษาดูงานไปยังจุดหรือบริเวณการก่อสร้างหรือทำโครงการพัฒนา เพื่อการสำรวจและตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนร่วมตัดสินใจ 8) การไต่สวนสาธารณะ เป็นการไต่สวนข้อเท็จจริงจากประชาชนหรือเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มในสังคมได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่อกฎระเบียบและนโยบายประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญของรัฐบาลซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม 9) การสาธิตเป็นการใช้

เทคนิคการสื่อสารทุกรูปแบบ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากรัฐสู่ประชาชน 10) การเลือกตั้งผู้แทนประชาชน ทำได้โดยการปรึกษาหารือ ประสานงานสัมภาษณ์และร่วมประชุมถกเถียง 11) การออกเสียงประชามติโดยตรง เป็นการตอบคำถามของรัฐบาลโดยประชาชนโดยให้ทุกคนในสังคมออกความคิดเห็นโดยตรงต่อรัฐบาล ในกรณีที่รัฐบาลมีคำถามสำคัญมากและต้องการให้ทุกคนในสังคมเป็นผู้ตัดสินใจแทนรัฐบาล 12) การรายงานผล เป็นการกระทำในขั้นสุดท้ายของกระบวนการวางแผนและจัดทำผลของการตัดสินใจในกระบวนการวางแผนจนถึงขั้นจัดทำแผนและติดตามประเมินผลจะถูกส่งกลับไปยังประชาชนในท้องถิ่นเพื่อการถามซ้ำ ความแน่ใจของท้องถิ่นอีกครั้ง ก่อนตัดสินใจทำโครงการ หากต้องการเปลี่ยนแปลงจะได้แก้ไขทันที

5.3.3 ลักษณะการมีส่วนร่วม

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550: 195-197) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมนั้นอาศัยหลักการที่ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์ทำขึ้นเป็นกระบวนการซึ่งมีขั้นตอนมากมายและการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละขั้นตอนนั้นมีความสำคัญแตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจกรรมแต่ละขั้นตอนนั้น การจำแนกการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ โคเฮน (Cohen) และอัปฮอฟฟ์ (Upnoff) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งการกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ นโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงเริ่มต้น ช่วงดำเนินการวางแผน และช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานการบริหารงานและประสานงาน

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ทั้งที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ที่สำคัญในเชิงปริมาณและคุณภาพในลักษณะผลประโยชน์ในทางบวก และผลกระทบในทางลบและการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวัง ซึ่งอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่ม

ประภา สุทธิเชษฐ์ (2548 : 31) ได้จำแนกขั้นตอนในการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ

4. การมีส่วนร่วมในชั้นประเมินโครงการ

วิชิต นันทสุวรรณ (2547: 34) ได้กล่าวถึงบทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษา โดย การมีส่วนร่วมกับโรงเรียน มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การร่วมคิด
2. การร่วมวางแผน
3. การร่วมปฏิบัติ
4. การร่วมประเมิน

5. การร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม หมายถึง ลักษณะของการจัดกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมได้ตัดสินใจ ร่วมวางแผน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหรือดำเนินงาน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการประเมินผล

5.3.4 รูปแบบการมีส่วนร่วม

บัญชา แก้วส่อง (2531: 15-19) ได้เสนอรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มพัฒนาเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา กำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และหาแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานหรือการเข้าร่วม บริหารงานประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลกระทบอันเกิด จากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจที่แสดงออกมาในเชิงรูปธรรมต่อสังคมหรือบุคคลก็ตาม

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินผลการพัฒนาที่ได้กระทำไปว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งการประเมินอาจ ปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative Evaluation) อันเป็นการประเมินผลความก้าวหน้า

ที่ทำเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินรวบยอด (Summative Evaluation) อันเป็นการประเมินผลโดยรวมหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ

วินัย ดิสงส์ (2550: 157) ได้เสนอรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การปรึกษาหารือ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในรูปแบบของคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะกรรมการบริหารวิชาการ เป็นต้น เป็นการกระจายอำนาจการบริหาร และการตัดสินใจให้ผู้มีส่วนร่วม ดำเนินการแบบระบบการปรึกษาหารือ

2. การเสนอแนะ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมปฏิบัติงาน ผู้เกี่ยวข้องได้เสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนในหลาย ๆ ลักษณะ ได้แก่

2.1 การประชุมรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ซึ่งใช้กับผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการต่าง ๆ

2.2 การเสนอแนะจากการตอบสนองแบบฟอร์มข้อเสนอแนะ ซึ่งโรงเรียนต้องการความคิดเห็นจากชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน หรือคณะครูก็กำหนดแบบฟอร์มให้ตอบ ข้อเสนอแนะ เช่น เสนอแนะปัญหา วิธีการแก้ปัญหา เป็นต้น

2.3 ข้อเสนอแนะจากกล่องรับความคิดเห็น ซึ่งโรงเรียนจัดกล่องรับความคิดเห็นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำความคิดเห็นใส่กล่อง โรงเรียนตั้งคณะกรรมการรับและพิจารณาความคิดเห็น

2.4 ข้อเสนอแนะด้วยวาจาและทางโทรศัพท์ ซึ่งโรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะครูผู้ร่วมปฏิบัติงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน สามารถเสนอแนะได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการซึ่งได้ผลดีในทางปฏิบัติ

3. รูปแบบการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาทีมงานหรือกลุ่มทำงานของตนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เช่น กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ กลุ่มครูผู้สอนวิชาเดียวกัน เปิดโอกาสให้ปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อค้นหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเองซึ่งมีกระบวนการบริหารกลุ่มให้เกิดคุณภาพทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยมีการวางแผนในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เป็นลำดับขั้นตอน มีการกระจายอำนาจในการบริหารงานในรูปแบบอื่น ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้ามามีส่วนร่วมปรึกษาหารือ รับฟังข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

5.4 บรรยากาศองค์กร

5.4.1 ความหมายบรรยากาศองค์กร

Owens R.G. (1997: 291 อ้างถึงในนภัตสร โอสธานนท์. 2549: 32) กล่าวว่าไว้ว่า บรรยากาศองค์กร หมายถึง คุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในองค์กรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลากร และสามารถอธิบายถึงคุณลักษณะขององค์กรนั้น ๆ ในขณะเดียวกันเทพพนม เมืองแมน; และสว่าง สุวรรณ (2540: 277) กล่าวว่า บรรยากาศองค์กร หมายถึง ตัวแปรชนิดต่าง ๆ เมื่อนำมารวมกันแล้วมีผลกระทบต่อระดับการทำงานหรือการปฏิบัติงานของผู้ดำเนินงานภายในองค์กร ส่วนสมยศ นาวิการ (2549: 193) กล่าวว่า บรรยากาศองค์กร หมายถึง ความรู้สึกต่อลักษณะที่มองเห็นได้ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการและบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล การรับรู้เหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของพนักงาน โดยรับรู้ได้จากลักษณะสภาพแวดล้อมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งจะเป็นแรงกดดันที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล นอกจากนั้น “บรรยากาศองค์กร” จะมีลักษณะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงที่เห็นได้จากองค์กร เช่น โครงสร้าง กฎเกณฑ์และแบบของความเป็นผู้นำกับขวัญ กำลังใจ และพฤติกรรมของพนักงาน

อรุณ รักธรรม (2550: 541) กล่าวว่า บรรยากาศองค์กร หมายถึง กลุ่มของคุณลักษณะของสภาพแวดล้อมของงานที่บุคคลผู้ปฏิบัติงานอยู่ภายใต้สภาวะแวดล้อมดังกล่าวนี้รับรู้ทางตรงและทางอ้อม โดยจะเป็นแรงกดดันที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของพนักงาน หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึง เจตคติ ค่านิยม ปทัสถานและความรู้สึกของคนในองค์กรเกิดจากผลปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลในโครงสร้างขององค์กร ในแง่ของอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ และภาวะผู้นำ จึงเป็นลักษณะการเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างกฎเกณฑ์และพฤติกรรมต่าง ๆ เป็น การรับรู้หรือความรู้สึกต่อลักษณะขององค์กรเหล่านี้มีผลกระทบต่อบุคคลในองค์กร และสอดคล้องกับ ธนากาญจน์ วิฑูรพงศ์ (2551: 10) กล่าวว่า บรรยากาศขององค์กร หมายถึง เรื่องของการรับรู้หรือทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อองค์กรของตน เช่น การรับรู้ด้านโครงสร้างองค์กร การให้ผลตอบแทน การให้ความสนับสนุน และความอบอุ่น เป็นต้น โดยสิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสมาชิกในองค์กร

5.4.2 ขอบข่ายของบรรยากาศองค์กร

สมถวิล แก้วปลั่ง (2542: 252) กล่าวว่า บรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กร คือ 1) บรรยากาศเป็นการรับรู้ของบุคคลากรทั้งระดับบุคคลและกลุ่มซึ่งเป็นพฤติกรรมองค์กร ดังนั้น การกำหนดรูปแบบการบริหารองค์กรจึงต้องพิจารณาถึงความ

ต้องการของบุคคลากรทั้งระดับบุคคลและกลุ่ม 2) จากการที่บรรยากาศองค์กรซึ่งเหมาะสมกับองค์กรหนึ่งแต่อาจจะไม่เหมาะสมต่ออีกองค์กรหนึ่ง ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องพิจารณาถึงเป้าหมายและความพยายามที่จะนำไปสู่การสร้างสรรคบรรยากาศที่เอื้ออำนวย และสอดคล้องกับเป้าหมายของบุคคลากรโดยบรรยากาศแบบเน้นผลสำเร็จตามเป้าหมายจะเหมาะสมกับองค์กรที่เน้นต่อผลการปฏิบัติงาน ในขณะที่บรรยากาศองค์กรแบบเน้นความอบอุ่นและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะเหมาะสมกับองค์กรที่เน้นความพึงพอใจในการทำงานของบุคคลากรเป็นหลัก 3) แม้ว่าบรรยากาศองค์กรจะมีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลากร แต่ไม่สามารถคาดหวังว่าบรรยากาศองค์กรจะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคคลากร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 102) ได้สรุปปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศองค์กร ดังนี้ 1) ความกดดันของผู้บังคับบัญชา รูปแบบของผู้บังคับบัญชา ความคาดหวังของผู้บังคับบัญชา ความสามารถในการปฏิบัติตามคำสั่ง การได้รับการมอบหมายงานที่ถนัด เป็นต้น 2) สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมภายในได้แก่ เพื่อนร่วมงาน ลักษณะงานที่ปฏิบัติ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แสงไฟ อุณหภูมิ สภาพแวดล้อมภายนอกได้แก่ สถานที่ตั้ง การเดินทาง ยานพาหนะ เป็นต้น 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลากรในการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับบุคคลากร ตลอดจนลูกค้ำและบุคคลอื่นที่มาติดต่องาน สอดคล้องกับ สมยศ นาวิกการ (2549: 205) กล่าวว่า บรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อบุคคลากรในองค์กรมาก เพราะเป็นการรับรู้ของบุคคลากรทั้งระดับบุคคลและกลุ่ม ซึ่งเป็นพฤติกรรมองค์กร ดังนั้น การกำหนดรูปแบบการบริหารจึงต้องพิจารณาถึงความต้องการของบุคคลากรทั้งระดับบุคคลและกลุ่ม

ธนากาญจน์ วิฑูรพงศ์ (2551: 15) ที่เห็นว่าบรรยากาศองค์กรมีความสำคัญเพราะจะทำให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคลในองค์กร และเป็นสื่อกลางระหว่างปัจจัยด้านระบบกับด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ นิภา แก้วศรีงาม (2550 : 204) กล่าวว่า บรรยากาศขององค์กรที่ดีจะส่งผลให้บุคคลทำงานได้ดียิ่งขึ้น สิ่งที่จะสร้างบรรยากาศที่ดี ได้แก่ การบังคับบัญชาที่ดี สมาชิกองค์กรมีขวัญกำลังใจดี รวมทั้งองค์กรมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่ดี นอกจากนี้ สมยศ นาวิกการ (2549: 215) ได้เสนอองค์ประกอบของบรรยากาศองค์กร เป็น 9 มิติ ได้แก่ 1) โครงสร้างองค์กร 2) ความรับผิดชอบ 3) การให้รางวัลและการลงโทษ 4) ความเสี่ยงของงาน 5) ความอบอุ่น 6) การสนับสนุนจากผู้บังคับ บัญชา 7) มาตรฐานในการปฏิบัติงาน 8) ความขัดแย้ง และ 9) ความภักดีต่อองค์กร

สุพัตรา เพชรมณี; และเชี่ยวชาญ อาศัวัฒนกุล (2548: 30-32) กล่าวว่าปัจจัยที่เกี่ยวกับบรรยากาศมี 19 มิติ ได้แก่ 1) โครงสร้างการทำงาน 2) รางวัลตอบแทน 3) การรวมอำนาจ 4) การสนับสนุนให้พนักงานมีการอบรมและพัฒนา 5) ความมั่นคงและการเสี่ยง 6) การยินยอมให้มีการขัดแย้งในองค์กร 7) การรับรู้ในผลงาน 8) ขวัญในการทำงาน 9) ความยืดหยุ่น 10) ความรู้สึกที่ต้องการให้องค์กรประสบผลสำเร็จ 11) ความเป็นอิสระ 12) ความอบอุ่นและการสนับสนุน 13) อุปสรรค 14) ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 15) การติดต่อ สื่อสารที่เปิดเผย 16) การแบ่งชั้นต่าง ๆ ในองค์กร 17) การใช้ข้อมูลเพื่อการควบคุม 18) ความแตกต่างภายในองค์กร 19) สภาพของวุฒิภาวะ และสอดคล้องกับ วรรณภา ณ สงขลา (2550: 35-36) กล่าวว่าปัจจัยที่เกี่ยวกับบรรยากาศมี 10 มิติ ได้แก่ 1) โครงสร้างขององค์กร 2) ความสัมพันธ์ระหว่างกรให้รางวัลและการลงโทษ 3) การรวมอำนาจการตัดสินใจ 4) การเน้นความสำเร็จในงาน 5) การให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและพัฒนา 6) ความมั่นคงกับการเสี่ยง ความกดดันต่าง ๆ 7) การเปิดเผยกับการปกป้อง 8) สถานภาพและขวัญ 9) การยอมรับและการส่งข้อมูลกลับ 10) ความสามารถและความคล่องตัวขององค์กร

สรุปได้ว่า บรรยากาศองค์กร ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การรับรู้หรือความรู้สึกของบุคคลากรที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนอันเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคคลากรและนักเรียนที่ปฏิบัติงานร่วมกัน แล้วส่งผลต่อขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของทุกคน ก่อให้เกิดบรรยากาศการทำงานในโรงเรียน

6. ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สามของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ทั้ง 6 โรงเรียน

การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการพิจารณาตัวบ่งชี้ 3 กลุ่มตัวบ่งชี้คือ กลุ่มตัวบ่งชี้ขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ให้สอดคล้องกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ผลการประเมินนำเสนอโดยคำนวณผลเป็นรายตัวบ่งชี้และแยกตามแต่ละประเภทของตัวบ่งชี้โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยผลการประเมินแต่ละตัวบ่งชี้ และนำเสนอผลการประเมินในภาพรวมเพื่อใช้พิจารณาตัดสินผลและรับรองมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษา จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร สรุปได้ดังนี้

ตาราง 4 สรุปผลรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
สกลนคร

กลุ่มการประเมิน โรงเรียน	โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	โรงเรียนที่ 6
กลุ่มตัวบ่งชี้ พื้นฐาน						
ตัวบ่งชี้ที่ 1	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ 2	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ 3	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
ตัวบ่งชี้ที่ 4	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
ตัวบ่งชี้ที่ 5	ปรับปรุง	ปรับปรุง	ปรับปรุง เร่งด่วน	ปรับปรุง	ปรับปรุง เร่งด่วน	ปรับปรุง
ตัวบ่งชี้ที่ 6	ดี	ดี	พอใช้	ดี	พอใช้	ดี
ตัวบ่งชี้ที่ 7	ดีมาก	ดี	พอใช้	พอใช้	พอใช้	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ 8	ดีมาก	ดีมาก	พอใช้	พอใช้	ดีมาก	ดีมาก
กลุ่มตัวบ่งชี้ อัตลักษณ์						
ตัวบ่งชี้ที่ 9	ดีมาก	ดี	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ 10	ดีมาก	ดี	ดีมาก	ดี	ดี	ดีมาก
กลุ่มตัวบ่งชี้ มาตรการส่งเสริม						
ตัวบ่งชี้ที่ 11	ดีมาก	ดี	ดี	ดี	ดี	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ 12	ดีมาก	ดี	ดี	ดี	ดี	ดีมาก

จากตาราง 4 พบว่ามาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) ที่ประกอบด้วย 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวบ่งชี้ขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ซึ่งมีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 12 ตัวบ่งชี้ เมื่อพิจารณาจะพบว่า มีตัวบ่งชี้ที่มีการปรับปรุงเร่งด่วน ปรับปรุง และพอใช้ แต่จะพบว่าในตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นตัวบ่งชี้ที่ทุกโรงเรียนประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยจึงใช้ตัวบ่งชี้นี้เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อประสิทธิผลของคุณภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

6.1 โรงเรียนที่ 1

ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม เมื่อวันที่ 30-31 สิงหาคม 2554 และ 1 กันยายน 2554 ได้รับข้อเสนอแนะดังนี้

1. มาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษา

- 1.1 ควรพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ให้สูงขึ้น
- 1.2 สถานศึกษาควรวางแผนจัดกิจกรรมสอนเพิ่มเติมความรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมในการทดสอบระดับชาติร่วมกับโรงเรียนในเครือข่าย พร้อมทั้งสร้างความตระหนักแก่ผู้เรียนให้เห็นความสำคัญของการทดสอบระดับชาติ
- 1.3 สถานศึกษาควรจัดหาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ตัวชี้วัดในสาระการเรียนรู้มาประกอบการเรียนการสอนเสริมแก่ผู้เรียน
- 1.4 สถานศึกษาควรจัดเสริมแรงเพื่อจูงใจให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการทดสอบระดับชาติ เช่น การให้เกียรติบัตร หรือการให้รางวัลแก่ผู้ที่ได้คะแนนในระดับดี
- 1.5 ควรฝึกทักษะให้ผู้เรียนได้สรุปเป็นองค์ความรู้จากการฟัง พูด อ่าน เขียน และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับผู้เรียน
- 1.6 ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานทุกโครงการและทุกกิจกรรมหรือมีการประเมินผลการเรียนรู้ก่อน-หลังเรียนอย่างต่อเนื่องตลอดไป
- 1.7 ควรมีการต่อยอดความสำเร็จของนักเรียนด้วยการให้ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการ สถานศึกษาและ ผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันบริจาคงบประมาณในการดำเนินงาน

2. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศึกษา

- 2.1 ควรบรรจุโครงการพิเศษที่ส่งเสริมบทบาทสถานศึกษาไว้ในแผนการดำเนินงานประจำปี

2.2 ควรจัดส่งเสริมกิจกรรมที่ส่งผลในการพัฒนาผู้เรียน ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3 ควรมีการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และผลการประเมินไปใช้การพัฒนางาน

3. มาตรฐานด้านการจัดการการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1 ควรมีการนิเทศ กำกับติดตาม ผลการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

3.2 ควรพัฒนาครู โดยส่งครูเข้ารับการอบรม สัมมนาเพื่อนำเอาเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ที่เน้นทักษะกระบวนการมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

3.3 ครูควรปรับการเปลี่ยนแปลงการสอนโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมระหว่างครูกับนักเรียน และผู้เรียนด้วยกันให้มากขึ้น

3.4 ควรเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ ศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสู่การเป็นครูมืออาชีพ

4. มาตรฐานด้านการประกันคุณภาพภายใน

4.1 ควรจัดพิมพ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เป็นส่วนแรกของข้อมูลสารสนเทศ

4.2 ควรจัดอบรม สัมมนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม เมื่อวันที่ 30-31 เดือน สิงหาคม และ 1 กันยายน พ.ศ.2554 มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกในภาพรวมการศึกษาระดับพื้นฐาน : มัธยมศึกษา ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาโดยพบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีคะแนน

5.39 อยู่ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง

6.2 โรงเรียนที่ 2

ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม เมื่อวันที่ 4-6 กรกฎาคม 2555 ได้รับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553

1. ด้านผลการจัดการศึกษา

ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น โดยได้รับการสอนซ่อมเสริมอย่างจริงจัง ควรได้รับการพัฒนาให้มีทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน และควรมีความสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ และนำเสนอผลงานอย่างจริงจัง

2. ด้านการบริหารจัดการศึกษา

ผู้บริหารควรใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่นได้รับข้อมูลสารสนเทศ ให้ความคิดเห็น เสนอแนะและเลือกแนวทางประกอบการตัดสินใจ กำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ดำเนินงานติดตามตรวจสอบ ปรับปรุงพัฒนา และใช้ข้อมูลผลการประเมิน หรือผลการวิจัยมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา และส่งเสริมพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

3. ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1 ครูควรมีการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน รวมทั้งการวางเงื่อนไขให้ผู้เรียนประเมินความก้าวหน้าของตนเองและนำมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาตนเอง

3.2 ครูควรมีการวิเคราะห์ผลการประเมินและนำมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

3.3 ครูควรมีการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. ด้านการประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษาควรเผยแพร่ผลงานในด้านกระบวนการที่สะท้อนให้เกิดการพัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด ได้บรรลุเป้าหมาย โดยการพัฒนากิจกรรมที่ทำให้เกิดพัฒนาการของการประกันคุณภาพภายใน และดำเนินการจัดทำโครงการวิจัยและสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน และดำเนินการเผยแพร่ให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางเพื่อให้ส่งผลสู่ความเป็นเลิศ

สรุปได้ว่า จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม เมื่อวันที่ 4-6 เดือน กรกฎาคม พ.ศ.2555 มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกในภาพรวมการศึกษาขั้นพื้นฐาน : มัธยมศึกษา ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา โดยพบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีคะแนน 6.76 อยู่ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง

6.3 โรงเรียนที่ 3

เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม เมื่อวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555 ได้รับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553

1. ด้านผลการจัดการศึกษา

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา ควรมีการประชุมเพื่อวางแผนกำหนดเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กำหนดให้ครูที่มีวุฒิตรงตามวิชาเอกในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กำหนดรายละเอียด วิธีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการติดตาม กำกับ ควบคุม และดูแลการดำเนินงานต่าง ๆ รวมถึงการนำผลการดำเนินงานมาสรุปเมื่อสิ้นปีการศึกษาให้เป็นระบบบริหารคุณภาพ (PDCA)

1.2 ผู้บริหารและครูผู้สอนควรสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเข้ารับการทดสอบระดับชาติในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการกระตุ้น และจูงใจให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ รักการเรียนรู้ และเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เช่น มอบรางวัลให้สำหรับผู้เรียนที่มีผลการเรียนที่พัฒนาขึ้น มีการยกย่องชมเชย ประกาศรายชื่อผู้เรียนหน้าเสาธงอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมตอบปัญหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในกิจกรรมหน้าเสาธงโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหมุนเวียนสับเปลี่ยนให้ครบ 8 กลุ่มสาระในแต่ละวัน พร้อมกับมอบรางวัลสำหรับผู้เรียนที่ตอบคำถามถูก เป็นต้น

1.3 การจัดกิจกรรมสอนเสริมเพิ่มเติมประสบการณ์ให้กับผู้เรียนในทุกระดับชั้น เช่น การนำแบบวัดแบบทดสอบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่หลากหลายจาก สทศ. ในแต่ละปี มาฝึกให้ผู้เรียนได้ทำและวิเคราะห์ร่วมกันกับครูผู้สอนในช่วงโมงสุดท้ายของแต่ละวัน (ซึ่งได้จาก

การทดเวลาในคาบเรียนแต่ละคาบในตารางให้ลดลงจากคาบเรียนละ 1 ชั่วโมง ให้เหลือคาบเรียนละ 50 นาที) ควรดำเนินงานดังกล่าวเป็นประจำทุกวันอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา

1.4 การจัดกิจกรรมเข้าค่ายเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการทดสอบระดับชาติ O-Net ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ที่สถานศึกษาดำเนินการอยู่แล้วให้ต่อเนื่อง และควรทำการวิเคราะห์จุดด้อยของผู้เรียนจากแบบทดสอบ มาปรับปรุงและพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับสภาพจริงของผู้เรียนแต่ละคน

2. ด้านการบริหารจัดการศึกษา

2.1 สถานศึกษาควรเอื้ออำนวยความสะดวก จัดหางบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ สำหรับจัดเก็บรวบรวมสารสนเทศ ให้ครูผู้สอนได้ไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยสร้างแรงจูงใจ ให้กำลังใจ ยกย่องชมเชย ให้รางวัล สำหรับครูที่มีผลงาน จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครูที่มีความรู้ ความสามารถที่เป็นครูแกนนำ ครูต้นแบบ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปด้วยกัน การแลกเปลี่ยนระหว่างโรงเรียนในสังกัดเดียวกัน ระหว่างโรงเรียนต่างสังกัด หรือระหว่างโรงเรียนกับบุคคล และหน่วยงานภายนอก การแบ่งกลุ่มการทำงานเป็นทีม ผนึกกำลังระหว่างกลุ่มวิชาการ กลุ่มงบประมาณ กลุ่มงานบุคคลากร และกลุ่มงานบริหารงานทั่วไปอย่างเสมอภาค สร้างทีมงานในการติดตามตรวจสอบการทำงาน ปัญหา อุปสรรคของการทำงานแต่ละฝ่าย เพื่อนำมาช่วยกันปรับปรุงแก้ไข ให้งานบรรลุได้ตามเป้าหมายที่กำหนด สร้างบรรยากาศการทำงานที่มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารทั้งโดยตรง และโดยอ้อม เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานหลักสูตร และจะส่งต่อการพัฒนางานของสถานศึกษาแบบยั่งยืนตลอดไปยิ่งขึ้น

2.2 สถานศึกษาควรมีการระดมความคิด มีการวางแผนในการพัฒนาปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ความสะอาด ความสวยงาม ของอาคารเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงอาหาร บริเวณพื้นที่ตามจุดต่าง ๆ เช่น ที่จัดเก็บสิ่งปฏิกูล ขยะให้เป็นสัดส่วน ถูกสุขลักษณะ มีรั้วล้อมรอบ เพื่อป้องกันการกระจายกลิ่น โดยมอบหมายให้ครู และนักเรียนทุกระดับชั้นได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ดูแล เอาใจใส่ และรักษาความสะอาดทุกพื้นที่ ควรริบดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัดให้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนา ปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารให้มีความใหม่และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น นำไปสู่ความรักความผูกพันระหว่างโรงเรียนกับลูกศิษย์ และให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การประกันคุณภาพการศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น พัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน เช่น

การทำสวนสมุนไพร โดยนำพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และจากแหล่งอื่น ๆ มาปลูก แต่ละคนควรเขียนชื่อติดไว้เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาสมุนไพร ลักษณะ คุณประโยชน์ของสมุนไพรแต่ละชนิด เพื่อเป็นการอนุรักษ์สมุนไพรในท้องถิ่นและของไทย ที่ให้นักเรียนและผู้สนใจศึกษา การจัดแหล่งเรียนรู้แบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาภูมิทัศน์สภาพแวดล้อม สื่อเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน และตามจุดเน้น จุดเด่นของสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้หลากหลายมากขึ้น

2.3 ควรจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้สะอาดร่มรื่น และบรรยากาศทางวิชาการทั่วทั้งโรงเรียนอย่างเป็นปัจจุบัน และทั่วถึงทุกส่วนของโรงเรียน รวมทั้งการจัดห้องพักครู แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทุกห้อง ที่เป็นระเบียบเรียบร้อย พร้อมใช้งาน ไม่ควรมีห้องใดที่ปิดตายอย่างถาวร ต้นไม้ทุกต้นในโรงเรียนทั้งครูและนักเรียนควรรู้จัก การกำหนดเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของโรงเรียนควรกำหนดให้เห็นภาพชัดเจน ไม่ควรกำหนดกว้างเกินไป แผนพัฒนา/แผนปฏิบัติการ/โครงการ ควรเขียนให้สอดคล้องกับการปฏิบัติจริงและสอดคล้องกันทุกปี และสอดคล้องกับผลการประเมิน การประเมินผลการดำเนินงานแต่ละโครงการควรมีเครื่องมือประเมินและวิธีการประเมินที่แตกต่างกันตามเป้าหมายของแต่ละโครงการ แต่ละโครงการควรประเมินให้ครบทั้ง 3 ส่วน คือ เป้าหมาย ความพึงพอใจ ระบบและกลไก

2.4 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูไม่ควรยืมบันทึกหลังสอน หรือบันทึกที่ไม่ชัดเจน จึงควรบันทึกให้ครบทั้ง 3 ประเด็น คือ ผลการจัดการเรียนรู้ ปัญหาที่พบ/จุดที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะหรือสิ่งที่ปรับปรุงพัฒนาแล้ว เพื่อการนำไปใช้จริง และมีการปรับปรุงพัฒนาต่อเนื่องตามวงจรบริหารแบบ PDCA และควรมีบันทึกการซ่อมเสริมนักเรียนด้วยโดยผู้บริหาร และหัวหน้าฝ่ายวิชาการควรเข้ามาดูแลเป็นพิเศษและต่อเนื่อง วงจรบริหารแบบ PDCA ไม่ใช่ปฏิบัติแต่ผู้บริหารเท่านั้น ควรมีหลักฐานในการปฏิบัติงานของทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน ด้วย จึงจะเป็นการบริหารและการทำงานที่เป็นระบบและต่อเนื่องทั่วทั้งโรงเรียนและให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างเต็มที่

3. ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1 สถานศึกษาควรมีการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง และควรมีการสรุปผลคะแนนการนิเทศของคณะกรรมการนิเทศ ให้กับครูทุกคนได้รับทราบว่ายู่ในระดับคุณภาพใดเพื่อให้ครูได้นำไปพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ปรับการเรียน

เปลี่ยนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรมีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

3.2 ครูควรนำผลการวิเคราะห์ผู้เรียนมาวางแผนในการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียนตามระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนในกลุ่มเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน ได้แก่ การคิดหัวข้อของรายงานโครงงานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาในแผนการสอนของครูตามความสนใจของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ควรดำเนินงานให้ครอบคลุมผู้เรียนทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง

3.3 ครูควรจัดสภาพบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ เช่น การพูดคุยทักทายกับผู้เรียนก่อนนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อสร้างความรู้สึกรู้สึกเป็นกันเองให้กับผู้เรียนได้ผ่อนคลาย การนำเพลง หรือเกมต่าง ๆ มาสอดแทรกระหว่างเรียน โดยเฉพาะในวิชาหลักที่มีเนื้อหาที่ยาก ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

3.4 ครูควรวางแผนให้ผู้เรียนได้ประเมินความก้าวหน้าของตนเอง เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาผลงาน ชิ้นงานในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น เช่น การประเมินผลงานตนเอง ประเมินผลงานกลุ่ม จากใบงาน รายงานและโครงงานท้ายเล่ม ควรดำเนินงานให้ครอบคลุมผู้เรียนทุกคนทุกระดับชั้น อย่างต่อเนื่อง

3.5 ครูควรมีการจัดทำผลงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหา ปรับปรุง พัฒนาผู้เรียน หรือพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ครอบคลุมครูทุกคนตามที่สถานศึกษากำหนด ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

4. ด้านการประกันคุณภาพภายใน

4.1 สถานศึกษาควรนำผลจากการดำเนินการและการประเมินตนเองในรอบปีที่ผ่านมา เพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่าและมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานต้นสังกัด ต้องติดตามความเคลื่อนไหวของระบบ มาตรฐาน เกณฑ์การประเมิน ตัวชี้วัดของการประเมินภายนอกอยู่เสมอ โดยมีการติดตามและกำกับดูแลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างมีระบบ PDCA พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณ อุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัยและเพียงพอ

4.2 สถานศึกษาควรมีการเตรียมการเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่บุคลากร และจัดให้มีกลไกในการดำเนินงาน บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันวางแผน ต้องร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ประเมินผลการดำเนินงานก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ทราบว่าการทำงานในแต่ละขั้นตอนมีปัญหา อุปสรรค จะมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคนั้น ๆ อย่างไร และเครื่องมือที่นำมาใช้ต้องมีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ต้องมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ ที่เหมาะสมเพื่อปรับปรุง แก้ไขปัญหาอุปสรรคไปด้วย โดยเน้นที่เป้าหมาย คือตัวนักเรียนเป็นสำคัญ การเชิญผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษามาช่วยระดมความคิดให้เป็นส่วนหนึ่งของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ต้องมีความใกล้ชิดกับชุมชนเป็นหน่วยงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ต้องประสานงานกับชุมชนท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมมากที่สุด และเพื่อให้ได้บรรลุตามแผนยุทธศาสตร์ที่ 5 การประกันคุณภาพการศึกษา และยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากที่สุด

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สาม เมื่อวันที่ 4-6 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555 มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกในภาพรวมการศึกษาขั้นพื้นฐาน : มัธยมศึกษา ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา โดยพบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีคะแนน 3.98 อยู่ระดับคุณภาพต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วน และคะแนนรวมทั้งหมด 70.68 อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ ทำให้ต้องหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ

6.4 โรงเรียนที่ 4

ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สาม เมื่อวันที่ 2-4 กรกฎาคม 2555 ได้รับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553

1. ด้านผลการจัดการศึกษา

1.1 ผู้เรียนควรได้รับองค์ความรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ครอบคลุมทั้งเนื้อหาความรู้และทักษะปฏิบัติโดยครูควรสอนให้ครอบคลุมตัวชี้วัดตามที่หลักสูตรกำหนด คำนึงถึงธรรมชาติวิชาพร้อมทั้งดำเนินการพัฒนาผลจาก O-NET ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับคุณภาพต้องปรับปรุงเร่งด่วน 3 กลุ่ม ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง 2 กลุ่ม ระดับคุณภาพพอใช้ 2 กลุ่มสาระ และระดับคุณภาพดี 1 กลุ่ม คือ กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา

โดยผลการสอบ O-NET ของ สทศ. ได้สรุปรายละเอียดตามมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละวิชาแล้ว สรุปผลเด็กเป็นรายบุคคลไว้อย่างเรียบร้อยแล้วมาวิเคราะห์วางแผนพัฒนาผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจัง หรือพัฒนาผู้เรียนทั้งระบบ

1.2 ผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมด้านการคิดแก้ปัญหาและส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งใน และนอกสถานศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น ห้องสมุดควรปรับปรุงให้เป็นศูนย์ข้อมูล E-learning กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และติดตามผลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2. ด้านการบริหารจัดการศึกษา

สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดนั้น ในการบริหารตามโครงสร้างของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพครบทั้ง 8 แผน ควรนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาการดำเนินงานด้านบริหารต่อไปให้ครบทุกขั้นตอน

3. ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1 ครูทุกคนควรบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ครอบคลุมปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน วิธีแก้ไข และประเมินผลการดำเนินงานโดยผู้บริหารควรติดตามเพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

3.2 ครูส่วนใหญ่ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ แต่ครูทุกคนควรเพิ่มเติมความรู้ เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายบุคคล เพื่อข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้และนำผลการประเมินที่วิเคราะห์มาใช้สอนซ่อมเสริมพร้อมพัฒนาผู้เรียน

4. ด้านการประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษาให้ความสำคัญในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานั้น ได้ดำเนินการบริหารสถานศึกษาที่ใช้เครื่องมือการบริหารแบบระบบคุณภาพ (PDCA) ที่ดำเนินงานให้ครบทุกขั้นตอนโดยการที่นำผลการประเมินไปใช้เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงวางแผนในปีต่อไป

สรุปได้ว่า จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม เมื่อวันที่ 2-4 เดือนมกราคม พ.ศ.2555 มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกในภาพรวมการศึกษาขั้นพื้นฐาน : มัธยมศึกษา ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา โดยพบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีคะแนน 7.03 อยู่ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง

6.5 โรงเรียนที่ 5

เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรครู จำนวน 15 คน ผู้เรียน จำนวน 290 คน ได้รับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตาม กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553

1. ด้านผลการจัดการศึกษา

1.1 ผู้เรียนควรได้รับการสอนซ่อมเสริมทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการ กำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษา ดำเนินการต่อเนื่องเป็นระบบทุกปี

1.2 สถานศึกษาควรหาวิธีการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทุก วิชาให้สูงขึ้น เช่น การจัดอบรมเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก่อนทดสอบ หรือการจัดหา แบบทดสอบระดับชาติจากปีที่ผ่าน ๆ มาฝึกฝนพร้อมด้วยการอธิบายเชิงเหตุผลที่มาของคำตอบที่ ถูกต้องร่วมกับผู้เรียน เป็นต้น อีกทั้งสร้างความเข้าใจในการทดสอบระดับชาติให้เด็กและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องเข้าใจ เพื่อให้ทุกฝ่ายรับรู้ถึงผลกระทบและเกิดการพัฒนาร่วมกันอย่างจริงจังต่อไป

1.3 ผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่าง หลากหลายจากแหล่งเรียนรู้มากกว่าการจดจำเรียนรู้จากตำราเพียงสำนักพิมพ์ใดสำนักพิมพ์หนึ่ง โดยครูอาจส่งเสริมด้วยการจัดการหนังสือ ตำราเรียนจากหลาย ๆ สำนักพิมพ์ มาส่งเสริมให้ผู้เรียน วิเคราะห์ความแตกต่างและเพื่อให้เกิดความหลากหลายในมุมมองความคิด ก่อนนำมาสรุปเป็น องค์ความรู้ของตนเอง เพื่อเพิ่มมุมมองความคิดไปสู่ความหลากหลายในการเรียนรู้ต่อไปเข้าใจ เพื่อเตรียมพร้อมในการทดสอบต่อไป

2. ด้านการบริหารจัดการศึกษา

สถานศึกษาควรบริหารจัดการ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบของวงจรคุณภาพ (PDCA) ทั้ง 4 ด้าน และยึดหลักความคุ้มค่า คือ มี การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่ส่วนร่วม ส่งเสริมให้ บุคลากรใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างประหยัด และคุ้มค่า รักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ตลอดไป

3. ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1 ครูควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกันในการจัดการเรียนการ สอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนทุกสัปดาห์

3.2 ครูควรนำข้อมูลจากการประเมินการปฏิบัติงานของครู มาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง พร้อมกับเสริมสร้างความเข้าใจให้ครูเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล การออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล การซ่อมเสริมผู้เรียนจากผลการประเมินการเรียนรู้ และทำการวิจัยที่แก้ไขสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน อันเป็นเหตุให้ผู้เรียนมีอุปสรรคต่อการเรียนรู้

4. ด้านการประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษาควรส่งเสริมบุคคลากรให้พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการส่งเสริมสนับสนุนและกำกับดูแล จากหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องดำเนินการให้ครอบคลุมทุกตัวบ่งชี้ตามกฎหมายกระทรวง เรื่องการประเมินจะสามารถสะท้อนประสิทธิภาพของคุณภาพการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา

จากผลการประเมินคุณภาพภายในรอบที่สาม เมื่อวันที่ 20-22 เดือนมกราคม พ.ศ. 2557 มีผลการประเมินคุณภาพภายในภาพรวมการศึกษาขั้นพื้นฐาน : มัธยมศึกษา ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา โดยพบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีคะแนน 7.55 อยู่ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง

6.6 โรงเรียนที่ 6

เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรสายบริหาร 1 คน ได้รับการประเมินคุณภาพภายในรอบที่สาม เมื่อวันที่ 24 – 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 มีการจัดการศึกษา 1 ระดับ คือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : มัธยมศึกษา มีบุคลากร จำนวน 16 คน ผู้เรียน จำนวน 329 คน ได้รับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553

1. ด้านผลการจัดการศึกษา

1.1 ผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริม พัฒนาให้มีความสามารถด้านทักษะกระบวนการคิดมากยิ่งขึ้น โดยครูจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อเป็นการกระตุ้นและท้าทายให้ผู้เรียน เกิดความสนใจอยากเรียนรู้ เช่น กิจกรรมทดลอง กิจกรรมสืบค้นความรู้จากข้อมูลสารสนเทศ ข่าวประเภทต่าง ๆ กิจกรรมสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งในและนอกสถานศึกษา กิจกรรมเชื่อมโยงความรู้ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้จากการฟัง อ่าน พูด เขียน จากประสบการณ์การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ สามารถสร้างองค์ความรู้พัฒนาทักษะ แสดง

ความคิดผ่านการพูด ทักษะการเขียนสื่อสาร สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้นำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

1.2 ผู้เรียนควรได้รับการเสริมสร้างลักษณะให้มีความรักการอ่านมากยิ่งขึ้น ใช้กระบวนการอ่านสร้างองค์ความรู้ สามารถใช้ความคิดหรือทักษะ วิเคราะห์ประเมิน วิพากษ์วิจารณ์ ความสมเหตุสมผล เห็นคุณค่า เรื่องที่อ่าน งานเขียน นำมาเป็นแนวคิดในการพัฒนากระบวนการความคิด

2. ด้านการบริหารจัดการศึกษา

2.1 สถานศึกษาควรจัดประชุมปฏิบัติการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการกำหนดเป้าหมายผลของการบริหารจัดการยี่ดคุณภาพผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมพัฒนากระบวนการคิดของครูที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ในแผนปฏิบัติการประจำปี และกิจกรรมตามหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 สถานศึกษาควรจัดกระบวนการในการพัฒนาครูและบุคลากร ส่งเสริมต่อยอดความคิดในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ครูนำไปใช้สอนจริงในการพัฒนาผู้เรียนให้หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจครอบคลุมพัฒนาทั้งความรู้ทักษะที่จำเป็น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และความคิดรวบยอดอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1 ครูควรมีการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา และระดับพัฒนาการของผู้เรียน รวมทั้งให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองและนำผลมาปรับปรุงพัฒนาตนเอง

3.2 ครูควรมีการวิเคราะห์ผลประเมินและนำผลประเมินมาใช้พัฒนาผู้เรียน และวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. ด้านการประกันคุณภาพภายใน

4.1 สถานศึกษาควรจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการประกันคุณภาพให้ชัดเจน สอดคล้องตรงกันทั้งผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนครูในการพัฒนาบูรณาการเชื่อมโยงการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และใช้แผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา

4.2 สถานศึกษาควรพัฒนาวิธีคิด วิธีปฏิบัติของครูโดยการนิเทศติดตามเสริมสร้างกระบวนการเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากมาตรฐานของกรม

ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา
มาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตรสถานศึกษา และแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกัน
ปรับโครงสร้างการบริหารยึดเป้าหมายผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.3 สถานศึกษาควรพัฒนาระเบียบวัดผลตามหลักสูตรสถานศึกษาให้เอื้อและ
สอดคล้องกับการใช้ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจริงในทุกด้านจากการประเมินระหว่างเรียน ปลายปี
ปลายภาค โดยปรับปรุงแบบ ปถ. 05 ให้สอดคล้องกับการพัฒนา ผู้บริหารและคณะกรรมการ
วิชาการนิเทศกำกับติดตามการปฏิบัติ ส่งเสริมการพัฒนาวัดผลตามสภาพจริงด้านความรู้
ทักษะที่จำเป็น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และความคิดรวบยอดในคราวเดียวกัน

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม เมื่อวันที่ 24-26 เดือนกุมภาพันธ์
พ.ศ. 2557 มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกในภาพรวมการศึกษาขั้นพื้นฐาน : มัธยมศึกษา
ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา โดยพบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีคะแนน 6.59 อยู่ระดับคุณภาพ
ต้องปรับปรุง

สรุปได้ว่า จากการประเมินภายนอกรอบสามของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วน
จังหวัดสกลนคร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในระดับต้องปรับปรุง และ
พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งจุดที่
ควรพัฒนาของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ได้แก่ 1) ด้านผลจัดการศึกษา
ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 2) ด้าน
การบริหารจัดการศึกษา ควรนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาบริหารทั่วไป 3) ด้านการจัดการ
เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอน การกำกับ
ติดตามกิจกรรมผู้เรียน และการนำผลประโยชน์ไปพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ 4) ด้านการประกัน
คุณภาพภายใน ขาดการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการวางแผน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีดังนี้

กัญญา ศรีตัง (2556: 58) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาคุณภาพ
ผู้เรียนในวิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนา
คุณภาพผู้เรียนด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามี
การกำหนดเทคนิคการสอนให้มีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายและมีการกำหนดกิจกรรมการ
เรียนรู้ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักการจุดหมายมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะรายวิชา

เก็จกนก เอื้อวงศ์ (2546: 343) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ข้อค้นพบเชิงปริมาณ พบว่า สถานศึกษาทั้ง 2 กลุ่มคุณภาพ ส่วนใหญ่ดำเนินการครบกระบวนการ คือ มีการวางแผน การดำเนินการ และการตรวจสอบ ประเมินและปรับปรุงคุณภาพ ข้อค้นพบเชิงคุณภาพ พบว่าการดำเนินการแต่ละด้านยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาในกลุ่มคุณภาพที่ 1 ดำเนินการครบถ้วนมากกว่าโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาในกลุ่มคุณภาพที่ 5

วรารักษ์ บุญเยี่ยม (2546: 135-139) ได้ศึกษาสภาพการใช้ผลการประเมินภายนอก เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอก เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยสถานศึกษาที่ได้รับรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษาในรอบแรกจำนวน 147 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายและการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบพหุวิภาค ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) สถานศึกษาใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงแนวคิดอย่างครบถ้วน ใช้ผลการประเมินภายนอก ในเชิงแนวคิดเพียงบางส่วน และไม่ใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงแนวคิด คิดเป็นร้อยละ 70.75, 23.81 และ 5.44 ตามลำดับ สถานศึกษาใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงตรวจสอบยืนยันอย่างครบถ้วน ใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงตรวจสอบยืนยันเพียงบางส่วน และไม่ใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงตรวจสอบยืนยัน คิดเป็นร้อยละ 73.47, 19.73 และ 6.80 ตามลำดับ สถานศึกษาใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงสัญลักษณ์อย่างครบถ้วน ใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงสัญลักษณ์เพียงบางส่วน และไม่ใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงสัญลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 71.43, 22.45 และ 6.12 ตามลำดับ และสถานศึกษาใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติเพียงบางส่วน ใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติอย่างครบถ้วน และไม่ใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 54.42, 35.37 และ 10.20 ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอก เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 4 รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 คือ สถานศึกษาที่มีผลการประเมินภายนอกในระดับ ควรปรับปรุง และทัศนคติต่อการประเมินภายนอกของผู้บริหารสถานศึกษา ตามลำดับ นอกจากนี้สถานศึกษาที่มีผลการประเมินภายนอกในระดับพอใช้ มีอิทธิพลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกอย่างครบถ้วนในเชิงแนวคิด ในเชิงตรวจสอบยืนยัน และในเชิงสัญลักษณ์

เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น และทักษะการสื่อสารของผู้ประเมินภายนอก มีอิทธิพลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติอย่างครบถ้วนเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น โมเดลการถดถอยโลจิสติกพหุวิภาค การใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงตรวจสอบยืนยัน การใช้ผล การประเมินภายนอกในเชิงสัญลักษณ์ การใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงแนวคิด และการใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติ สามารถจำแนกกลุ่มสถานศึกษาที่ใช้ผลการประเมินภายนอกได้อย่างถูกต้อง ร้อยละ 80.27, 79.59, 75.51 และ 72.79 ตามลำดับ

ปราโมทย์ คำโท (2550: 159-161) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี ใน 4 รูปแบบ คือ การใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงแนวคิด การใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงตรวจสอบยืนยัน การใช้ผลประเมินภายนอกในเชิงสัญลักษณ์ และการใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t – test) ผลการศึกษาค้นคว้า การใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี พบว่า

1. ผู้บริหารและหัวหน้างานมีความคิดเห็นต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงแนวคิด การใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงตรวจสอบยืนยัน การใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงสัญลักษณ์ และการใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี พบว่าทั้ง 4 รูปแบบ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97, 3.90, 3.88 และ 3.87 ตามลำดับ

2. ผู้บริหารและครูที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี ในรูปแบบการใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงแนวคิด การใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงตรวจสอบยืนยันและการใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน แต่การใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงสัญลักษณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคคลากรที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพ ของโรงเรียนขยายโอกาสมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพเป็นหัวหน้างาน

3. ผู้บริหารและครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในรูปแบบการใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงแนวคิด การใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงตรวจสอบยืนยัน การใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงสัญลักษณ์และการใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน

4. ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในรูปแบบการใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงแนวคิด การใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงตรวจสอบยืนยัน การใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงสัญลักษณ์และการใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน

พะยอมศรี วรณวนารักษ์ (2543) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูง คือ การพัฒนาความเชื่อ ความคิด และการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการทำงานของบุคลากร การสำรวจความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การเตรียมความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศ การนำข้อมูลสารสนเทศมากำหนดเกณฑ์ ระดับคุณภาพของสถานศึกษา ทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรและของโรงเรียน และจัดทำหลักสูตรเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาและการแสดงความคิดเห็นของชุมชนต่อการเรียนการสอน ส่วนประเด็นที่เป็นปัญหารุนแรง คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบ การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เอกสารและสื่อด้านการประกันคุณภาพการศึกษาไม่เพียงพอและไม่ชัดเจน และชุมชนไม่มีศักยภาพที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สำหรับแนวทางการแก้ปัญหา คือ จัดเอกสารและสื่อด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจน และเพียงพอ สร้างความตระหนักและจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงตามเวลาที่เหมาะสมในการจัดทำมาตรฐานการศึกษา การจัดข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบ การจัดทำมาตรฐาน

การปฏิบัติงาน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และจัดทำโครงการที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ปรีชา รอดมณี (2550 : 103-104) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 40 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) ศึกษาการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 40 และ 2) ศึกษาระดับกระบวนการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 40 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานครใน 4 ด้านคือ การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในเชิงแนวคิด การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในเชิงสัญลักษณ์ และการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ผลการวิจัยพบว่า

1. การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 40 ในแต่ละมาตรฐานดังนี้ มาตรฐานด้านผู้เรียน พัฒนาโดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่กำหนดในมาตรฐานการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรฐานที่ 4 และ 5 เน้นกิจกรรมการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และกำหนดนโยบายปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านครู พัฒนาโดยสนับสนุนให้ครูได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติม เน้นให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดครูเข้าสอนตามความรู้ความสามารถ ความถนัดและสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ด้านผู้บริหาร พัฒนาโดยจัดโครงสร้างองค์การบริหารงานอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ครูใช้วิจัยมาพัฒนาการเรียนการสอน ใช้ศักยภาพด้านวิชาการที่เป็นจุดเด่นของสถานศึกษามาให้บริการด้านการศึกษาแก่ชุมชน

2. ระดับกระบวนการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 40 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้ การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในเชิงสัญลักษณ์ การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติและการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในเชิงแนวคิด

นภาพร ส่งแสง (2550 : 159-161) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาและด้านบริบทของสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการนำผลการประเมินคุณภาพ

ภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา (ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ความสามารถในการตัดสินใจ ความสามารถในการสื่อสาร เจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอก และการมีส่วนร่วมในการประเมิน) และปัจจัยด้านบริบทของสถานศึกษา (ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนเองของครู และวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา) กับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งศึกษาน้ำหนักความสำคัญของกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุด ได้แก่ 1) แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อ การนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และ 2) แบบสอบถามสำหรับครูเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อ การนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ข้อมูลที่ได้นำมา ดำเนินการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานและวิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Blockwise selection และผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ในการประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร มีการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทั้งในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และรวมทุกขนาดสถานศึกษา โดยสถานศึกษาที่มีการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติมากที่สุด คือสถานศึกษาขนาดกลาง รองลงมาคือ ขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ตามลำดับ

2. ตัวแปรปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาและด้านบริบทของสถานศึกษาสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนและร่วมกันส่งผลกระทบต่อ การนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทั้งในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และรวมทุกขนาดสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และ .05 โดยตัวแปรปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาและด้านบริบทของสถานศึกษาสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนและร่วมกันส่งผลกระทบต่อ การนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และรวมทุกขนาดสถานศึกษา ได้เท่ากับร้อยละ 62.0, 76.8, 78.2 และ 72.9 ตามลำดับ

3. ตัวแปรปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาและด้านบริบทของสถานศึกษาร่วมกันอธิบายความแปรปรวนและร่วมกันส่งผลต่อการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 โดยเป็นอิทธิพลทางบวกทั้งหมดทุกตัวแปร และปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา

รุ่งรัตน์ ดวงสร้อยทอง.(2559) ได้ศึกษาเรื่องการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติกรณีศึกษา:มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จากการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการประกันฯไปปฏิบัติภายในมหาวิทยาลัยฯ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ จำนวน 14 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Analysis) พร้อมทั้งให้ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัด การศึกษาของมหาวิทยาลัยฯ ได้ผลดังนี้ ผลการวิจัยพบว่า 1. การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากการพัฒนากระบวนการ (Process) ในแต่ละภารกิจของ มหาวิทยาลัยฯ อย่างเป็นรูปธรรม โดยผลผลิต (Output) ด้านการวิจัยมีคะแนนน้อยที่สุดแต่คะแนนมี แนวโน้มที่ดีขึ้น ส่วนด้านการผลิตบัณฑิตมีคะแนนน้อยรองลงมาและมีคะแนนขึ้นลงในแต่ละปี การศึกษาไม่คงที่ ต่อมาเป็นด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมมีคะแนนขึ้นลงในแต่ละปีการศึกษา ไม่คงที่ และด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมมีคะแนนมากที่สุดและคะแนนมีแนวโน้มที่ดีขึ้น มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ควรส่งเสริมการสำรวจแหล่งงาน หรือประเภทงานที่ เหมาะสมกับบัณฑิตของมหาวิทยาลัยฯ เพื่อหาช่องทางสนับสนุน และผลักดันให้นักศึกษาเป็นที่ ต้องการของแหล่งงาน หรือประเภทงานนั้นๆได้ รวมถึงการหามาตรการ หรือวิธีจูงใจให้อาจารย์เกิด ความสนใจทำผลงานวิจัยให้มีคุณภาพ จนสามารถเผยแพร่ในช่องทางที่ได้มาตรฐานในระดับชาติ หรือ นานาชาติ 2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ได้แก่ ความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบาย การ มอบหมายงาน การกำหนดมาตรฐาน ระบบวัดผลการปฏิบัติงาน และการให้คุณให้โทษ ส่วนสมรรถนะ องค์กร ด้านบุคคลากร เป็นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จึงต้องพัฒนาบุคคลากรให้มีความรู้ ความสามารถทั้ง ทางด้านการบริหาร และทางเทคนิคการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเพียงพอ

สุภาพ โพธิสุวรรณ (2553: 121-128) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลการประเมินภายนอกสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาจังหวัดขอนแก่น การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

สังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น มีประเด็นที่ศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม มาตรฐานรายชื่อ 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมิน

คุณภาพแบบอิงเกณฑ์และแบบอิงสถานศึกษา 4) เพื่อศึกษาผลสรุปการรับรองคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 เป็นรายมาตรฐานของสถานศึกษา 5) เพื่อศึกษาผลสรุปจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา และ 6) เพื่อศึกษาผลการค้นหานวัตกรรมหรือการปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับมัธยมศึกษา) รอบที่ 2 ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาให้การรับรองรายงานผลการประเมินแล้ว พ.ศ.2549 – 2553 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 จำนวน 340 แห่ง สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า

1. สถานศึกษาส่วนใหญ่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 และเปิดสอนในระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนต้น สถานศึกษาได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง จาก สมศ. มากที่สุด ในปี พ.ศ. 2549 ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก (นักเรียน 1 –300 คน) และมีจำนวนครูน้อยกว่า 50 คน

2. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น มีระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับมัธยมศึกษา) ในภาพรวมและรายด้าน (ด้านผู้เรียน ด้านครู และด้านผู้บริหาร) อยู่ในระดับดี โดยด้านครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและด้านผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ภาพรวมรายมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ยกเว้นมาตรฐานที่ 5 ค่าเฉลี่ย 2.48 สำหรับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มาตรฐานที่ 2 ค่าเฉลี่ย 3.47

3. ในภาพรวมและรายมาตรฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ยแบบอิงสถานศึกษาสูงกว่าแบบอิงเกณฑ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกเว้น มาตรฐานที่ 4 และ 9-13 ที่ค่าเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์สูงกว่าแบบอิงสถานศึกษาเท่ากับ -0.25, -0.2, -0.4, -0.5, -0.11, และ -0.21 ตามลำดับ

4. ผลการรับรองคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรายมาตรฐานในรายมาตรฐานสถานศึกษาได้รับการรับรองมากที่สุดเ็นมาตรฐานที่ 2 และ 8 จำนวน 339 แห่ง และไม่ได้รับการรับรองมากที่สุดเ็นมาตรฐานที่ 5 จำนวน 80 แห่ง

5. ผู้เรียนมีจุดเด่น คือ ผู้เรียนไม่เสพหรือแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติดหรือสิ่งมอมเมาหลักเลียงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย และอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาทางเพศ จุดที่ควรพัฒนา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ วิทยาศาสตร์ การเรียนรู้ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้น ม.3 และ ม.6 จุดเด่นด้านครู คือ ครูจบปริญญาตรีขึ้นไป จุดที่ควรพัฒนา คือ จำนวนครูไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ ก .ค.ศ. กำหนด ผู้บริหารมีจุดเด่น คือ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน จุดที่ควรพัฒนา คือ การบริหารเชิงกลยุทธ์

6. นวัตกรรมหรือการปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษาคัดเลือกจากสถานศึกษาที่ได้รับรองมาตรฐานตามคุณภาพที่ สมศ . กำหนด อยู่ในระดับดีมาก 19 แห่ง ระดับดี 11 แห่ง และทั้งหมดผ่านการ รับรองทั้ง 14 มาตรฐาน

อุทัยวรรณ สอนเจริญ (2556) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 จังหวัดขอนแก่น: พหุกรณีศึกษา การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปรากฏการณ์การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 จังหวัดขอนแก่น โดยใช้วิธีพหุกรณีศึกษา (Multi-Cases Study) จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ เก็บข้อมูลจาก การศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาคุณภาพภายในโรงเรียน และกรรมการสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา วิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามกรอบแนวคิดการวิจัย และตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิควิธีการแบบสามเส้า (Triangulation Technique) ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้ โรงเรียนทั้งสองขนาดมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ตามขั้นตอนของ PDCA ในทุกด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าโรงเรียนทั้งสองขนาดมี การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สะท้อนอัตลักษณ์ของแต่ละโรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดเล็ก กำหนด ให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วม และให้คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาเห็นชอบแต่ไม่ได้มีส่วนร่วม โดยตรงในการกำหนด ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษกำหนดให้ตัวแทนบุคลากรแต่ละฝ่ายภายในโรงเรียนร่วม รับผิดชอบ และคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมโดยตรง 2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กจัดทำแผนตามปีการศึกษา ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจัดทำแผนตามปีงบประมาณและแบ่งเป็นแผนระยะสั้นและแผนระยะ

ยาว โดยโรงเรียน ขนาดเล็กมีการติดตามตรวจสอบด้วยการสอบถามทางวาจา แต่โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีการนิเทศติดตามตรวจสอบ 3) ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กได้กำหนดให้ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาคุณภาพ ภายในเป็นผู้รับผิดชอบรับผิดชอบ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษได้กำหนดให้กลุ่มบุคคลากรในฝ่ายแผนงานร่วมกัน รับผิดชอบ 4) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าโรงเรียนทั้งสองขนาด มีการนำแผนปฏิบัติการประจำปีสู่การปฏิบัติตามปฏิทินการปฏิบัติงาน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีการตรวจสอบการ ดำเนินงานตามแผนจากการสอบถามหรือนิเทศติดตามจากหัวหน้างาน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีการตรวจสอบ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และกระบวนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดและเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดและเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครมีจำนวนทั้งสิ้น 6 โรงเรียน ซึ่งเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามทุกโรงเรียน โดยผลการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่าโรงเรียนต้องแก้ไขปรับปรุงภายในเวลาที่กำหนดทุกโรงเรียน จากผลการประเมินดังกล่าว โรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน มีการดำเนินการ 2 ลักษณะคือ

1)โรงเรียนที่ยื่นแก้ไขปรับปรุงในเวลาที่กำหนด มีจำนวน 4 โรงเรียน ซึ่งได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามเป็น 2 กรณี คือ

- 1.1)ยื่นประบปรับปรุงแก้ไขแล้ว “ผ่าน” มีจำนวน 3 โรงเรียน
- 1.2)ยื่นแก้ไขปรับปรุงแล้ว “ไม่ผ่าน” มีจำนวน 1 โรงเรียน

2)โรงเรียนที่ไม่ยื่นแก้ไขปรับปรุง ซึ่งได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามเป็น “ไม่ผ่าน” มีจำนวน 1 โรงเรียน

การวิจัยครั้งนี้เลือกศึกษาโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งมีลักษณะ แตกต่างกัน 3 ลักษณะ ดังนี้

1)โรงเรียนที่ยื่นแก้ไขปรับปรุงแล้วได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม เป็น “ผ่าน” จำนวน 1 โรงเรียน

2)โรงเรียนที่ยื่นแก้ไขปรับปรุงแต่ยังคงได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม เป็น “ไม่ผ่าน” จำนวน 1 โรงเรียน

3)โรงเรียนที่ไม่ยื่นแก้ไขปรับปรุง ซึ่งได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม เป็น “ไม่ผ่าน” จำนวน 1 โรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยเลือกโดยยึดหลักว่าต้องเป็นบุคคลที่เป็นสมาชิกของโรงเรียนและรับผิดชอบงานประกันและเกี่ยวข้องกับงานประกันมากที่สุด ในโรงเรียนทั้ง 3 ลักษณะ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน หัวหน้าฝ่ายงานบริหารงานวิชาการ โรงเรียนละ 1 คน หัวหน้าฝ่ายงานบริหารงบประมาณ 3 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป โรงเรียนละ 1 คน หัวหน้าฝ่ายบุคคลโรงเรียนละ 1 คน ผู้รับผิดชอบงานแผนงาน โรงเรียนละ 1 คน และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวมโรงเรียนละ 8 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน โดยมีคุณสมบัติดังนี้

1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา/รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

- บริหารจัดการสถานศึกษาหรือดูแลพัฒนาสถานศึกษาในด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

- มีประสบการณ์บริหารสถานศึกษา 3 ปีขึ้นไป

- จบการศึกษาระดับปริญญาตรีเทียบเท่าหรือสูงกว่า

2) หัวหน้าฝ่ายงานบริหารงานวิชาการ/หัวหน้าฝ่ายงานบริหารงบประมาณ/หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป/หัวหน้าฝ่ายบุคคล

- รับผิดชอบงานหัวหน้าฝ่ายงานของโรงเรียน

- รับผิดชอบงานด้านการเรียนการสอนของโรงเรียน

- มีประสบการณ์ทำงาน 1 ปีขึ้นไป

- จบการศึกษาระดับปริญญาตรีเทียบเท่าหรือสูงกว่า

3) ผู้รับผิดชอบงานแผนงาน/ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาคุณภาพการศึกษา

- รับผิดชอบงานแผน หรืองานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

- รับผิดชอบงานด้านการเรียนการสอนของโรงเรียน

- มีประสบการณ์ทำงาน 1 ปีขึ้นไป
- จบการศึกษาระดับปริญญาตรีเทียบเท่าหรือสูงกว่า

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการออกแบบและสร้างแบบสัมภาษณ์
2. ศึกษาเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากสำนักรับรองมาตรฐานการประกันคุณภาพสถานศึกษา (สมศ.)
3. ศึกษารายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา (SAR) ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร
4. นำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา มาเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตามประเด็นการประกันคุณภาพภายใน 8 องค์ประกอบ ดังนี้
 - 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
 - 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
 - 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
 - 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
 - 5) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
 - 6) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐาน

การศึกษาของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน 8) การจัดทำมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง กำหนดโครงสร้างและประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ในประเด็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหา และแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในด้าน 1) การจัดการเรียนรู้ 2) การประเมินผลผู้เรียน 3) ระบบประเมินและพัฒนาครู 4) ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา 5) ระบบการเงินเพื่อการศึกษาเสนอที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาปรับปรุงแก้ไข

5. เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้านภาษาที่ใช้ นำวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณา คือ

-แน่ใจว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน +1
-ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน 0
-ไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน -1

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ซึ่งถือว่าข้อคำถามนั้น มีความเที่ยงตรงและสามารถนำไปใช้ได้ พบว่า ค่า IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ

6. นำแบบสัมภาษณ์ ไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล

1) ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร โดยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนละ 45 นาที ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.1) ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อออกหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการการตอบแบบสัมภาษณ์

1.2) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ในช่วงวันที่ 1 เมษายน 2562 – 31 พฤษภาคม 2562 โดยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแบบสัมภาษณ์

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานงานกับผู้อำนวยการ โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ พร้อมนัดหมายวันเวลาที่จะมาสัมภาษณ์ โดยกำหนดระยะเวลาหลังจากแจ้งประเด็นสัมภาษณ์แล้ว 3 วัน

ตาราง 5 กำหนดการและแผนการในการเก็บข้อมูล

กำหนดการ	กิจกรรม
1-5 เมษายน 2562	ติดต่อประสานงานขอความอนุเคราะห์กับทางโรงเรียนในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแจ้งประเด็นสัมภาษณ์ก่อนล่วงหน้า 3 วันก่อนการสัมภาษณ์
29 เมษายน – 3 พฤษภาคม 2562	ผู้วิจัยติดต่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จากโรงเรียนที่ 1 จำนวน 8 คน
13-16 พฤษภาคม 2562	ผู้วิจัยติดต่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จากโรงเรียนที่ 2 จำนวน 8 คน
21-23 พฤษภาคม 2562	ผู้วิจัยติดต่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จากโรงเรียนที่ 3 จำนวน 8 คน

การตรวจสอบข้อมูล การตรวจสอบเพื่อหาความเชื่อถือได้ของข้อมูล และตรวจสอบความครบถ้วนและคุณภาพของข้อมูล ดำเนินการโดย การตรวจแบบสามเส้า (Triangulation) ตามวิธีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ (สฤงศ์ จันทวานิช, 2542 : 34) ดำเนินการ 2 วิธีการ คือ

1) การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล คือ การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ การสังเกตการณ์ปฏิบัติงานของครูในช่วงเวลาหรือสถานที่ที่ต่างกัน การสัมภาษณ์บุคคลกลุ่มต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพ ปัญหา การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2) การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล คือ การใช้วิธีการต่าง ๆ เก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การศึกษาถึงแบบแผนการปฏิบัติงาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ เกี่ยวกับดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิเคราะห์โดยมีการตรวจสอบและตีความข้อมูลตลอดเวลาขณะที่ปฏิบัติการภาคสนาม มีการจัดทำบันทึกภาคสนามไว้อย่างละเอียดและเป็นระบบ พร้อมทั้งได้มีการทำดัชนี (Index) ตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้กำหนดไว้อย่างกว้างเพื่อตอบปัญหาการวิจัย สำหรับวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร นี้แบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอนตามวัตถุประสงค์ การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษา สภาพปัญหา และกระบวนการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 1 ผลการศึกษา สภาพปัญหา และกระบวนการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ผลการวิจัยในส่วนนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหา และกระบวนการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร จากสถานศึกษา 3 แห่ง ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม พ.ศ.2555 ผู้ได้รับการสัมภาษณ์จำนวน 24 คนเป็นชาย 16 คน หญิง 8 คน มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม จำแนกตามกลุ่มตัวบ่งชี้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

ตาราง 6 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม จำแนกตามกลุ่มตัวบ่งชี้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียน	ตัวบ่งชี้	ระดับคุณภาพ
โรงเรียนที่ 1	ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ต้องปรับปรุง
โรงเรียนที่ 2		ต้องปรับปรุง
โรงเรียนที่ 3		ต้องปรับปรุงเร่งด่วน

โรงเรียนที่ 1 โรงเรียนที่ยื่นแก้ไขปรับปรุงแล้วได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม เป็น “ผ่าน”

โรงเรียนที่ 1 เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในขณะที่ยื่นรับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม มีบุคคลากรครู จำนวน 34 คน นักเรียน จำนวน 751 คน ได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกพบสภาพ ปัญหาในการดำเนินคุณภาพภายใน ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้เพื่อการประกันคุณภาพภายใน เพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 24 มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้ แบ่งเป็นมาตรฐาน ด้านปัจจัย มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านผลผลิต ซึ่งแต่ละมาตรฐานจะมีคำสั่งแต่งตั้งแบ่งผู้รับผิดชอบในการจัดทำกิจกรรม และเก็บเอกสารต่าง ๆ เพื่อเตรียมรับการประเมิน ซึ่งมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมีการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในภายนอก แต่ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ไม่ได้ความหลากหลายทางความเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในการวิเคราะห์จัดทำมาตรฐานการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมกำหนดมาตรฐานการศึกษา

“..โรงเรียนมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามองค์ประกอบ และมีการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษา..”

(ผู้รับผิดชอบงานแผนงานโรงเรียนที่ 1. 3 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

“..ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษายังไม่ชัดเจน ครูขาดการวิเคราะห์ หลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อมาจัดทำคำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย ใช้เทคนิคเดิม ๆ และยังขาดความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่วนมากเป็นแนวคิดจากบุคคลากรบางกลุ่ม..”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการโรงเรียนที่ 1. 30 เมษายน 2562: การสัมภาษณ์)

“..เนื่องจากในการกำหนดมาตรฐานที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มามากจากบุคลากรในสถานศึกษา ทำให้ขาดความหลากหลายในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกภาคส่วนในการให้ข้อเสนอแนะ..”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562: การสัมภาษณ์)

2.การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาสามปี แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา ตามแนวทางระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรร เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียของสถานศึกษา เช่น ผู้เรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาตลอดจน ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้นสังกัด ฯลฯ แล้วจะต้องสอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ด้วย สถานศึกษายังให้ความสำคัญของการจัดทำและปฏิบัติตามแผนพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดประสิทธิผล โรงเรียนมีแผนพัฒนาการศึกษาที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ โรงเรียนมีการจัดทำแผนอย่างเป็นระบบ ดำเนินการตามขั้นตอนการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการของประชาชน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ แผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาทำให้โรงเรียนได้รับรางวัลการประกวดแผนพัฒนาการศึกษาดีเด่น ในระดับดี จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 รางวัล 35,000 บาท และรางวัลสถานศึกษาที่มีการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นดีเด่น (SBMLD) ในระดับดีมาก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 เป็นเงิน 120,000 บาท แม้จะมีการดำเนินการที่เป็นขั้นตอนและได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ยังขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทุกด้านจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตัวแทนองค์กร

“..การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนนี้ ได้รับความร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี ยืนยันได้จาก การเข้าร่วมประกวดหลักสูตร SBMLD (School Based Management for Local Development) และได้รับรางวัลทั้งยังมีหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมชุมชน เช่น การทำผ้าย้อมดินแดง โดยนำวัสดุที่มีในชุมชนอย่างดินดิบมาทำเป็นสีย้อมผ้า เป็นการร่วมมือระหว่างชุมชนและโรงเรียนในการสร้างความรู้ โดยมีวิทยากรเป็นผู้มีความรู้จากชุมชน..”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการโรงเรียนที่ 1. 30 เมษายน 2562: การสัมภาษณ์)

“..โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประกอบด้วย แผนยุทธศาสตร์พัฒนา แผนพัฒนาการศึกษาสามปีแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาโดยการจัดทำแผน จากการ SWOT หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยได้รับความร่วมมือ จากครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนหน้านี้โรงเรียนไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากชุมชนผู้ปกครองย้ายนักเรียนออกจำนวนมากเนื่องจากไม่ไว้วางใจในคุณภาพครู และโรงเรียน เนื่องจากย้ายเข้ามาในสังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเป็นช่วงเดียวกับการเข้ารับการประเมินภายนอก จึงต้องมีการออกประชาสัมพันธ์โรงเรียนเพื่อสร้างความมั่นใจ ความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยจัดการออกพบปะประชาสัมพันธ์กับชุมชนนำเสนองานทำงานของโรงเรียนทุกเดือน และประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน..”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562: การสัมภาษณ์)

“..แผนพัฒนาที่จัดขึ้น ยังไม่ผ่านการวิเคราะห์ สภาพปัญหา ความต้องการ ที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพราะส่วนใหญ่มาจาก ครู หัวหน้างาน ผู้อำนวยการ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางท่าน..”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562: การสัมภาษณ์)

3.การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศนั้นเป็นกลไกที่มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน เนื่องจากการบริหารการศึกษานั้นเป็นภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดแบบแผน วิธีการ ขั้นตอน หากการบริหารนั้นไม่ดีจะกระทบต่อส่วนอื่นของสถานศึกษา ในส่วนระบบสารสนเทศที่เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล หากมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบและสะดวกต่อการนำไปใช้จะเป็นส่วนสนับสนุนการบริหาร และตัดสินใจได้ดี พบว่า โรงเรียนมีการจัดทำระบบสารสนเทศเป็นหมวดหมู่ ถูกต้อง ครอบคลุม ทันสมัย พร้อมใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป รวมทั้งงานสนับสนุนอื่น ๆ โดยเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายและสามารถให้บริการแก่ผู้ต้องการใช้ โดยให้ผู้รับผิดชอบงานแต่ละโครงการ/กิจกรรม มีการรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการนิเทศติดตามงานอย่างต่อเนื่อง แต่บุคลากรส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดเก็บข้อมูลบางส่วนยังไม่เป็นระบบที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างสะดวก จากการที่ข้อมูลจะอยู่กับผู้รับผิดชอบ ไม่ได้อยู่ในฐานข้อมูลรวมบางส่วนเป็นรูปเล่มเอกสารที่ไม่มีการสำรองข้อมูล รวมถึงการขัดข้องของระบบอินเทอร์เน็ตที่ขัดข้องบ่อย

“..การจัดทำระบบสารสนเทศเป็นหมวดหมู่ ถูกต้อง ครอบคลุม ทันสมัย พร้อมใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมภารกิจงานทุกฝ่าย รวมทั้งงานอื่น ๆ โดยได้รับความร่วมมือของบุคคลากร และใครต้องการใช้ก็สามารถนำไปได้ มีผู้รับผิดชอบงานโครงการ/กิจกรรม มีการรายงานผลการดำเนินงาน มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องโดยผู้รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม ต้องมีการเสนอโครงการ/กิจกรรม ที่ต้องดำเนินการอย่างน้อย 15 วันทำการ และเมื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรมเรียบร้อยแล้ว ต้องรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมต่อผู้บริหารภายใน 7 วัน..”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562: การสัมภาษณ์)

“..การจัดสารสนเทศภายในโรงเรียนไม่เป็นระบบเอกสารต่าง ๆ ยังจัดกระจายอยู่กับผู้รับผิดชอบบ้าง อยู่ในห้องเก็บเอกสารบ้างระบบอินเทอร์เน็ตมีปัญหา ทำให้การจัดเก็บหรือดึงข้อมูลไม่สามารถใช้งานได้ ส่งผลไปถึงระบบการเรียนการสอนในห้องเรียน....”

(ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนที่ 1. 3 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

“..เอกสารบางรายการซ้ำรูด สูญหาย เสนอว่าควรมีการจัดเก็บเอกสารที่ทันสมัยมากขึ้น เช่นการจัดเก็บในรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ในระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อการค้นหาและการนำออกมาใช้ที่มีความสะดวกมากขึ้น..”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562: การสัมภาษณ์)

“..การจัดเก็บเอกสารสารสนเทศยังไม่เป็นระบบ สื่อและเทคโนโลยียังไม่ได้มาตรฐาน มักพบปัญหาระบบอินเทอร์เน็ตขัดข้อง ส่งผลต่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล..”

(หัวหน้าฝ่ายบุคคล. 2 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่แสดงโครงการ กิจกรรม วิธีการงบประมาณ ทรัพยากร และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และเสนอแผนปฏิบัติการประจำปี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ ประกาศการใช้แผนประจำปี และนำแผนปฏิบัติการประจำปี สู่การปฏิบัติตามกรอบ ระยะเวลา โครงการ กิจกรรมที่กำหนดไว้ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี สามารถดำเนินการตามกิจกรรม/โครงการได้ แต่ในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นแม้จะมีการดำเนินงานตามแผนงาน แต่ไม่ครบทุกโครงการและกิจกรรมเนื่องจากมีโครงการ/กิจกรรมที่เร่งด่วนเข้ามาแทรกทำให้ต้องเลื่อนไปทำในปีงบประมาณหรือปีการศึกษาถัดไป

“..สามารถดำเนินการตามกิจกรรมของโครงการได้ เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากชุมชน ผู้ปกครอง คณะครูและบุคลากร..”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562: การสัมภาษณ์)

“..สามารถดำเนินโครงการตามกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ได้ เพราะได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งในส่วนของชุมชน ครู บุคลากร และนักเรียน..”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการโรงเรียนที่ 1. 30 เมษายน 2562: การสัมภาษณ์)

“..องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม และโรงเรียนสามารถขอแผนพัฒนาเพิ่มเติมได้หลายฉบับ ทำให้บางโครงการไม่สามารถทำได้ในปีงบประมาณต้องได้ดำเนินการไปปีงบประมาณต่อไป..”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562: การสัมภาษณ์)

5.การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา วางระบบการทำงานและมอบหมายการติดตามตรวจสอบระดับสถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ตามปฏิทินการปฏิบัติงาน รวมทั้งดำเนินการแก้ไขให้เป็นไปตามแผนเป็นระยะ ๆ ตลอดช่วงเวลาที่ปฏิบัติ และจัดทำรายงานเสนอเพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพ พบว่าในการนิเทศ กำกับติดตามหาความต่อเนื่อง การนิเทศกำกับติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัดที่ไม่ตรงตามปฏิทินปฏิบัติงาน

“..มีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบโครงการตามแผนพัฒนาการศึกษา ทุกภาคเรียน ๆ ละ 2 ครั้งแต่บางครั้งไม่ติดตามตรวจสอบตรงตามเวลาเนื่องจากติดภารกิจอื่นแต่จะมีการดำเนินการภายหลังไม่เกินในเดือนที่กำหนดไว้..”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562: การสัมภาษณ์)

“..การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด มีปฏิทินในการติดตามแต่ไม่ได้ดำเนินการตามปฏิทินที่วางไว้ เนื่องจากมักจะมีภารกิจอื่นๆ เข้ามาแทรก ทำให้มักจะดำเนินการล่าช้า..”

(ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนที่ 1. 3 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์.)

“..มีการแต่งตั้งคณะทำงานประกันคุณภาพและมีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ
การประกันคุณภาพทางการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดและมีการออกติดตามอยู่เป็น
ประจำแต่บางครั้งอาจไม่ตรงตามปฏิทินที่แจ้งเนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัดมีภาระอื่นที่ต้อง
ดำเนินการก่อน..”

(หัวหน้าฝ่ายงบประมาณโรงเรียนที่ 1. 3 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

6.การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของ
สถานศึกษา โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักความเข้าใจในการประเมินคุณภาพ
ภายในนั้นเป็นสิ่งสำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการประเมินอย่างชัดเจน จัดทำ
เครื่องมือการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และนำผลการประเมินคุณภาพ
ภายในมาวิเคราะห์ วางแผน แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา แต่ยังพบว่ามี
บุคคลากรบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน และมองว่าเป็นภาระหน้าที่ของ
ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาเท่านั้น การจัดการประเมินไม่เป็นไปตามปฏิทินการ
ปฏิบัติงานและมีเอกสารที่ไม่เป็นปัจจุบัน

“การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น
มีปฏิทินงานอย่างชัดเจน และมีการแต่งตั้งมอบหมายภาระงาน ให้ครูได้รับผิดชอบครู
บุคคลากรหลายคนยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการประกันคุณภาพภายในงานส่วนใหญ่จึงเป็น
หน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ถึงแม้จะมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน ครูบางคนก็ไม่ให้
ความร่วมมือ”

(ผู้รับผิดชอบงานแผนงานโรงเรียนที่ 1. 2 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

“เอกสารประกอบการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานของสถานศึกษาไม่เป็นปัจจุบัน การ
ดำเนินงานมักไม่เป็นตามปฏิทินการปฏิบัติงาน เนื่องจากมีงานเร่งด่วนเข้ามาแทรก”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปโรงเรียนที่ 1. 3 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

7.การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน โรงเรียน
นำผลการดำเนินงานในรอบปีทั้งหมดของโรงเรียนมานำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา
หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน สำหรับเป็นข้อมูลในการพัฒนา
สถานศึกษา มีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ วิเคราะห์ และแปลผล ให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มี
คุณภาพตรงตามสภาพมาตรฐานของสถานศึกษา เพื่อจัดทำรายงานประจำปี ได้อย่างเหมาะสม
เข้าใจง่ายทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและ

รับรองผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และรายงานประจำปีต่อผู้เกี่ยวข้อง
หน่วยงานต้นสังกัด

“ไม่มีปัญหาด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน
เพราะมีการจัดทำรายงานประจำปีส่งตามกำหนดเวลาเป็นประจำทุกปี”

(ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนที่ 1. 3 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์.)

8.การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษามีการนำ
ผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา นำมาใช้เป็นกรอบ
ความคิดในการดำเนินงานของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการ
ประจำปี โครงการ กิจกรรม มีการกำกับ ติดตาม และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่
กำหนด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่าง
ต่อเนื่อง พบว่า โรงเรียนมีการประชุมกำกับติดตามนำผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ใช้เป็นกรอบความคิดในการดำเนินงานของสถานศึกษา การ
จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี โครงการ กิจกรรม การกำกับ ติดตาม
และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแก้ไข
การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่ครอบคลุมข้อเสนอแนะไม่มีการ
สรุปจุดเด่น จุดด้อยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป และขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองใน
การเสนอความเห็น

“มีการประชุม สรุปผลและวิเคราะห์ ผลการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาจาก
หน่วยงานต้นสังกัด และจากการประเมินคุณภาพของคณะผู้ประเมินคุณภาพภายใน เพื่อ
นำมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาแผนประจำปีและโครงการกิจกรรมของสถานศึกษามีการ
นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแต่ไม่ได้ปรับปรุงทั้งหมด”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562: การสัมภาษณ์)

“ขาดความร่วมมือ จากผู้ปกครองบางกลุ่มในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะ
มองว่าเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ โรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562: การสัมภาษณ์)

โรงเรียนที่ 2 โรงเรียนที่ยื่นแก้ไขปรับปรุงแต่ยังคงได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกครบสาม เป็น “ไม่ผ่าน”

โรงเรียนที่ 2 เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในขณะที่ยื่นรับการประเมินคุณภาพภายนอกครบสาม มีบุคลากรครูจำนวน 25 คน นักเรียน จำนวน 320 คน ได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกพบสภาพ ปัญหาในการดำเนินคุณภาพภายใน ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้เพื่อการประกันคุณภาพภายใน เพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 24 มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้ แบ่งเป็นมาตรฐาน ด้านปัจจัย มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านผลผลิต ซึ่งแต่ละมาตรฐานจะมีคำสั่งแต่งตั้งแบ่งผู้รับผิดชอบในการจัดทำกิจกรรม และเก็บเอกสารต่าง ๆ เพื่อเตรียมรับการประเมิน ซึ่งมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมีการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในภายนอก ไม่พบปัญหาในด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

“ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียนเป็นอย่างดี”

(ผู้รับผิดชอบงานแผนงาน โรงเรียนที่ 2. 16 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาสามปี แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา ตามแนวทางระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรร เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียของสถานศึกษา เช่น ผู้เรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจน ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้นสังกัด ฯลฯ แล้วก็ต้องสอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ด้วยสถานศึกษายังให้ความสำคัญของการจัดทำและปฏิบัติตามแผนพัฒนาการศึกษาอย่างมี

ประสิทธิภาพและให้เกิดประสิทธิผล โรงเรียนมีแผนพัฒนาการศึกษาที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ พบว่าโรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาดังที่กล่าวข้างต้น และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ โดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรที่เกี่ยวข้องจึงไม่พบปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

“ในการจัดทำแผนนั้นได้รับความร่วมมือจากองค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี”

(ผู้รับผิดชอบงานแผนงานโรงเรียนที่ 2. 16 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

3.การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศนั้นเป็นกลไกที่มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน เนื่องจากการบริหารการศึกษานั้นเป็นภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดแบบแผน วิธีการ ขั้นตอน หากการบริหารนั้นไม่ดีจะกระทบต่อส่วนอื่นของสถานศึกษา ในส่วนระบบสารสนเทศที่เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล หากมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบและสะดวกต่อการนำไปใช้จะเป็นส่วนสนับสนุนการบริหารและตัดสินใจได้ดี โรงเรียนมีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศแต่พบปัญหาการจัดสารสนเทศไม่เป็นระบบ การจัดเอกสารไม่เรียบร้อยเอกสารไม่สามารถติดตามและประเมินผลได้

“เนื่องจากไม่มีผู้รับผิดชอบงานชัดเจน การจัดเก็บเอกสารประกอบมาตรฐานการศึกษา มีเอกสารประกอบจำนวนมาก เมื่อสิ้นสุดปีการศึกษาเอกสารบางรายการชำรุด บางรายการก็สูญหาย..”

(ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนที่ 2. 16 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

“ควรมีการจัดเก็บเอกสารที่ทันสมัย เช่น การเก็บเอกสารในอินเตอร์เน็ตจะทำให้การค้นหาและการนำออกมาใช้มีความสะดวกมากขึ้น การจัดเก็บเอกสารควรเป็นหมวดหมู่ มีสถานที่จัดเก็บ มักพบปัญหากับระบบอินเตอร์เน็ตที่ไม่เสถียร”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการโรงเรียนที่ 2. 14 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

4.การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่แสดงโครงการ กิจกรรม วิธีการ งบประมาณ ทรัพยากร และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และเสนอแผนปฏิบัติการประจำปี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ ประกาศการใช้แผนประจำปี และนำแผนปฏิบัติการประจำปี สู่การปฏิบัติตามกรอบ ระยะเวลา โครงการ กิจกรรม ที่ กำหนดไว้ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี สามารถดำเนินการตามกิจกรรม/โครงการได้ พบว่า โรงเรียนสามารถดำเนินโครงการกิจกรรมตาม

แผนงานที่วางไว้ได้ เพราะได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นชุมชน ครูบุคคลากรนักเรียน แต่พบปัญหา มีการดำเนินงานตามแผนแต่ไม่ครบทุกโครงการ กิจกรรม เพราะโครงการ กิจกรรม ที่ตั้งไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษามีมากเกินไปที่จะทำให้เสร็จภายในปีงบประมาณ หรือปี การศึกษานั้น บางครั้งมีโครงการกิจกรรมอื่นที่มีความเร่งด่วนจากหน่วยงานต้นสังกัดที่ไม่ได้อยู่ใน แผนเข้ามาแทรกกิจกรรมของสถานศึกษาที่วางแผนไว้

“โรงเรียนสามารถดำเนินโครงการกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้ได้ เพราะได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นชุมชน ครูบุคคลากรนักเรียนเนื่องจากเป็น โรงเรียนสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้มีการจัดสรรงบประมาณในการ ดำเนินโครงการกิจกรรมได้ง่าย ทำให้สามารถจัดทำแผนพัฒนาเพิ่มเติมได้หลายฉบับ”

(รองผู้อำนวยการโรงเรียนที่ 2. 13 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

“มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ แต่การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการ การศึกษาไม่เป็นไปตามแผน มีการประชุม อบรม สัมมนา ทำให้มีการเลื่อนกำหนดการ ในการจัดกิจกรรม มีโครงการ/กิจกรรมจากต้นสังกัดที่นอกเหนือจากแผนปฏิบัติการ ประจำปี สิ่งให้ดำเนินการเร่งด่วน ก็กระทบไปถึงการจัดการเรียนการสอนที่วางแผนไว้”

(ผู้รับผิดชอบงานแผนงานโรงเรียนที่ 2. 16 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

5.การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา วางระบบการทำงานและ มอบหมายการติดตามตรวจสอบระดับสถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ซึ่ง ประกอบด้วย ตัวแทนคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานตาม แผนปฏิบัติการประจำปี ตามปฏิทินการปฏิบัติงาน รวมทั้งดำเนินการแก้ไขให้เป็นไปตามแผนเป็น ระยะ ๆ ตลอดช่วงเวลาที่ปฏิบัติ และจัดทำรายงานเสนอเพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพ และมีการ แต่งตั้ง คณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด ไม่พบปัญหา ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับโรงเรียน แต่ในการ กำกับติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัดไม่เป็นตามปฏิทินปฏิบัติงาน และในการพิจารณาประเมิน ความมุ่งที่บริบทของผู้เรียนตามสภาพท้องถิ่นมากกว่ามุ่งผลสัมฤทธิ์ด้านคะแนน O-net

“มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับ สถานศึกษา การติดตามตรวจสอบจากหน่วยงานต้นสังกัดไม่ตรงตามปฏิทินปฏิบัติงานที่ แจ้งไว้”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการโรงเรียนที่ 2. 14 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

“..ควรพิจารณาบริบทของผู้เรียนและสภาพท้องถิ่น เช่น นักเรียนจากครอบครัวที่

ยากจนมีความสนใจการเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ การเอาตัวรอดในสังคมมากกว่า มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนน O-net และการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น..”

(รองผู้อำนวยการโรงเรียนที่ 2. 13 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

6.การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักความเข้าใจในการประเมินคุณภาพ ภายในนั้นเป็นสิ่งสำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการประเมินอย่างชัดเจน จัดทำ เครื่องมือการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และนำผลการประเมินคุณภาพ ภายในในมาวิเคราะห์ วางแผน แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา แต่พบปัญหาการขาด ความร่วมมือจากบุคคลากร

“มีการประชุมวางแผนงาน หน่วยงานต้นสังกัดให้คำแนะนำในการพัฒนาและ สนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น จัดให้มีค่ายกิจกรรมการ เรียนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน”

(ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนที่ 2. 16 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

“ครูบุคคลากรหลายคนยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการประกันคุณภาพภายในงาน ส่วนใหญ่จึงเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ถึงแม้จะมีการแต่งตั้ง ผู้รับผิดชอบงาน อย่างชัดเจน ครูบางคนก็ไม่ให้ความร่วมมือ”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการโรงเรียนที่ 2. 14 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

7.การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน โรงเรียน นำผลการดำเนินงานในรอบปีทั้งหมดของโรงเรียนมานำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน สำหรับเป็นข้อมูลในการทำแผนพัฒนา สถานศึกษา มีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ วิเคราะห์ และแปลผล ให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มี คุณภาพตรงตามสภาพมาตรฐานของสถานศึกษา เพื่อจัดทำรายงานประจำปี ได้อย่างเหมาะสม เข้าใจง่ายทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและ รับรองผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และรายงานประจำปีต่อผู้เกี่ยวข้อง หน่วยงานต้นสังกัดไม่พบปัญหาด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพ ภายใน

“..มีการจัดทำรายงานประจำปีเป็นประจำทุกปีเพื่อรายงานผลการดำเนินการของ โรงเรียนแก่ต้นสังกัดโดยจัดทำเสร็จในห้วงเวลาที่กำหนด..”

(ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนที่ 2. 16 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

8.การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษามีการนำผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา นำมาใช้เป็นกรอบความคิดในการดำเนินงานของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี โครงการ กิจกรรม มีการกำกับ ติดตาม และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พบว่า โรงเรียนมีการประชุม สรุปผลและวิเคราะห์ ผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพประจำปี และโครงการกิจกรรมของสถานศึกษา มีการกำกับ ติดตาม และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด มีการนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแต่ไม่ได้ปรับปรุงทั้งหมดและไม่มีความต่อเนื่องในการนำผลการประเมินมาใช้

“..ขาดความต่อเนื่อง ในการสรุปวิเคราะห์การประชุมเพื่อนำผลการประเมินมาใช้ ในบางครั้งก็มีการประชุมสรุปหลังจากมีการประเมิน บางครั้งก็ไม่ได้มีการสรุปจนถึงรอบ ประเมินใหม่..”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการโรงเรียนที่ 2. 14 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

โรงเรียนที่ 3 โรงเรียนที่ไม่ยื่นแก้ไขปรับปรุง ซึ่งได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม เป็น “ไม่ผ่าน”

โรงเรียนที่ 3 เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 มีบุคลากรครู จำนวน 23 คน นักเรียน จำนวน 474 คน ได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกพบสภาพ ปัญหาในการดำเนินคุณภาพภายใน ดังนี้

1.การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้เพื่อการประกันคุณภาพภายใน เพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 24 มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้ แบ่งเป็นมาตรฐาน ด้านปัจจัย มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านผลผลิต ซึ่งแต่ละมาตรฐานจะมีคำสังแต่งตั้งแบ่งผู้รับผิดชอบในการจัดทำกิจกรรม และเก็บเอกสารต่าง ๆ เพื่อเตรียมรับการประเมิน ซึ่งมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมีการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในภายนอก พบว่า ในการการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไม่เป็นระบบ ไม่ต่อเนื่อง การกำหนดมาตรฐานยังไม่ได้ความร่วมมือจากบุคลากร

“..การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขาดความต่อเนื่อง และความ

เป็นระบบ บุคลากรไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นและให้ความร่วมมือในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา..”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการโรงเรียนที่ 3. 21 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

“..การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ซับซ้อนหลักสูตรแกนกลาง ถ้ามีหลักสูตรแกนกลางอยู่แล้ว ไม่ควรมีหลักสูตรสถานศึกษาอีก..”

(หัวหน้าฝ่ายบุคคลโรงเรียนที่ 3. 22 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

2.การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาสามปี แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา ตามแนวทางระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรร เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียของสถานศึกษา เช่น ผู้เรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจน ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้นสังกัด ฯลฯ แล้วก็ต้องสอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ด้วยสถานศึกษายังให้ความสำคัญของการจัดทำและปฏิบัติตามแผนพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดประสิทธิผล โรงเรียนมีแผนพัฒนาการศึกษาที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ พบว่าโรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาดังที่กล่าวข้างต้น และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนพัฒนาการศึกษาของชาติแต่ ขาดการจัดทำแผนอย่างเป็นระบบ จึงทำให้การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษานั้นไม่ครอบคลุมสภาพปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และขาดความร่วมมือในการดำเนินงานจากบุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

“แผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่จัดทำขึ้นยังขาดการมองปัญหารอบด้านและไม่มีความครอบคลุมกับสภาพปัญหาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ครอบคลุมปัจจัยภายในปัจจัยภายนอก”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการโรงเรียนที่ 2. 10 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

“แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ยังไม่มีความครอบคลุม เพราะครูส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนพัฒนา เพราะมองว่าเป็นภาระงานเพิ่มเติม ควรแต่งตั้งผู้ที่มีรับผิดชอบโดยตรง เป็นหัวหน้าในการดำเนินงาน ที่สามารถโน้มน้าวและชักจูง ให้ครู กรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมองว่าเป็นสิ่งที่ต้องร่วมมือกัน เพื่อจัดทำแผนขึ้นมา”

(ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนที่ 3. 23 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

3.ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศนั้นเป็นกลไกที่มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน เนื่องจากการบริหารการศึกษานั้นเป็นภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดแบบแผน วิธีการ ขั้นตอน หากการบริหารนั้นไม่ดีจะกระทบต่อส่วนอื่นของสถานศึกษา ในส่วนระบบสารสนเทศที่เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล หากมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบและสะดวกต่อการนำไปใช้จะเป็นส่วนสนับสนุนการบริหารและตัดสินใจได้ดี พบว่าโรงเรียนมีการจัดทำระบบสารสนเทศไม่เป็นหมวดหมู่ ไม่เป็นระบบ ไม่ครอบคลุม ส่งผลให้ไม่พร้อมใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมภารกิจด้านการบริหาร วิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป รวมทั้งงานสนับสนุนอื่น ๆ ขาดความร่วมมือของบุคลากร

“..ขาดการจัดเก็บข้อมูลเป็นระบบ มีความล่าช้าในการส่งโครงการกิจกรรมของผู้รับผิดชอบมีต้องมีการทวงติดตามนอกรอบ ข้อมูลมีจำนวนมากบางครั้งเกิดการสูญหายของเอกสาร ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูล ลดจำนวนเอกสาร และสะดวกต่อการนำไปใช้..”

(ผู้รับผิดชอบงานแผนงานโรงเรียนที่ 3. 23 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

4.ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่แสดงโครงการ กิจกรรม วิธีการ งบประมาณ ทรัพยากร และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และเสนอแผนปฏิบัติการประจำปี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ ประกาศการใช้แผนประจำปี และนำแผนปฏิบัติการประจำปี สู่การปฏิบัติตามกรอบ ระยะเวลา โครงการ กิจกรรมที่กำหนดไว้ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี

สามารถดำเนินการตามกิจกรรม/โครงการได้ พบว่า โรงเรียนขาดการการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา เนื่องจากมีโครงการ/กิจกรรมเร่งด่วนจากหน่วยงานต้นสังกัดที่ไม่ได้อยู่ในแผนเข้ามาแทรกกิจกรรมของสถานศึกษาที่วางแผนไว้ การกำกับติดตามโครงการ กิจกรรมไม่เป็นระบบ

“ในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ไม่สามารถทำได้ครอบคลุมทุกกิจกรรม เนื่องจากเงื่อนไขของเวลาและกิจกรรมที่มีอยู่มาก บางครั้งมีกิจกรรมจากทางต้นสังกัดเข้ามาให้ดำเนินการซึ่งอยู่นอกเหนือจากแผนงานของโรงเรียนที่วางไว้”

(หัวหน้าฝ่ายวิชาการ โรงเรียนนที 3. 21 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

“โครงการมีจำนวนมากจึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติได้หมด และขาดการติดตามโครงการ กิจกรรมอย่างเป็นระบบ จึงทำให้ไม่บรรลุผลในการดำเนินงานตามแผน”

(หัวหน้าฝ่ายบุคคลโรงเรียนนที 3. 22 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

5.ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา วางระบบการทำงานและมอบหมายการติดตามตรวจสอบระดับสถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ตามปฏิทินการปฏิบัติงาน รวมทั้งดำเนินการแก้ไขให้เป็นไปตามแผนเป็นระยะ ๆ ตลอดช่วงเวลาที่ปฏิบัติ และจัดทำรายงานเสนอเพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพ และการแต่งตั้ง คณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด ไม่พบปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับโรงเรียน แต่ในการกำกับติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัดไม่เป็นตามปฏิทินปฏิบัติงาน

“มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษามีการติดตามตรวจสอบจากหน่วยงานต้นสังกัดและในระดับโรงเรียนแต่ยังขาดความต่อเนื่อง”

(หัวหน้าฝ่ายวิชาการ โรงเรียนนที 3. 21 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดส่วนใหญ่ไม่ตรงตามปฏิทิน ทำให้เกิดความล่าช้า

(ผู้รับผิดชอบงานแผนงานโรงเรียนนที 3. 23 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

6.ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายในนั้นเป็นสิ่งสำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการประเมินอย่างชัดเจน จัดทำ

เครื่องมือการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาวิเคราะห์ วางแผน แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา พบว่า ขาดความร่วมมือจากบุคคลากรที่มองว่าการประเมินคุณภาพภายในเป็นการเพิ่มภาระงาน

“..โรงเรียนมีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายใน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน เครื่องมือประเมินตามมาตรฐานการศึกษา มีการนำผลการประเมินทั้งของโรงเรียน และของหน่วยงานต้นสังกัด มาวิเคราะห์ เพื่อแก้ไขปัญหาในแต่ละปีการศึกษา แต่ครูหลายคนมองว่า เป็นการสร้างภาระทางเอกสารเพิ่ม..”

(ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนที่ 23. 10 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

“..นอกจากมีการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียน ยังมีการประเมินคุณภาพภายในโดยหน่วยงานต้นสังกัดเป็นประจำทุกปี และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์วางแผนเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งมีเอกสารมากเป็นภาระในการทำเอกสาร..”

(หัวหน้าฝ่ายบุคคล. 22 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

7.ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน โรงเรียนนำผลการดำเนินงานในรอบปีทั้งหมดของโรงเรียนมานำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน สำหรับเป็นข้อมูลในการทำแผนพัฒนาสถานศึกษา มีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ วิเคราะห์ และแปลผล ให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพตรงตามสภาพมาตรฐานของสถานศึกษา เพื่อจัดทำรายงานประจำปี ได้อย่างเหมาะสม เข้าใจง่ายทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาให้ ความเห็นชอบและรับรองผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และรายงานประจำปีต่อผู้เกี่ยวข้อง หน่วยงานต้นสังกัด พบว่า โรงเรียนมีการจัดทำรายงานประจำปีตามกำหนด แต่พบปัญหาเกี่ยวเนื่องจากการจัดการระบบบริหารและสารสนเทศ คือหาเอกสารรายงานโครงการไม่พบ และบางกิจกรรมจะไม่ได้ทำเนื่องจากเงื่อนไขของเวลา

“บางครั้งในการรายงานโครงการที่เป็นส่วนหนึ่ง ของ sar มีเอกสารจำนวนมากหาเอกสารไม่เจอมีบางรายการชำรุด ต้องจัดทำขึ้นใหม่”

(ผู้รับผิดชอบงานแผนงาน โรงเรียนที่ 3. 23 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

8.ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษามีการนำผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา นำมาใช้เป็นกรอบความคิดในการดำเนินงานของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการ

ประจำปี โครงการ กิจกรรม มีการกำกับ ติดตาม และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พบว่า โรงเรียนมีการประชุมกำกับติดตามนำผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ใช้เป็นกรอบความคิดในการดำเนินงานของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี โครงการ กิจกรรม การกำกับ ติดตาม และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยังขาดความต่อเนื่องและความเป็นระบบในการนำข้อเสนอแนะมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

“ในการสรุปวิเคราะห์หรือการประชุมเพื่อหาความคิดเห็นร่วมกันในการนำ
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการประเมินต่างๆมาใช้ ขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นระบบควร
ทำอย่างจริงจัง”

(ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนที่ 3. 23 พฤษภาคม 2562: การสัมภาษณ์)

ตาราง 7 สรุปสภาพ ปัญหา การดำเนินประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ที่ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สาม

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา		
1.การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา		
โรงเรียน	สภาพ	ปัญหา
โรงเรียนที่ 1	มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 24 มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้	-ขาดความร่วมมือในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
โรงเรียนที่ 2	มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 24 มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้	-ไม่พบปัญหาในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา
โรงเรียนที่ 3	มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 24 มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้	-ขาดความร่วมมือในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ทุกโรงเรียนมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 24 มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้ แต่บางโรงเรียนขาดความร่วมมือจากครู บุคคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

ตาราง 7 (ต่อ)

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา		
โรงเรียน	สภาพ	ปัญหา
โรงเรียนที่ 1	มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ตามระเบียบ กฎเกณฑ์ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-ขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่
โรงเรียนที่ 2	มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ตามระเบียบ กฎเกณฑ์ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-ไม่พบปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
โรงเรียนที่ 3	มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ตามระเบียบ กฎเกณฑ์ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-ขาดการจัดทำแผนอย่างเป็นระบบ ไม่ครอบคลุมสภาพปัญหา และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย -ขาดความร่วมมือในการดำเนินงานจากบุคลากรในโรงเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ทุกโรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาตามระเบียบ กฎกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บางโรงเรียน ขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ จึงไม่ครอบคลุมสภาพปัญหา ขาดการจัดทำแผนอย่างเป็นระบบ และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บางโรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานจากบุคลากรในโรงเรียน

ตาราง 7 (ต่อ)

การดำเนินการประกัน 3.การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ		
คุณภาพภายใน		
สถานศึกษา		
โรงเรียน	สภาพ	ปัญหา
โรงเรียนที่ 1	มีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	-การจัดเก็บข้อมูลบางส่วนยังไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างสะดวก เป็นรูปเล่มเอกสารที่ไม่มีการสำรองข้อมูล -ข้อมูลจะอยู่กับผู้รับผิดชอบ ไม่ได้อยู่ในฐานข้อมูลรวม -ระบบอินเทอร์เน็ตที่ขัดข้องบ่อย ทำให้การจัดเก็บหรือดึงข้อมูลไม่สามารถใช้งานได้ และยังมีผลต่อการเรียนการสอนในห้อง
โรงเรียนที่ 2	มีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	-การจัดสารสนเทศไม่เป็นระบบ -ไม่สามารถติดตามเอกสาร และประเมินผลได้
โรงเรียนที่ 3	มีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	-การจัดทำระบบสารสนเทศไม่เป็นหมวดหมู่ ไม่ครอบคลุม -ขาดความร่วมมือของบุคคลากร

การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ พบว่า ทุกโรงเรียนมีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ แต่ยังไม่เป็นระบบ ไม่เป็นหมวดหมู่ ไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างสะดวก ไม่ได้ได้รับความร่วมมือในการจัดระบบบริหารและสารสนเทศจากบุคคลากร ข้อมูลไม่ได้อยู่ในฐานข้อมูลรวม ไม่สามารถติดตามเอกสาร และประเมินผลได้ ระบบอินเทอร์เน็ตที่ขัดข้องบ่อย ทำให้การจัดเก็บหรือดึงข้อมูลไม่สามารถใช้งานได้ และยังมีผลต่อการเรียนการสอนในห้อง

ตาราง 7 ต่อ

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา		
โรงเรียน	สภาพ	ปัญหา
โรงเรียนที่ 1	มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่แสดง โครงการ กิจกรรม วิธีการ งบประมาณ ทรัพยากร และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และเสนอแผนปฏิบัติการประจำปี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบและประกาศใช้แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	-การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาไม่ครบทุกโครงการ มีโครงการมากเกินไปที่จะทำให้เสร็จภายในปีงบประมาณ
โรงเรียนที่ 2	มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่แสดง โครงการ กิจกรรม วิธีการ งบประมาณ ทรัพยากร และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และเสนอแผนปฏิบัติการประจำปี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบและประกาศใช้แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	-การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาไม่ครบทุกโครงการและ กิจกรรม มีโครงการกิจกรรมมากเกินไปที่จะทำให้เสร็จภายในปีงบประมาณ -มีโครงการกิจกรรมอื่น จากหน่วยงานต้นสังกัดมาแทรกกิจกรรมของสถานศึกษาที่วางแผนไว้
โรงเรียนที่ 3	มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่แสดง โครงการ กิจกรรม วิธีการ งบประมาณ ทรัพยากร และเสนอแผนปฏิบัติการประจำปี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบและประกาศใช้แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	-การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาไม่ครบทุกโครงการและ กิจกรรม มีโครงการกิจกรรมมากเกินไปที่จะทำให้เสร็จภายในปีงบประมาณ -มีโครงการกิจกรรมอื่นที่จากหน่วยงานต้นสังกัดมาแทรกกิจกรรมของสถานศึกษาที่วางแผนไว้

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่แสดงโครงการ กิจกรรม วิธีการงบประมาณ ทรัพยากร และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และเสนอแผนปฏิบัติการประจำปี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ แต่การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาไม่ครบทุกโครงการ มีโครงการมากเกินไปที่จะทำให้เสร็จภายในปีงบประมาณ มีโครงการ/กิจกรรมอื่น จากหน่วยงานต้นสังกัดมาแทรกกิจกรรมของสถานศึกษาที่วางแผนไว้

ตาราง 7 (ต่อ)

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา		
5.ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา		
โรงเรียน	สภาพ	ปัญหา
โรงเรียนที่ 1	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด	-การนิเทศติดตามขาดความต่อเนื่อง -การนิเทศกำกับติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัดที่ไม่ตรงตามปฏิทินปฏิบัติงาน
โรงเรียนที่ 2	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด	-ไม่พบปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับโรงเรียน -การกำกับติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัดไม่เป็นตามปฏิทินปฏิบัติงาน
โรงเรียนที่ 3	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด	-ไม่พบปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับโรงเรียน -การกำกับติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัดไม่เป็นตามปฏิทินปฏิบัติงาน

ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พบว่า ทุกโรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด แต่การนิเทศตามขาดความต่อเนื่อง ไม่ตรงตามปฏิทินปฏิบัติงาน การนิเทศกำกับติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัดที่ไม่ตรงตามปฏิทินปฏิบัติงาน

ตาราง 7 (ต่อ)

การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา		
โรงเรียน	สภาพ	ปัญหา
โรงเรียนที่ 1	มีการประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายใน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการประเมินอย่างชัดเจน จัดทำเครื่องมือการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาวิเคราะห์ วางแผน แก้ไข ปรับปรุง การดำเนินงานของสถานศึกษา	-บุคคลากรบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน และมองว่าเป็นภาระหน้าที่ของผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา -เอกสารไม่เป็นปัจจุบัน
โรงเรียนที่ 2	มีการประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายใน นำผลการประเมินคุณภาพภายในมาวิเคราะห์ ปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา	-บุคคลากรขาดความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายใน -ขาดความความร่วมมือจากบุคคลากรในการประเมินคุณภาพภายใน
โรงเรียนที่ 3	มีการจัดการประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายใน และนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาวิเคราะห์ ปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา	-บุคคลากรขาดความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายใน -ขาดความความร่วมมือจากบุคคลากรในการประเมินคุณภาพภายใน

ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า มีการประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายใน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการประเมินอย่างชัดเจน จัดทำเครื่องมือการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาวิเคราะห์ วางแผน แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา แต่บุคคลากรไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน ไม่มีความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายใน เอกสารไม่เป็นปัจจุบัน

ตาราง 7 (ต่อ)

การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา		
โรงเรียน	สภาพ	ปัญหา
โรงเรียนที่ 1	มีการนำผลการดำเนินงานในรอบปีทั้งหมดของโรงเรียนมานำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและรับรองผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษารายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน	ไม่พบปัญหาด้านการจัดทำรายงานประจำปี
โรงเรียนที่ 2	มีการนำผลการดำเนินงานในรอบปีทั้งหมดของโรงเรียนมานำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและรับรองผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษารายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน	ไม่พบปัญหาด้านการจัดทำรายงานประจำปี
โรงเรียนที่ 3	มีการนำผลการดำเนินงานในรอบปีทั้งหมดของโรงเรียนมานำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและรับรองผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษารายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน	ไม่พบปัญหาด้านการจัดทำรายงานประจำปี แต่พบปัญหาเกี่ยวเนื่องจากการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ข้อมูลโครงการ กิจกรรมสูญหาย

ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน พบว่าโรงเรียน มีการนำผลการดำเนินงานในรอบปีทั้งหมดของโรงเรียนมานำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและรับรองผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา รายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน แต่บางโรงเรียนปัญหาเกี่ยวเนื่องจากการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ข้อมูลโครงการ กิจกรรมสูญหาย

ตาราง 7 (ต่อ)

การดำเนินการประกัน คุณภาพภายใน สถานศึกษา		
8.ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง		
โรงเรียน	ข้อค้นพบ	สภาพ ปัญหา
โรงเรียนที่ 1	มีการนำผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา มาใช้เป็นเครื่องมือในการ ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานพัฒนา คุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	-การนำผลการประเมิน ไปปรับปรุง การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ การศึกษาไม่ครอบคลุมข้อเสนอแนะ
โรงเรียนที่ 2	มีการนำผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา มาใช้เป็นเครื่องมือในการ ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานพัฒนา คุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	-การนำผลการประเมิน ไปปรับปรุง การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ การศึกษาไม่ครอบคลุมข้อเสนอแนะ
โรงเรียนที่ 3	มีการนำผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา มาใช้เป็นเครื่องมือในการ ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานพัฒนา คุณภาพการศึกษา	-การนำผลการประเมิน ไปปรับปรุง การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ การศึกษาไม่ครอบคลุมข้อเสนอแนะ -ขาดความต่อเนื่องและการวางแผนใน การดำเนินงาน

ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พบว่าโรงเรียนมีการนำผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มาใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่วนใหญ่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่การนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่ครอบคลุมข้อเสนอแนะ

ผลกระทบจากสภาพ ปัญหา ต่อกระบวนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าหากโรงเรียนไม่มีการจัดทำประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบตามกระบวนการประกันคุณภาพภายในทั้ง 8 องค์ประกอบ ไม่มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ไม่กำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน ก็จะทำให้การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพไร้ทิศทางในการพัฒนา และส่งผลถึงการกำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษา โครงการกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการต้องสอดคล้องและบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือจาก บุคคลากรในสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น นำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพรวมไปถึงระบบบริหารและสารสนเทศมีผลต่อการวางแผนการจัดการศึกษา โครงการ/กิจกรรม ที่ไม่เป็นไปตามแผนงานของสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษาตามองค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยประยุกต์ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ใน 5 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ 2) ระบบการประเมินผลผู้เรียน 3) ระบบประเมินและพัฒนาครู 4) ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา 5) ระบบการเงินเพื่อการศึกษา

1. การจัดการเรียนรู้

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนต้องจัดทำแผนการจัดการศึกษาให้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรสถานศึกษา ใช้สื่อนวัตกรรมที่เหมาะสม จัดทำแผนกิจกรรมสอนซ่อมเสริม สอนเพิ่มเติม เตรียมความพร้อมในการทดสอบระดับชาติ มีระบบติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระให้ตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน จัดการสอนเสริมและค่ายกิจกรรมให้กับนักเรียนตามสภาพจริงและตามความต้องการของนักเรียน

“โรงเรียนควรวางแผนจัดกิจกรรมสอนเพิ่มเติมความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมในการทดสอบระดับชาติ สร้างความตระหนักแก่ผู้เรียนให้เห็นความสำคัญของการทดสอบระดับชาติ จัดการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนตามความต้องการ โดยครูและ

นักเรียนด้วยกัน เช่น กิจกรรมรื้อฟื้นพี่สอนรุ่นน้อง จัดค่ายการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ ค่ายพัฒนาผู้เรียน(ค่ายทศปัญญา) กิจกรรมสอนซ่อมเสริมและติวเข้ม O-Net”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“มีการวิเคราะห์ร่วมกันในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาโดยต้องสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรแกนกลาง ทั้งครู คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน จัดการเรียนการสอนให้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มสาระ มีการผลิตสื่อนวัตกรรมที่ทันสมัยเพื่อสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน มีระบบการติดตามและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ตรงตามตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลาง จัดการเรียนการสอนให้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด จัดสอนซ่อมเสริมและจัดค่ายการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนที่ 2. 13 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“โรงเรียนควรวางแผนจัดกิจกรรมสอนเพิ่มเติมความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมในการทดสอบระดับชาติเป็นการทบทวนความรู้ให้กับนักเรียนอีกทางหนึ่ง”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ โรงเรียนที่ 2. 14 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ตรงตามตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลาง จัดการเรียนการสอนให้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด จัดสอนซ่อมเสริมและจัดค่ายการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนที่ 2. 13 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“จัดโครงการ/กิจกรรมให้ครูศึกษาดูงานอบรมหลักสูตรการสอนคิดวิเคราะห์จากโรงเรียนต้นแบบ จัดโครงการติวเข้มก่อนสอบในการสอบสำคัญเช่น o-net ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลายทันสมัยตรงตามหลักสูตร ตรงตามตัวชี้วัดในกระบวนการเรียนรู้”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ โรงเรียนที่ 3. 21 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

2. ระบบการประเมินผลผู้เรียน

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนต้องจัดให้มีการประเมินผลที่หลากหลาย มีคุณภาพ ตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัด มีการประเมินผู้เรียนรายบุคคลพร้อมทั้งแก้ไขปัญหาย่อยอย่างต่อเนื่อง โดยโรงเรียนต้องจัดให้มีการประเมินผลที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน มีคุณภาพ ตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัด มีการประเมินผู้เรียนรายบุคคลพร้อมทั้งแก้ไขปัญหาย่อยของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

โดยมีการประเมินผลผู้เรียนด้วยรูปแบบที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง ตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา มีการประเมินผู้เรียนรายบุคคล เพื่อแก้ไขปัญหาพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนตามศักยภาพ

“ประเมินผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดประเมินผลเมื่อจบแต่ละหน่วยอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลตามสภาพจริงของนักเรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ใช้วิธีการวัดและประเมินที่มีความหลากหลายประเมินทั้งแบบอิงกลุ่มและอิงเกณฑ์”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“เมื่อสิ้นเทอมมีการประเมินระดับผลการเรียนตามรายวิชา ตามกลุ่มสาระสรุปจำนวนนักเรียนที่ติด 0, ร, มส ให้เด็กที่มีปัญหาเข้าค่ายละลายพฤติกรรมและพัฒนาผลการเรียน โดยมีครูผู้สอนประจำรายวิชา และครูประจำชั้นกำกับติดตาม มีกำหนดระยะเวลาการดำเนินการภายในภาคการศึกษานั้น”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการโรงเรียนที่ 1. 30 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน ตรงตามตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลาง จัดการเรียนการสอนให้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตามตัวชี้วัด จัดสอนซ่อมเสริมและจัดค่ายการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ ตามความต้องการของผู้เรียน..”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนที่ 2. 13 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“ทำการประเมินผู้เรียนรายบุคคลเพื่อให้ทราบจุดอ่อนจุดแข็งของผู้เรียนเป็นรายบุคคลนำข้อมูลไปวางแผนแก้ไขปัญหาของผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างเหมาะสมตามศักยภาพ เช่น ถ้าพบว่าเด็กมีปัญหาด้านการอ่านจะได้เข้าชุมนุมอ่านออกเขียนได้ ฝึกพัฒนาทักษะโดยมีรุ่นพี่ดูแลและมีครูภาษาไทยรับผิดชอบในการกำกับติดตามผลพัฒนาการของนักเรียน”

(ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนที่ 1. 30 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“..สร้างเครื่องมือแบบทดสอบที่ใช้วัดประเมินผลให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน มีการนิเทศติดตามที่สม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีการจัดระบบการประเมินผลที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง..”

(ผู้รับผิดชอบงานแผนงาน โรงเรียนที่ 1. 3 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“..จัดกิจกรรมสร้างความคุ้นเคยระหว่างนักเรียนและครู ให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออกกล้าเสนอความคิดเห็น และคิดวิเคราะห์ได้..”

(หัวหน้าฝ่ายบุคคลโรงเรียนที่ 3. 22 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

3. ระบบประเมินและพัฒนาครู

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนต้องมีการพัฒนาศักยภาพครูด้านการเรียนการสอน ตามสาระการเรียนรู้ มีการประเมินคุณภาพครูด้วยวิธีที่หลากหลาย มีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดย มีการประเมินคุณภาพการเรียนการสอนของครู โดยผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระ และนักเรียน ครูมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเทอมละ 1 ครั้ง ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเอง โดยการจัดอบรมจากหน่วยงานต้นสังกัด การอบรมในระดับโรงเรียน หรือเข้าร่วมกิจกรรมในหน่วยงานอื่น เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อจะได้เทคนิค และวิธีการสอน มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน ตามสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนมีการบรรจุโครงการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพครู เช่น โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การทำวิจัยในชั้นเรียน โครงการศึกษาดูงานโรงเรียนส่งเสริมการคิดจังหวัดเชียงราย

“..สนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนสู่การเป็นมืออาชีพ ตามสาระการเรียนรู้ จัดเรียนการสอนด้วยรูปแบบที่หลากหลาย อบรมคุณธรรม จริยธรรมครูและบุคลากรในโรงเรียนเพื่อให้เป็นต้นแบบที่ดีกับนักเรียน..”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“..มีการสร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพครู มีการนิเทศกำกับติดตามอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1-2 ครั้ง โดยหัวหน้ากลุ่มสาระ ประเมินการสอนครูโดยดูผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมรูปแบบการสอนของครู ให้นักเรียนร่วมประเมินครูในท้ายภาคเรียน..”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“..จัดกิจกรรมพัฒนาครูด้านทักษะอาชีพตามความสนใจของนักเรียน สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิต เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการประกอบอาชีพ นอกจากสนับสนุนให้อบรมเชิงปฏิบัติการในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หน่วยงานต้นสังกัดแล้วควรสนับสนุนให้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการกับหน่วยงานภายนอกด้วย..”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ โรงเรียนที่ 1.สัมภาษณ์. 30 เมษายน 2562)

“สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเทอมละ 1 ครั้ง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน สนับสนุนให้ครูนำนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันวิชาการทั้งในและนอกหน่วยงาน”

(ผู้รับผิดชอบงานแผนงานโรงเรียนที่ 1. 3 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของบุคคลากรและทีมงานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง พัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามการสอนของครูโดยใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน”

(หัวหน้าฝ่ายบุคคล โรงเรียนที่ 1. สัมภาษณ์ 2 พฤษภาคม 2562)

“พัฒนาศักยภาพครูให้มีการจัดการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อบรมครูด้านแนวทาง รูปแบบการจัดการสอนที่ทันสมัย มีการประเมินนักเรียนที่หลากหลาย และเน้นให้นักเรียนเกิดความคิดวิเคราะห์”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนที่ 2. 13 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“..มีการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพครูให้มีการจัดการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อบรมครูด้านแนวทางการวัดประเมินผล โครงการศึกษาดูงานโรงเรียนส่งเสริมการคิดที่จังหวัดเชียงราย..”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ โรงเรียนที่ 2. 14 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

4. ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนจัดการประกันคุณภาพการศึกษาตามกระบวนการ PDCA สร้างความตระหนักและนำสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพของบุคคลากรทุกระดับโดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม โดยโรงเรียนจัดทำการประกันคุณภาพภายในตามกระบวนการ PDCA แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร บุคคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน

“สร้างความเข้าใจ และความตระหนักแก่บุคคลากรทุกคน เรื่องการประกันคุณภาพภายใน โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเชิงวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่บุคคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนชุมชน ที่แจ่มมอบหมายงานตามภาระหน้าที่แก่ครูบุคคลากร มีการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามกระบวนการ PDCA”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562 :สัมภาษณ์)

“ควรมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ชัดเจน เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนา อบรมให้ความรู้แก่ครูและบุคคลากรทางการศึกษาในการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง สร้างความเข้มแข็งให้บริหารการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“สร้างความเข้าใจ และความตระหนักแก่บุคลากรทุก เรื่องการประกัน
คุณภาพภายใน มีการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามกระบวนการ PDCA มี
การติดตามกำกับผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง”

(ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนที่ 1. 3 พฤษภาคม 2562 :สัมภาษณ์)

“ชี้แจงมอบหมายงานตามภาระหน้าที่ ประชุมกำกับผลการปฏิบัติงาน มีการ
จัดระบบประกันคุณภาพสถานศึกษาตามกระบวนการ PDCA”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 2. 15 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“จัดอบรมและพัฒนาระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาให้ทันสมัยอยู่เสมอ
ประชุมชี้แจงมอบหมายงาน ให้มีผู้รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน และสร้างความตระหนัก
ให้ครูทุกคนร่วมรับรู้ถึงบทบาทของตนเอง”

(หัวหน้าฝ่ายบุคคลโรงเรียนที่ 3. 22 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“มีการประเมินตามสภาพ และพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มีการประชุมผู้มีส่วน
ได้เสีย เพื่อหาข้อบกพร่องในการพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง”

(ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนที่ 3. 23 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

5. ระบบการเงินเพื่อการศึกษา

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณให้สอดคล้อง
กับแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา ติดตามตรวจสอบและรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ
ประจำปี โดยมีวางแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ตามโครงการ กิจกรรมในแผนพัฒนาการศึกษา
ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา โดยพิจารณาจัดสรรงบประมาณการใช้จ่าย
ตามโครงการ กิจกรรมที่เหมาะสม

“โรงเรียนมีการสนับสนุนเงินเพื่อการศึกษาตามแผนงานโครงการเพื่อพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ที่เพียงพอ มีการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณให้สอดคล้องกับรายได้ในแต่ละ
ปี มีการติดตามและรายงานผลการใช้งบประมาณอย่างต่อเนื่อง”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. สัมภาษณ์. 29 เมษายน 2562)

“มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินตามแผนกิจกรรมโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ และมีการใช้
งบประมาณตามความเหมาะสม เช่น ทุนการศึกษาให้นักเรียนยากจนในด้านอาหาร
กลางวัน ค่าเดินทาง ทุนสำหรับนักเรียนที่เรียนต่อระดับอุดมศึกษา”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารงบประมาณโรงเรียนที่ 1. 30 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“มีการจัดทำแผนงานโครงการการใช้งบประมาณประจำปี ตรวจสอบและติดตาม การใช้งบประมาณตามแผนอย่างต่อเนื่อง”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ โรงเรียนที่ 2. 14 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

จากการศึกษาค้นพบปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร โดยจำแนกตามกลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาและการบริหารคุณภาพ แบ่งเป็น 5 กลุ่มปัจจัย ดังนี้ 1) กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะองค์การ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และนโยบายขององค์การ โครงสร้างและการออกแบบขององค์การ วัฒนธรรมองค์การและการสื่อสารภายในองค์การ 2) กลุ่มปัจจัยด้านบุคคลากร ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความรู้ ความสามารถและทักษะของบุคคลากร ซึ่งกล่าวรวมถึงตั้งแต่ ครู และผู้เกี่ยวข้องอื่น 3) กลุ่มปัจจัยด้านกระบวนการจัดการ ได้แก่ ระบบและกระบวนการบริหารจัดการ ทั้งในเรื่องการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน ระบบสารสนเทศ การพัฒนาและฝึกอบรมบุคคลากร การกำกับติดตาม และการประเมินผล 4) กลุ่มปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ทั้งในด้านบทบาท และรูปแบบภาวะผู้นำ ตลอดจนข้อตกลงในการดำเนินงานขององค์การ รวมทั้งบทบาทของผู้บริหารระดับกลาง และ 5) กลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวกับอิทธิพลภายนอก ซึ่งจะเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนในการปฏิบัติงานหรือเป็นแรงกดดันที่มาจากนโยบายของหน่วยงานภายนอกต่าง ๆ พบปัจจัยแห่งความสำเร็จแยกตามกลุ่มปัจจัยด้านต่างๆได้ ดังนี้

1) กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะองค์การ

โรงเรียนมีนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดทำยุทธศาสตร์ แผนงานโครงการ จัดทำงบประมาณอย่างเหมาะสมเพียงพอ และมีการกำกับติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

“..การประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดทำประกันคุณภาพตามกระบวนการ PDCA..”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“..ระบบการบริหารงานของโรงเรียนทั้ง 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายบริหารงบประมาณ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายบุคคล มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ..”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“..โรงเรียนมีนโยบายการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และมีงบประมาณที่เพียงพอในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการจัดการเรียนการสอน สื่อการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาวิชา เป็นปัจจุบัน..”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ โรงเรียนที่ 2. 14 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“..ครูมีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้ของนักเรียน จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ..”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนที่ 3. 13 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“..ความเพียงพอของงบประมาณสนับสนุนในการจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน..”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ โรงเรียนที่ 3. 21 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

2) กลุ่มปัจจัยด้านบุคคลากร

ครูตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ จัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ นักเรียนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ มีระเบียบวินัย และคุณธรรมจริยธรรม

“..ครูให้ความสำคัญ เอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ และพัฒนาศักยภาพตนเอง ให้มีความรู้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ ตามแผนการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และคำนึงถึงความถนัดทางการเรียนรู้ของผู้เรียน..”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“..ครูมีการพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งเทคนิคการสอน เนื้อหาสาระในการสอน ผู้เรียนต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน มีความใส่ใจในการเรียนรู้ มีระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม มีเป้าหมายในการเรียนที่ชัดเจน..”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“..ครูผู้สอนมีความรู้ ความชำนาญในเนื้อหาที่สอน มีการพัฒนาตัวเอง ติดตามการเปลี่ยนแปลงข้อมูลความรู้อยู่เสมอ มีการจัดทำสื่อเอกสารและสภาพแวดล้อมในการเรียนที่น่าสนใจ เหมาะแก่การเรียนรู้ของนักเรียน..”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 2. 13 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“..นอกจากการเตรียมการของครูผู้สอนแล้วความพร้อมของผู้เรียน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมก็มีผลกับการเรียนของผู้เรียนด้วย..”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการโรงเรียนที่ 3. 21 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

3) กลุ่มปัจจัยด้านกระบวนการจัดการ

จัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบที่หลากหลาย มีการนิเทศกำกับติดตามผลการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

“..มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย มีกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ผู้เรียนสนใจ เช่น ชุมนุมโดรน ชุมนุมภาษาเวียดนาม กิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์..”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“มีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนของครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอทั้งโดยผู้ได้รับมอบหมายในการนิเทศกำกับติดตาม หัวหน้ากลุ่มสาระ และการสอบถามจากนักเรียน”

(หัวหน้าฝ่ายบุคคล โรงเรียนที่ 1. 2 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“..มีการนิเทศติดตาม การจัดการเรียนการสอนของครู อย่างต่อเนื่องโดยกำหนดภาคเรียนละ 2 ครั้ง..”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ โรงเรียนที่ 2. 14 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“..นอกจากการเตรียมการของครูผู้สอนแล้วความพร้อมของผู้เรียน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมก็มีส่วนกับการเรียนของผู้เรียนด้วย..”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ โรงเรียนที่ 3. 21 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

4) กลุ่มปัจจัยด้านภาวะผู้นำ

ผู้บริหารสนับสนุนโครงการ/กิจกรรมพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลากรในการพัฒนาตนเอง กำกับติดตามผลการดำเนินงานที่มอบหมายและให้ข้อเสนอแนะ

“ผู้บริหารกำกับติดตามการดำเนินการทั้งในส่วนงานพิเศษ งานสอน และให้ข้อเสนอแนะที่ถูกต้อง”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“ผู้บริหารมีนโยบายสนับสนุนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีโครงการ/กิจกรรมสำหรับนักเรียน และสนับสนุนบุคลากรในการพัฒนาตนเอง”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ โรงเรียนที่ 3. 21 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

5) กลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวกับอิทธิพลภายนอก

การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยได้รับการสนับสนุนจาก ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

“ผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วนให้การสนับสนุนทุกด้าน ทั้งการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัด การเป็นวิทยากรให้ความรู้ และสนับสนุนด้านแหล่งเรียนรู้ภายนอก..”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนที่ 1. 29 เมษายน 2562:สัมภาษณ์)

“..สภาพแวดล้อม สภาพครอบครัว และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของนักเรียนที่อบอุ่น ผู้ปกครองสนับสนุนด้านการศึกษา..”

(ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนที่ 1. 3 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“..ผู้ปกครองให้ความใส่ใจการเรียนของนักเรียนไม่ปล่อยให้ป็นหน้าที่ของครูฝ่ายเดียว ให้ความร่วมมือในการทำกับดูแลพฤติกรรมมารยาทนักเรียน นี่เรียน..”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนที่ 2. 13 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

“..มีการจัดทำสื่อเอกสารและสภาพแวดล้อมในการเรียนที่น่าสนใจ เหมาะแก่การเรียนรู้ของนักเรียน..”

(หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ โรงเรียนที่ 3. 21 พฤษภาคม 2562:สัมภาษณ์)

จากผลการศึกษาผู้วิจัยจึงได้สรุปแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครที่ค้นพบได้ดังตารางที่ 8

ตาราง 8 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

สภาพปัญหา	ปัจจัยส่งเสริม	แนวทางพัฒนา
1. การจัดการเรียนรู้		
1.ไม่ได้รับข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา	กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะองค์การ โรงเรียนมีนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดทำยุทธศาสตร์	1.โรงเรียนกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตร
2.ไม่ได้รับข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	แผนงาน โครงการ จัดทำงบประมาณอย่างเหมาะสมเพียงพอ และมีการกำกับติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	สถานศึกษาโดยมีการร่วมกันวิเคราะห์จากครู คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน
3.จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาไม่ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลาง โครงการกิจกรรมที่จัดทำไม่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา ไม่รองรับการประเมินผลระดับชาติ	กลุ่มปัจจัยด้านบุคคลากร ครูตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ จัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	2.โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรสถานศึกษาโดยมีการร่วมกันวิเคราะห์จากครู คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน
4.มีการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย ใช้เทคนิคเดิม ๆ	นักเรียนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ มีระเบียบวินัย และคุณธรรมจริยธรรม	3.โรงเรียนจัดหาสื่อนวัตกรรมให้เพียงพอต่อความต้องการ มีการผลิตสื่อนวัตกรรมที่ทันสมัย เพื่อสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน
5.สื่อนวัตกรรม ไม่พร้อมต่อการจัดการเรียนการสอน		4.โรงเรียนจัดทำแผนกิจกรรมสอนซ่อมเสริม สอนเพิ่มเติม ตามความต้องการของผู้เรียน เตรียมความพร้อมในการทดสอบระดับชาติ มีระบบติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
		5.โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลาง

ตาราง 7 (ต่อ)

สภาพปัญหา	ปัจจัยส่งเสริม	แนวทางพัฒนา
2.การประเมินผลผู้เรียน		
1.โรงเรียนใช้วิธีวัดประเมินผลไม่หลากหลาย ไม่เหมาะสมกับสภาพบริบทของผู้เรียน	กลุ่มปัจจัยด้านกระบวนการจัดการ : จัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบที่หลากหลาย มีการกำกับติดตามผลการ	1.โรงเรียนจัดให้มีการประเมินผลที่หลากหลาย มีคุณภาพ ตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัด มีการประเมินผู้เรียนรายบุคคลเพื่อให้ทราบจุดอ่อนจุดแข็งของผู้เรียนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนตามศักยภาพ
2.ไม่มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล	จัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ กลุ่มปัจจัยด้านภาวะผู้นำ : ผู้บริหารมีนโยบายสนับสนุนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กำกับติดตามผลการดำเนินการและให้ข้อเสนอแนะ	2.โรงเรียนประเมินผลการจัดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน พร้อมทั้งแก้ไขปัญหาย่อยอย่างต่อเนื่อง
3. ระบบประเมินและพัฒนาครู		
1.ขาดการสนับสนุนอบรมในบางหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หน่วยงานภายนอกจัด	กลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวกับอิทธิพลภายนอก : การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยได้รับการสนับสนุนจาก ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1.โรงเรียนมีการพัฒนาศักยภาพครูด้านการเรียนการสอน ตามสาระการเรียนรู้
3.ขาดงบประมาณที่นำมาใช้ในการอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร		2.โรงเรียนมีประเมินคุณภาพครูโดยวิธีที่หลากหลาย จากผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระ และนักเรียน
3.ครูมีการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย ใช้เทคนิคเดิม ๆ		3.โรงเรียนมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน
4.การนิเทศกำกับติดตามไม่ตรงตามกำหนดเวลา		4.โรงเรียนมีการกำหนดแผนนิเทศภาคเรียนละ 2 ครั้ง
5.ครูไม่ใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด		

ตาราง 7 (ต่อ)

สภาพปัญหา	ปัจจัยส่งเสริม	แนวทางพัฒนา
4. ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา		
1.การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะองค์การ : โรงเรียนมีนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดทำยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ	1.โรงเรียนจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามกระบวนการ PDCA โดยครูบุคลากรในสถานศึกษา
2.บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา	จัดทำงบประมาณอย่างเหมาะสม เพียงพอ และมีการกำกับติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองมีส่วนร่วม 2.โรงเรียนจัดอบรม พัฒนาให้ความรู้ในการประเมินคุณภาพแก่บุคลากรเพื่อให้เห็นความสำคัญและนำสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรทุกระดับ
5. ระบบการเงินเพื่อการศึกษา:		
1.มีโครงการ/กิจกรรมที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ทำให้ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข แผนพัฒนาการจัดการศึกษา	กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะองค์การ : โรงเรียนมีนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดทำยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการจัดทำงบประมาณอย่างเหมาะสม เพียงพอ และมีการกำกับติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	1.โรงเรียนมีการวางแผนจัดโครงการ/กิจกรรม ที่สนับสนุนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์บวรจุในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับรายได้ มีการติดตามรายงานผลอย่างต่อเนื่อง 2.โรงเรียนมีการควบคุมบริหารเงินในการจัดโครงการกิจกรรมให้เหมาะสม โดยมีการกำกับติดตามผลการดำเนินงานทั้งก่อนและหลังการจัดทำโครงการ/กิจกรรม

สรุปแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอก
ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ดังนี้

การจัดการเรียนรู้

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษา และแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับ
หลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่าง ครู บุคลากรใน
โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง

2. จัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัดตาม
หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ในแต่ละกลุ่มสาระ

3. จัดโครงการ/กิจกรรม เพื่อเตรียมพร้อมนักเรียนในการสอบ o- net มีการสอน
เสริม และการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนตามความต้องการ

4. ผลิตสื่อการสอน และนวัตกรรม ที่ทันสมัย เหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนรู้และ
ผู้เรียน

การประเมินผลผู้เรียน

5. ประเมินผลผู้เรียนตามมาตรฐานตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตร
สถานศึกษาด้วยรูปแบบที่หลากหลาย

6. ประเมินผู้เรียนรายบุคคล เพื่อรู้จุดแข็ง-จุดอ่อน นำไปแก้ไขพัฒนาและ
ส่งเสริมผู้เรียนตามศักยภาพ

การประเมินและพัฒนาครู

7. ส่งเสริมศักยภาพครูในการจัดการเรียนการสอน ตามสาระการเรียนรู้ ตาม
หลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้อบรมสัมมนาเชิง
ปฏิบัติการในเรื่องเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผล หรือเรื่องอื่นๆ ปีการศึกษาละ
2 ครั้ง

8. ประเมินคุณภาพการเรียนการสอนของครู โดย ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้า
กลุ่มสาระ และนักเรียน มีกำหนดแผนนิเทศภาคเรียนละ 2 ครั้ง

9. ทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหา พัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเทอมละ
1 ครั้ง

ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา

10. มีการประกันคุณภาพการศึกษาตามกระบวนการ PDCA โดยบุคลากรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม

11. อบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ในการประกันคุณภาพภายใน กับครูบุคลากรในสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน

ระบบการเงินเพื่อการศึกษา

12. จัดทำแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณโครงการ/กิจกรรม ที่สนับสนุนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ และสรุปผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปีกำกับติดตามผลการดำเนินงานทั้งก่อนและหลังการจัดทำโครงการ/กิจกรรม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร มีความมุ่งหมายการวิจัยดังนี้ 1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และกระบวนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครที่ 2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) กำหนดโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นบุคคลที่เป็นสมาชิกของโรงเรียนและรับผิดชอบงานประกันและเกี่ยวข้องกับงานประกันมากที่สุด ในโรงเรียน 3 โรงเรียน ซึ่งมีลักษณะดังนี้ โรงเรียนที่ 1 โรงเรียนที่ยื่นแก้ไขผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามแล้วผ่าน โรงเรียนที่ 2 โรงเรียนที่ยื่นแก้ไขผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามแล้วไม่ผ่าน โรงเรียนที่ 3 โรงเรียนที่ไม่ยื่นแก้ไขผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 3 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 3 คน หัวหน้าฝ่ายงานบริหารงานวิชาการ 3 คน หัวหน้าฝ่ายงานบริหารงบประมาณ 3 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป 3 คน หัวหน้าฝ่ายบุคคล 3 คน ผู้รับผิดชอบงานแผนงาน 3 คน และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาคุณภาพการศึกษา 3 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร สำหรับวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีผลดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษา สภาพปัญหา และกระบวนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

1.1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้เพื่อการประกันคุณภาพภายใน เพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของ

สถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 24 มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้ แบ่งเป็นมาตรฐาน ด้านปัจจัย มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านผลผลิต แต่บางโรงเรียนขาดความร่วมมือจากครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

1.2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการจัดทำแผนตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วยแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ปี แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามปี แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา แต่พบปัญหาว่าบางโรงเรียนที่จัดทำแผนที่ยังไม่ครอบคลุมบริบทของตนเอง ยังไม่มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก และบุคลากร ผู้มีส่วนได้เสียยังไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.3. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ โรงเรียนมีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ แต่พบปัญหาว่าโรงเรียนจัดทำระบบสารสนเทศไม่เป็นหมวดหมู่ ไม่ครอบคลุม ไม่เป็นระบบ ไม่สามารถนำมาใช้ได้สะดวก ไม่ได้ได้รับความร่วมมือในการจัดระบบบริหารและสารสนเทศจากบุคลากร ข้อมูลไม่ได้อยู่ในฐานข้อมูลรวม ไม่สามารถติดตามเอกสาร และประเมินผลได้ ระบบอินเทอร์เน็ตที่ขัดข้องบ่อย ทำให้การจัดเก็บหรือดึงข้อมูลไม่สามารถใช้งานได้ และยังมีผลต่อการเรียนการสอนในห้อง ส่งผลให้ไม่พร้อมใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป รวมทั้งงานสนับสนุนอื่น ๆ

1.4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่แสดง โครงการ กิจกรรม วิธีการงบประมาณ ทรัพยากร และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และเสนอแผนปฏิบัติการประจำปี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ พบว่าการกำกับติดตามมีผลให้งานบรรลุเป้าหมาย แต่พบปัญหาว่าแต่การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาไม่ครบทุกโครงการ มีโครงการมากเกินไปที่จะทำให้เสร็จภายในปีงบประมาณ มีโครงการ/กิจกรรมอื่น จากหน่วยงานต้นสังกัดมาแทรกกิจกรรมของสถานศึกษาที่วางแผนไว้

1.5. การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมีการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาซึ่งมีทั้งโดยสถานศึกษาเองและจากหน่วยงานต้นสังกัด มีการ

แต่งตั้ง คณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา มีปฏิทินการปฏิบัติงาน จัดทำรายงานเสนอเพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพ ส่วนมากยังขาดความต่อเนื่องในการกำกับติดตาม การนิเทศกำกับติดตามไม่ตรงตามปฏิทินปฏิบัติงาน

1.6. การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น การประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักรู้ความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายในนั้นเป็นสิ่งสำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการประเมินอย่างชัดเจน จัดทำเครื่องมือการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาวิเคราะห์ วางแผนแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา แต่พบปัญหาว่ายังขาดความเข้าใจความร่วมมือจากบุคลากรบางส่วน ครูบุคลากรหลายคนยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการประกันคุณภาพภายในงานส่วนใหญ่จึงเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ถึงแม้จะมีการแต่งตั้ง ผู้รับผิดชอบงาน อย่างชัดเจน

1.7. การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียน นำผลการดำเนินงานในรอบปีทั้งหมดของโรงเรียนมานำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน สำหรับเป็นข้อมูลในการทำแผนพัฒนาสถานศึกษาได้ตามห้วงเวลา แต่พบปัญหาว่าหาเอกสารรายงานโครงการไม่เจอเป็นปัญหาเกี่ยวเนื่องจากการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

1.8. การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนมีการนำผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มาใช้เป็นกรอบความคิดในการดำเนินงานของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี โครงการ กิจกรรม มีการกำกับ ติดตาม และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่พบปัญหาแม้มีการประชุมกำกับติดตามนำผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แต่ยังขาดความต่อเนื่องในการนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ครอบคลุมข้อเสนอแนะ

ผลกระทบจากสภาพ ปัญหา ต่อกระบวนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าหากโรงเรียนไม่มีการจัดทำประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบตามกระบวนการประกันคุณภาพภายในทั้ง 8 องค์ประกอบ ไม่มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ไม่กำหนดทิศทางและ

แนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน ก็จะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพไร้ทิศทางในการพัฒนา และส่งผลถึงการกำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษา โครงการกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการต้องสอดคล้องและบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือจาก บุคลากร ในสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาค ส่วน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น นำสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพรวมไปถึงระบบบริหารและสารสนเทศมีผลต่อการวางแผนการจัดการศึกษา โครงการ กิจกรรม ที่ไม่เป็นไปตามแผนงานของสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษาตามองค์ประกอบ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ รัตนา ดวงแก้ว ที่เสนอให้ประยุกต์ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ใน 5 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ 2) ระบบการประเมินผลผู้เรียน 3) ระบบประเมินและพัฒนาครู 4) ระบบการประเมินคุณภาพ สถานศึกษา 5) ระบบการเงินเพื่อการศึกษา

2 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกครอบคลุม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

1.การจัดการเรียนรู้

กำหนดมาตรฐานการศึกษา และแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่าง ครู บุคลากรใน โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท ของชุมชน ในแต่ละกลุ่มสาระ จัดโครงการ/กิจกรรม เพื่อเตรียมพร้อมนักเรียนในการสอบ o- net มีการสอนเสริม และการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนตามความต้องการ ผลิตสื่อการสอน และ นวัตกรรม ที่ทันสมัย เหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนรู้และผู้เรียน

2.การประเมินผลผู้เรียน

ประเมินผลผู้เรียนตามมาตรฐานตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตร สถานศึกษาด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ประเมินผู้เรียนรายบุคคล เพื่อวัดเชิง-จุดอ่อน นำไปแก้ไข ปัญหา พัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนตามศักยภาพ

3.การประเมินและพัฒนาครู

ส่งเสริมศักยภาพครูในการจัดการเรียนการสอน ตามสาระการเรียนรู้ ตาม หลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้อบรมสัมมนาเชิง

ปฏิบัติการในเรื่องเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผล หรือเรื่องอื่น ๆ ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง ประเมินคุณภาพการเรียนการสอนของครู โดย ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระ และนักเรียน มีกำหนดแผนนิเทศภาคเรียนละ 2 ครั้ง ทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหา พัฒนา ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเทอมละ 1 ครั้ง

4.ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา

มีการประกันคุณภาพการศึกษาตามกระบวนการ PDCAโดยบุคคลากรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม มีการอบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ในการประกันคุณภาพภายใน กับครูบุคคลากรในสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน

5.ระบบการเงินเพื่อการศึกษา

จัดทำแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณโครงการ/กิจกรรม ที่สนับสนุนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ และสรุปผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปีกำกับติดตามผลการดำเนินงานทั้งก่อนและหลังการจัดทำโครงการ/กิจกรรม

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอก ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ซึ่งข้อค้นพบหลายประเด็นที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้เพื่อการประกันคุณภาพภายใน เพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 24 มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้ แบ่งเป็นมาตรฐาน ด้านปัจจัย มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านผลผลิต และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับมาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น (2548 : 5) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขึ้นตามกรอบมาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นเดิม (มถ.) มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยประกอบด้วยมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถาบันการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 24มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้ประกอบด้วย มาตรฐานด้านปัจจัยทางการศึกษา (จำนวน 5 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้) มาตรฐานด้านกระบวนการ

ทางการศึกษา (จำนวน 8 มาตรฐาน 40 ตัวบ่งชี้) และมาตรฐานด้านผลผลิต (ผู้เรียน) (จำนวน 11 มาตรฐาน 42 ตัวบ่งชี้) ซึ่งการกำหนดมาตรฐานการศึกษานั้นมีข้อกำหนดในการดำเนินการชัดเจนตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นโรงเรียนจึงดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันสอดคล้องกับยุทธยวธรณ สอนเจริญ (2556 : 244) กล่าวว่ากำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าโรงเรียนทั้งสองขนาดได้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามขั้นตอนของ PDCA ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากร โดยโรงเรียนขนาดเล็กกำหนดให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนร่วมรับผิดชอบ และให้คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาเห็นชอบแต่ไม่ได้มีส่วนร่วมโดยตรงในการกำหนด ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษกำหนดให้ตัวแทนบุคลากรแต่ละฝ่ายภายในโรงเรียนร่วมรับผิดชอบ และคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมโดยตรงในการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ พบปัญหาบางโรงเรียนขาดความร่วมมือจากครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พะยอมศรี วรณวนารักษ์ (2543) พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือ การพัฒนาความเชื่อ ความคิด และพฤติกรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการทำงานของบุคลากร การสำรวจความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดทำหลักสูตรเพื่อตอบสนองความต้องการท้องถิ่น การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาและการแสดงความคิดเห็นของชุมชนต่อการจัดการเรียนการสอน ความร่วมมือจากครู บุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องสร้างความรู้ความเข้าใจ ซึ่งผู้บริหารได้ทำการจัดการอบรมพัฒนาความรู้เพิ่มพูนทักษะ หรือการออกประชาสัมพันธ์พบปะชุมชนเพื่อสร้างความตระหนักในการให้ความร่วมมือการทำกิจกรรมต่างของโรงเรียน และสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของโรงเรียนต่อชุมชน

2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการจัดทำแผนตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วยแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ปี แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสองปี แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา ทั้งนี้การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโรงเรียน การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจ การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ การกำหนดเป้าประสงค์ การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ การกำหนดกลยุทธ์โรงเรียน การนำกล

ยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินและการควบคุมกลยุทธ์ โดยมีการจัดตั้งคณะทำงาน ผู้รับผิดชอบในส่วนของการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้วยการให้ไปอบรม ศึกษางาน ที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับรังสรรค์ มณีเล็ก (2549, หน้า 34-37) กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษาควรเก็บข้อมูลจากหลาย ๆ แห่ง เช่น จากระบบสารสนเทศของสถานศึกษาเอง จากชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และนักเรียน สำหรับประเด็นที่จะนำมาศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โดยศึกษาปัจจัยและกระบวนการซึ่งเกี่ยวกับ (1) Man มีครูและบุคลากรอย่างพอเพียงและมีคุณภาพ (2) Money มีเงินพอเพียงที่จะนำไปใช้ในการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (3) Materials มีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอและมีคุณภาพต่อการนำไปใช้งาน (4) Management หมายถึง การจัดโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษา มีประเด็นที่นำมาพิจารณา คือ (1) โครงสร้าง ได้แก่ ลำดับขั้นของการบังคับบัญชา การสื่อสารภายใน การจัดองค์กรและการมอบหมายงาน (2) วัฒนธรรม ได้แก่ ความเชื่อ ความคาดหวัง และค่านิยมของคนในหน่วยงาน (3) การบริการ ได้แก่ การให้บริการความสะดวกของหน่วยงาน (4) ทรัพยากร ได้แก่ ปริมาณและคุณภาพของนักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษา 2) การศึกษาโอกาสและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย (1) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ของประชากรภาวะเงินเฟ้อ การมีงานทำ (2) ด้านสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ ค่านิยม ความเชื่อ เจตคติ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม (3) ด้านเทคโนโลยี ได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ความทันสมัยของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการดำเนินงาน และ (4) ด้านการเมือง กฎหมาย ได้แก่ นโยบายทางการเมือง เสถียรภาพของรัฐบาล ระเบียบกฎหมายต่าง ๆ สอดคล้องกับ บุญเลี้ยง คำชู (2544, หน้า 44-45) กล่าวว่า การวิเคราะห์ SWOT 1) เป็นการสำรวจถึงปัจจัยเพื่อหา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ที่จะต้องดำเนินงานตามภารกิจของโรงเรียน คือ (1) ศึกษาปัจจัยที่จำเป็นในการบริหารโรงเรียน (2) วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของโรงเรียน (3) วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการจัดการ ศึกษาของโรงเรียน (4) ศึกษาแนวทางที่ดีในการปรับปรุงการบริหารงาน (5) วิเคราะห์และประสานงานในการจัดทำแผนให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานระดับสูงและนโยบายของโรงเรียน (6) ประสานการวางแผนกับฝ่ายแผนงานของโรงเรียน หมวดวิชาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (7) กำกับดูแล ตรวจสอบติดตาม ประเมินผลงานโครงการ 2) เป็นความคาดหวังและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มุ่งหวัง

ผลสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียน คือ (1) การเตรียมการดำเนินงาน การพัฒนาและแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้าให้การทำงานมีเป้าหมายก้าวไปข้างหน้าอยู่ตลอดเวลา ช่วยให้ภารกิจได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ (2) การปฏิบัติงานที่มีแผน ระบบ ขั้นตอน ระยะเวลาและเป้าหมายที่กำหนดไว้ชัดเจน (3) กรณีเกิดปัญหาหรือมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก ปรับปรุงแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง (4) เป็นเครื่องมือให้ผู้เกี่ยวข้องวินิจฉัยตัดสินใจได้อย่างมีหลักเกณฑ์และถูกต้อง (5) ทำให้รู้อดีต ปัจจุบันและอนาคต เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนา (6) มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและได้ผลอย่างคุ้มค่า (7) ก่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานงานทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกันประหยัดเวลา ประสบความสำเร็จในเวลาที่ยรวดเร็ว แต่พบปัญหาว่าบางโรงเรียนจัดทำแผนยังไม่ครอบคลุมบริบทของตนเอง ยังไม่มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก บุคลากร และผู้มีส่วนได้เสียยังไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้ขาดข้อเสนอแนะความคิดเห็นในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

3. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ โรงเรียนมีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ แต่พบปัญหาว่าจัดทำระบบสารสนเทศไม่เป็นหมวดหมู่ ไม่ครอบคลุม ส่งผลให้ไม่พร้อมใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป รวมทั้งงานสนับสนุนอื่น ๆ และสอดคล้องกับ จีรภา เพชรสงคราม (2554) ที่กล่าวว่า ปัญหาในการพัฒนาการดำเนินประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเขตบางขุนเทียน มีปัญหาด้านข้อมูลสารสนเทศขาดการจัดเอกสารที่เป็นระบบ ทั้งนี้การจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ และครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพสถานศึกษาต้องมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน รวมถึงระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบ ถูกต้อง สมบูรณ์เป็นปัจจุบัน และสามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลาโดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553:4) กล่าวว่าในการดำเนินการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องควรศึกษาแนวคิดและดำเนินการทั้งสองส่วน

ควบคู่กันไปในขณะเดียวกัน เพื่อให้มีความสอดคล้องและเกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอก และสอดคล้องกับ คุุทัยวรรณ สอนเจริญ (2556 : 244) กล่าวว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ พบว่าโรงเรียนทั้งสองขนาดได้มีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ตามขั้นตอนของ PDCA มีการจัดโครงสร้างในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนอย่างชัดเจน โดยโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการของโรงเรียน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษให้อยู่ในฝ่ายแผนงานกลุ่มงานงบประมาณ ในการกำหนดผู้รับผิดชอบระบบสารสนเทศโดยโรงเรียนขนาดเล็กกำหนดให้เป็นครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาคุณภาพภายใน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษกำหนดให้เป็นกลุ่มบุคคลากรของฝ่ายแผนงาน

4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่แสดง โครงการ กิจกรรม วิธีการงบประมาณ ทรัพยากร และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และเสนอแผนปฏิบัติการประจำปี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ สอดคล้องกับ คุุทัยวรรณ สอนเจริญ (2556 : 244) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าโรงเรียนทั้งสองขนาดได้มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามขั้นตอนของ PDCA มีการนำแผนปฏิบัติการประจำปีสู่การปฏิบัติตามปฏิทินการปฏิบัติงานมีการตรวจสอบผลการดำเนินงาน โดยโรงเรียนขนาดเล็กตรวจสอบจากการสอบถาม หรือนิเทศติดตามจากหัวหน้างาน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษตรวจสอบจากการส่งรายงานของผู้ดำเนินงาน แต่พบปัญหาว่าแต่การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาไม่ครบทุกโครงการ มีโครงการมากเกินไปที่จะทำให้เสร็จภายในปีงบประมาณทำให้ต้องนำไปปฏิบัติในปีการศึกษา หรือปีงบประมาณต่อไป แต่ยังคงอยู่ในห่วงของแผนการจัดการศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมอื่น จากหน่วยงานต้นสังกัดมาแทรกกิจกรรมของสถานศึกษาที่วางแผนไว้ ซึ่งเป็นโครงการ/กิจกรรมเร่งด่วนตามนโยบายการศึกษา โรงเรียนจะทำการบรรจุโครงการกิจกรรมเหล่านั้นเข้าไปในแผนการจัดการศึกษาภายหลังจึงทำให้มีการปรับปรุงและพัฒนาทุกปีดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาเสมอ

5.การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมีการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาซึ่งมีทั้งโดยสถานศึกษาเองและจากหน่วยงานต้นสังกัด มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา มีปฏิทินการปฏิบัติงาน จัดทำรายงานเสนอเพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพ สอดคล้องกับ คุุทัยวรรณ สอนเจริญ

(2556 : 244) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พบว่าโรงเรียนทั้งสองขนาดได้ มีการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามขั้นตอนของ PDCA มีการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในอย่างสม่ำเสมอและเป็นปัจจุบันจึงไม่ถือเป็นการเตรียมการในการ ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด มีการกำหนดผู้ติดตามตรวจสอบโดย โรงเรียนขนาดเล็ก ได้กำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าฝ่ายแต่ละฝ่ายทำหน้าที่เป็นผู้ติดตาม และตรวจสอบทั้งในระดับบุคคล และในระดับโรงเรียน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ได้มีการ กำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบในระดับโรงเรียนและหัวหน้าฝ่ายเป็น ผู้ดำเนินการตรวจสอบในระดับบุคคล พบปัญหาขาดความต่อเนื่องในการกำกับติดตาม การนิเทศ กำกับติดตามไม่ตรงตามปฏิทินปฏิบัติงาน แม้ว่าการนิเทศกำกับติดตามไม่ได้ตรงตามปฏิทินการ ปฏิบัติงานที่กำหนดไว้เนื่องจากการติดภาระกิจของคณะกรรมการแต่ละคนจะเลื่อนไปไม่เกินห้วงกำหนด ที่ระบุไว้

6. การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดการ ประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายในนั้นเป็นสิ่งสำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการประเมินอย่างชัดเจน จัดทำเครื่องมือการประเมินตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาวิเคราะห์ วางแผน แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของวินัย หิรัญเทศ (2550) ที่ พบว่าสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามวงจร PDCA สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านและสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ เสน วิรัช (2550) ที่พบว่าการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ผ่านการประเมิน จาก สมศ.กรณีตัวอย่าง 3 โรงเรียน ปีการศึกษา 2548 ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ วงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านผู้เรียน กรรมการสถานศึกษาและ ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สาเหตุดังกล่าวทำให้โรงเรียน ทั้งสองขนาดมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ตามขั้นตอนของ PDCA ในทุกด้าน ในขณะที่อุทัยวรรณ สอนเจริญ (2556 : 244) กล่าวว่า การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนทั้งสองขนาด ได้มีการจัดให้มีการประเมิน คุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามขั้นตอนของ PDCA มีการกำหนดผู้ ประเมินคุณภาพภายใน โดยโรงเรียนขนาดเล็กกำหนดให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมใน

การประเมินคุณภาพภายในส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าฝ่ายทุกฝ่ายเป็นผู้ประเมินคุณภาพภายในในส่วนของการตรวจสอบผลการดำเนินงาน โรงเรียนขนาดเล็กตรวจสอบโดยการประชุม เพื่อสอบถามความคืบหน้า และติดตามงาน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษตรวจสอบตามระยะเวลาและวัตถุประสงค์ของงานที่ตั้งไว้ แต่พบปัญหาว่ายังขาดความเข้าใจความร่วมมือจากบุคลากร เนื่องจาก ครูบุคลากรหลายคนยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการประกันคุณภาพภายในงานส่วนใหญ่จึงเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ถึงแม้จะมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงาน อย่างชัดเจน สอดคล้องกับจรรยา เพชรสงคราม (2554) ที่กล่าวว่า ปัญหาในการพัฒนาการดำเนินประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเขตบางขุนเทียน ด้านบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจ ครูบางส่วนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการรายงานคุณภาพการศึกษา ด้านกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อเสนอแนะควรมีการติดตามและนำข้อมูลมาใช้อย่างต่อเนื่อง

7. การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียน นำผลการดำเนินงานในรอบปีทั้งหมดของโรงเรียนมานำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน สำหรับเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาได้ตามห้วงเวลา แต่พบปัญหาว่าหาเอกสารรายงานโครงการไม่เจอเป็นปัญหาเกี่ยวเนื่องจากการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ สอดคล้องกับ อุทัยวรรณ สอนเจริญ (2556 : 245) กล่าวว่าจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน พบว่าโรงเรียนทั้งสองขนาดได้มีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในตามขั้นตอนของ PDCA โดยจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน (SAR) โดยใช้รูปแบบตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดให้ มีการตรวจสอบการจัดทำรายงาน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการจัดทำรายงาน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีการตรวจสอบโดยบุคลากรภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน

8. การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนมีการนำผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มาใช้เป็นกรอบความคิดในการดำเนินงานของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี โครงการ กิจกรรม มีการกำกับ ติดตาม และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับอุทัยวรรณ สอนเจริญ (2556) กล่าวว่าการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

อย่างต่อเนื่อง พบว่าโรงเรียนทั้งสองขนาดได้มีการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตามขั้นตอนของ PDCA มีการส่งเสริมเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กมีการส่งเสริมโดยการส่งบุคลากรไปอบรม ศึกษาดูงาน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ส่งเสริมโดยการจัดโครงสร้างงานให้เหมาะสม ให้ความรู้แก่บุคลากรทุกคนในโรงเรียน หรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ มีการปรับปรุงการดำเนินงาน และเผยแพร่ผลการปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนให้สาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ แต่พบปัญหาแม้มีการประชุมกำกับติดตามนำผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องในการนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ครอบคลุมข้อเสนอแนะ สอดคล้องกับจิรภา เพชรสงคราม (2554) กล่าวว่า ปัญหาในการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเขตบางขุนเทียน ด้านบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจ ครูบางส่วนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการรายงานคุณภาพการศึกษา ด้านกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อเสนอแนะควรมีการติดตามและนำข้อมูลมาใช้อย่างต่อเนื่อง

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอก ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

1.การจัดการเรียนรู้

กำหนดมาตรฐานการศึกษา และแผนพัฒนาการจัดศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่าง ครู บุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ในแต่ละกลุ่มสาระ จัดโครงการกิจกรรม เพื่อเตรียมพร้อมนักเรียนในการสอบ o-net มีการสอนเสริม และการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนตามความต้องการ ผลิตรายการสอน และนวัตกรรม ที่ทันสมัย เหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนรู้และผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา ศรีตั้ง (2556) พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าการกำหนดเทคนิคการสอนให้มีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายและมีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักการจุดหมายมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะรายวิชา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา รอดมณี (2550) พบว่า การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 40 ใน มาตรฐานด้านครู พัฒนาโดยสนับสนุนให้ครูได้รับการศึกษา อบรมเพิ่มเติม เน้น

ให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดครูเข้าสอนตามความรู้ความสามารถ ความถนัดและสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาวรัตน์ ธิติศุภกุล (2559:204) ที่กล่าวว่าพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน เป็นปัจจัยส่งผลทางบวกต่อผลการจัดการเรียน การสอนวิชาภาษาอังกฤษ เนื่องจากการกระทำของนักเรียนในห้องเรียน ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระหรือมีผลสัมฤทธิ์ที่ดี กล่าวถามครูในสิ่งที่ไม่เข้าใจ กล้าตอบ กล้าตั้งคำถาม การสอนของครูอย่างสุภาพ อาสาแนะนำผลงานหน้าชั้นเรียน และรู้จักวางแผนและกำหนดวิธีการเรียน ในขณะที่เรียน พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดี

2.การประเมินผลผู้เรียน

ประเมินผลผู้เรียนตามมาตรฐานตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ประเมินผู้เรียนรายบุคคล เพื่อรู้จุดแข็ง-จุดอ่อน นำไปแก้ไข ปัญหา พัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนตามศักยภาพ สอดคล้องกับ ประภาวรัตน์ ธิติศุภกุล (2559) ที่กล่าวว่า ควรมีการวัดประเมินผลที่หลากหลายกับสภาพความเป็นจริง และเหมาะสมกับความสามารถผู้เรียน

3.ระบบประเมินและพัฒนาครู

ส่งเสริมศักยภาพครูในการจัดการเรียนการสอน ตามสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้อบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผล หรือเรื่องอื่น ๆ ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง ประเมินคุณภาพการเรียนการสอนของครู โดย ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระ และนักเรียน มีกำหนดแผนนิเทศภาคเรียนละ 2 ครั้ง ทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหา พัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเทอมละ 1 ครั้ง สอดคล้องกับ รายงานติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามนโยบายการศึกษาของรัฐบาล ปี 2556 (2556) กล่าวว่าแนวทาง/มาตรการในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนใน 8 กลุ่มสาระวิชา โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้มีคะแนนสูงขึ้น สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูได้รับคำแนะนำการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ โดยผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ เพื่อนครู ผู้บริหารสถานศึกษาด้วยกันเอง หรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก เช่น ศิษยานุศิษย์ของเขตพื้นที่การศึกษา หรืออาจารย์มหาวิทยาลัย เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา รอดมณี (2550) พบว่า การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 40 ใน มาตรฐานด้านครู พัฒนาโดยสนับสนุนให้ครูได้รับการศึกษา อบรมเพิ่มเติม เน้นให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดครูเข้าสอนตามความรู้ความสามารถ

ความถนัดและสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ด้านผู้บริหาร พัฒนาโดยจัดโครงสร้างองค์การบริหารงานอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ครูใช้วิจัยมาพัฒนาการเรียนการสอน ใช้ศักยภาพด้านวิชาการที่เป็นจุดเด่นของสถานศึกษามาให้บริการด้านการศึกษาแก่ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา ศรีตั้ง (2556) พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีการกำหนดเทคนิคการสอนให้มีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายและมีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักการจุดหมายมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะรายวิชา

4.ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา

มีการประกันคุณภาพการศึกษาตามกระบวนการ PDCA โดยบุคคลากรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม มีการอบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ในการประกันคุณภาพภายใน กับครูบุคคลากรในสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งรัตน์ ดวงสร้อยทอง (2559) ที่ได้ศึกษาการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม โดยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ได้แก่ ความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบาย การมอบหมายงาน การกำหนดมาตรฐาน ระบบวัดผลการปฏิบัติงาน และการให้ทุนให้โทษ ส่วนสมรรถนะ องค์การ ด้านบุคคลากร เป็นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ เสนวิรัช (2550) ที่พบว่าการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินจาก สมศ.กรณีตัวอย่าง 3 โรง ปีการศึกษา 2548 ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านผู้เรียน กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สาเหตุดังกล่าวทำให้โรงเรียนทั้งสองขนาดมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ตามขั้นตอนของ PDCA ในทุกด้าน

5.ระบบการเงินเพื่อการศึกษา

จัดทำแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณโครงการ/กิจกรรม ที่สนับสนุนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ และสรุปผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปีกำกับติดตามผลการดำเนินงานทั้งก่อนและหลังการจัดทำโครงการ/กิจกรรม สอดคล้องกับ คู่มือการปฏิบัติการเงินและบัญชีสถานศึกษา ตามระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 62 กำหนดให้มีระบบการตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษา โดยหน่วยงานภายในและ

หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องจัดทำระบบบัญชีให้ถูกต้อง เพื่อรองรับการตรวจสอบทั้งจากหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก (หน่วยตรวจสอบภายใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. 2560)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการตามกระบวนการประกันคุณภาพภายในควรสร้างความรู้ ความตระหนักให้ทุกคนเข้าใจไม่ว่าจะเป็น ครูบุคคลากร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และเห็นความสำคัญเพื่อสร้างความร่วมมือในการดำเนินงาน มีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย แต่งตั้งผู้รับผิดชอบงาน โครงการ กิจกรรมอย่างชัดเจน และมีการกำกับติดตามอย่างสม่ำเสมอเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. ผลกระทบจากสภาพ ปัญหา ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ถ้าโรงเรียนมีการจัดทำประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ ตามกระบวนการ PDCA มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา กำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนายก็จะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วมจากครูบุคคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และนำสู่การปฏิบัติ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงแนวทางพัฒนาผลการประเมินคุณภาพในตัวบ่งชี้อื่นๆ ในภาพรวมที่ควรพัฒนาเนื่องจากในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นต้องอาศัยการพัฒนาทั้งการบริหาร การจัดการเรียนการสอน ซึ่งครอบคลุมไปถึงตัวบ่งชี้อื่นๆเพื่อให้ได้การพัฒนาที่มีความครอบคลุม

2. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลถึงการพัฒนาผลการประเมินคุณภาพภายนอก

3. ควรนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อสนับสนุนความเหมาะสมของแนวทางทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

บรรณานุกรม

- Harman G. (1996). *Quality Assurance for Higher Education : Developing and Managing Quality Assurance for Higher Education Systems and Institution in Asia and the Pacific*. UNESCO.
- James A. F.; & other. (1995). *Management*. London: Pretice-Hall International.
- Kast; & F. E. (1995). *Rosenzweig. Oranization and Management : A System and Contingency Approach*. New York: McGraw – Hill Book.
- Kaufman R. D.; และ Zahn N. (1995). *Quality Management Plus*. Singapore: McGraw Hill.
- Murgatroyd Stephen; และ Morgan Colin. (1994). *Quality Management and the School*. Buckingham: Open University Press.
- Richard M. Suinn. (1990). *Anxiety Management Training. A Behavior Therapy*. New York: Plenum press.
- Taylor A.; & Hill F. (1994). *Quality Management in Education. Quality Assurance in education*.
- UNESCO. (2005). *Efa Global Monitoring Report: Understanding Education Quality*. สืบค้นเมื่อ September 14, 2018, จาก http://www.unesco.org/education/gmr_download/chapter1.pdf
- UNICEF. (2000). *Defining Quality in Education*. สืบค้นเมื่อ September 14, 2018, จาก <http://www.unicef.org/education/files/QualityEducation.PDF>
- เก็จนกก เอื้อวงศ์. (2546). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด.. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพพนม เมืองแมน; และ สว่าง สุวรรณ. (2540). *พฤติกรรมองค์การ(ฉบับปรับปรุงใหม่)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เสน่ห์ จามริก. (2540). *การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ*. สถาบันไทยคดีศึกษา.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2558). *การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น.

- กรมสามัญศึกษา. (2542). แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2549). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บั๊กพอยท์.
- จำรัส นองมาก. (2544). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชันเป็นตั้ง.
- จีราภา เพชรสงคราม. (2554). การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนกนาด กัมปตพล. (2550). การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนากระบวนการปรับปรุงโรงเรียนหลังตรวจสอบคุณภาพ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ ตุ่มทอง. (2551). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: บริษัทด้านสุขภาพพิมพ์จำกัด.
- ดรุณี ชันขวา. (2551). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอหนองเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธนากาญจน์ วิฑูรพงศ์. (2551). การรับรู้บรรยากาศองค์กรที่มีผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานฝ่ายขายและการตลาด บริษัทอะไหล่อิเล็กทรอนิกส์ในศูนย์การค้าดิโอลด์สยาม พลาซ่า. ปรินซ์นิพนธ์ บธ.ม.: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีระ รุณเจริญ. (2553). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.
- นภัตสร โอสถานนท์. (2549). วัฒนธรรมโรงเรียนและแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมโรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ มหาวิทยาลัยบูรพา. ปรินซ์นิพนธ์ บธ.ม. สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บัญญัติ แก้วส่อง. (2531). รูปแบบทางสังคม-จิตวิทยาสำหรับการอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา. วิทยานิพนธ์ ปรินซ์นิพนธ์ บธ.ม. สาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประสิทธิ์ เขียวสี. (2561). การประกันคุณภาพ. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2561, จาก <http://www.seameo.org/vl/aricles/assurance.htm>.

- ปราโมทย์ คำโต. (2550). การศึกษาการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามทบบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรีชา รอดมณี. (2550). การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 40 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ed_Adm/Preecha_R.pdf
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร.
- พงษ์นภา หุ่นมาตรา. (2553). ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามทบบุรี เขต 1. ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภาณพ แจ่มพลอย. (2556). การศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ภาวิธณ์ พันธุ์แพ. (2546). เอกสารประกอบการสอนวิชาภาวะผู้นำ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยพายัพ.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางวัฒนธรรมโรงเรียนกับการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2556). การประยุกต์ใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. ใน ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 14. หน้า 1-79. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัตนา มณฑลเพชร. (2551). ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่เอื้อต่อกระบวนการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนที่ได้รับการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- รุ่งชัชดาพร เวณะชาติ. (2550). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ศูนย์หนังสือ

มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ลิลลี่ ศิริพร. (2547). การควบคุมคุณภาพที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ด้านนักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล.

วิทยานิพนธ์ ปร.ด.การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรรณภา ณ สงขลา. (2550). บรรยากาศองค์การรับความพึงพอใจในงานของข้าราชการ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สารนิพนธ์ ศศ.ม.: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรารณณ์ บุญเยี่ยม. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอก เพื่อพัฒนาคุณภาพ
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ คม.: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2549). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตรงของประสิทธิผลภาวะ
ผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด.:
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิโรจน์ สารรัตน์. ปัจจัยทางการบริหารกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ข้อเสนอผลการวิจัยเพื่อ
การพัฒนาและการวิพากษ์. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

วิจิต นันทสุวรรณ. (2547). ขบวนการชุมชนใหม่: การพัฒนาแบบแผนใหม่ทางเศรษฐกิจและสังคม
ของชุมชน. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาทรัพยากรชุมชน.

วินัย ดิสงส์. (2550). การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ธารอักษร.

ศศิธร บัวทอง. (2556). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ของโรงเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรินญาตษฏีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สกล สกลเดช. (2542). กฎหมายศุลกากรและพิธีการนำเข้า. กรุงเทพฯ: อักษรโสภณ.

สมคิด พรหมจ้อย; และ สุพัตร์ พิบูลย์. (2544). การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมถวิล แก้วปลั่ง. (2542). บรรยากาศองค์การในสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
ปรินญาตษฏีบัณฑิต. ม.: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมบัติ เสนวิรัช. (2550). การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ผ่านการประเมิน
จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กรณีตัวอย่าง 3 โรง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 1. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.

สมยศ นาวิการ. (2549). การบริหารและพฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผู้จัดการ.

- สราญรัตน์ จันทะมล. (2548). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังสะพุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2551). *การศึกษาหน่วยงานท่องเที่ยวของรัฐ*. จุลสารการท่องเที่ยว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2544). *โครงการผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินแบบ*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: เจ.เอ็น.ที.
- (2554). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- (2554). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2554). *แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- (2554). *การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- (2554). *การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- (2554). *การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา*. 2554: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- (2554). *การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- (2554). *มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- (2555). *บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549 - 2553) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2559). *แนวทางการเขียนรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self - Assessment Report : Sar)*. โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานประกันคุณภาพ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2019). *นิยามและความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา* สืบค้นเมื่อ September 14, 2018,, จาก https://www.eg.mahidol.ac.th/qa/index.php?option=com_content&view=article&id=70&Itemid=102

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2555). *คู่มือผู้ประเมินเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2554-2558)*. กรุงเทพฯ: บริษัท ออฟเซ็ท พลัส จำกัด.

----- (2558). *รายงานประจำปี 2558 (1 ตุลาคม 2557 - 30 กันยายน 2558)*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีโน พับลิชชิ่ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง จำกัด.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). (2547). *หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง 2547*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

----- (2555). *คู่มือผู้ประเมินเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2554-2558)*. กรุงเทพฯ: บริษัท ออฟเซ็ท พลัส จำกัด.

สุจินต์ ดาววิระกุล. (2527). *ปัจจัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน: กรณีศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของ จังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี พ.ศ. 2527*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุพักตร์ พิบูลย์. (2544). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้การวิจัยในชั้นเรียน*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุพัชรา ชีมเจริญ. (2556). *โครงสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้นิเทศภายในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด.: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

สุพัตรา เพชรมูณี; และ เขียวชาญ อาศุวัฒนกุล. (2548). *ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการพัฒนา*

- กำลังคนในระบบราชการไทย. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุภาพ โพธิ์สุวรรณ. (2553). การวิเคราะห์ผลการประเมินภายนอกสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- หน่วยตรวจสอบภายใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. (2560). คู่มือการปฏิบัติการเงินและบัญชีของสถานศึกษา ตามระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ.2544.
- อรุณ รักธรรม. (2550). การพัฒนาและการฝึกอบรมบุคคล (ศึกษาพฤติกรรม). กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- อุดม พวงเงินมาก. (2552). การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านห้วยหม่อเม่า อำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2. การศึกษาอิสระครุศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2545). รายงานการวิจัย การกิจโครงสร้างและอัตรากำลังของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: วีซีทีคอมมิวนิเคชั่น.
- อุทุมพร จามรมาน. (2545). การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พันธ์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมิน
คุณภาพภายนอกรอบที่สาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

แบบสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ชื่อเรื่องงานวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สามด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

คำชี้แจง

1. การสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเกี่ยวข้องกับสภาพ ปัญหา ของโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม แบ่งเป็น 4 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับเกี่ยวข้องกับสภาพ ปัญหา ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2. แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) โดยผู้วิจัยจะระบุประเด็นเนื้อหาที่จะแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบล่วงหน้าประมาณ 3 วัน โดยขออนัดหมายวันและเวลาที่จะสัมภาษณ์

3. การสัมภาษณ์จะใช้เวลาประมาณ 45 นาที โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตจดบันทึก และบันทึกเทป

ผู้วิจัย นางสาวกนกวรรณ ทুমสะกะ

นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขา วิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

คณะ ศึกษาศาสตรมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง

สถานที่ทำงาน

ทำการสัมภาษณ์วันที่ เดือน พ.ศ. 2562

.....
ผู้ได้รับการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับเกี่ยวข้องกับสภาพ ปัญหา ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

คำถามอุ่นเครื่อง (Warm up question)

1. จากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สามที่ผ่านมาท่านคิดว่าโรงเรียนของท่านมีความพร้อมในการรับการประเมินหรือไม่

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าการประกันคุณภาพภายในส่งผลต่อการประเมินคุณภาพภายนอกหรือไม่

.....

.....

.....

.....

คำถามสัมภาษณ์หลัก (Main question)

1. สภาพ ปัญหาของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนของท่านเป็นอย่างไร (กรุณาอธิบาย)

1.1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

() มี

() ไม่มี

.....

.....

.....

.....

1.2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน
การศึกษาของสถานศึกษา

() มี

() ไม่มี

.....

.....

.....

.....

1.3. ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

() มี

() ไม่มี

.....

.....

.....

.....

1.4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

() มี

() ไม่มี

.....

.....

.....

.....

1.5. การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

() มี

() ไม่มี

.....

.....

.....

.....

1.6. การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

() มี () ไม่มี

.....

.....

.....

.....

1.7. การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

() มี () ไม่มี

.....

.....

.....

.....

1.8. การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

() มี () ไม่มี

.....

.....

.....

.....

**ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพ
ภายนอกกรอบสาม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วน
จังหวัดสกลนคร**

3.1. จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

3.2. จากผลการประเมินคุณภาพรอบที่ 3 โรงเรียนของท่านมีแนวทางพัฒนาผลสัมฤทธิ์
อย่างไร ในด้านต่างๆ ดังนี้

3.2.1. การจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

3.2.2. ระบบการประเมินผลผู้เรียน

.....

.....

.....

.....

.....

3.2.3. ระบบประเมินและพัฒนาครู

.....

.....

.....

.....

.....

3.2.4. ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

3.2.5. ระบบการเงินเพื่อการศึกษา

.....

.....

.....

.....

3.3. ท่านคิดว่าปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

- สรุปการพิจารณาความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบประเมิน
- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องการวิจัย

สรุปการพิจารณาความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบประเมิน

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ดัชนีความ สอดคล้อง (IOC)	ผลการประเมิน
	1	2	3	4	5			
คำถามอุ่นเครื่อง (Warm up question)								
1.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
2.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
คำถามสัมภาษณ์หลัก (Main question)								
ตอนที่ 2								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
1.1	+1	+0	+1	+1	+0	3	0.60	เหมาะสม
1.2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
1.3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
1.4	+1	0	+1	+1	0	3	0.60	เหมาะสม
1.5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
1.6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
1.7	+1	0	+1	+1	0	3	0.60	เหมาะสม
1.8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
คำถามสัมภาษณ์หลัก (Main question)								
ตอนที่ 3								
3.1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
3.2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
3.2.1	+1	+1	0	+1	0	3	0.60	เหมาะสม
3.2.2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
3.2.3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
3.2.4	0	0	+1	+1	+1	3	0.60	เหมาะสม
3.2.5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
3.3	0	+1	+1	0	+1	3	0.60	เหมาะสม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิกา ตั้งประภา
 อาจารย์ประจำภาควิชาวัดผลและวิจัยการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
2. อาจารย์ ดร.พนิดา ศกุนตนาค
 อาจารย์ประจำภาควิชาวัดผลและวิจัยการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
3. นางสาวนภาพร ส่งแสง
 หัวหน้าสำนักประเมินประเมินการศึกษาระดับพื้นฐาน
 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภัทรธร จันวันดี
 รองคณบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
 คณะกรรมการบริหารวิจัย มหาวิทยาลัย
 ผู้ตรวจประเมินผลงานทางวิชาการ สกลนคร เขต 1-3 สพม.23
 ผู้ตรวจประเมินประกันคุณภาพการศึกษาระดับ อุดมศึกษา
5. นางนภาพร ศรีมรกต
 ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
 รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา
 สำนักงานศึกษาฯ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	กนกวรรณ ทุ่มสะกะ
วัน เดือน ปี เกิด	18 มีนาคม 2534
สถานที่เกิด	ตำบลคำตากล้า อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2549 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล จังหวัดสกลนคร พ.ศ. 2552 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ตอนปลาย แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล จังหวัดสกลนคร พ.ศ. 2557 การศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์-เคมี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2562 การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ แผนกการตรวจสอบและการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	67 หมู่ 3 ตำบลคำตากล้า อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร